

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA V ZÁJMOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ: SOCIÁLNÍ SÍTĚ JAKO VÝZVA PRO VÝCHOVNÉ PRACOVNÍKY

Vedoucí práce: PhDr. Bedřich Jetelina, Th.D.

Autor práce: Bc. Martina Dobosiová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 2.

2015

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, zdrojů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu práce s databází kvalifikačních prací theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 31. března 2015

.....

Touto cestou bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce,
PhDr. Bedřichu Jetelinovi, Th.D, za cenné rady, metodické vedení a podporu
při zpracovávání práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem dotazovaným za ochotu se mnou spolupracovat
a za jejich zajímavé názory.

Obsah

Úvod.....	6
I. Souhrn současného vědění	9
1. Od počasí po sdílení každodenních událostí.....	10
1.1. Internet.....	10
1.2. Masová komunikace, mobilní komunikace	11
1.3. Sociální sítě	12
2. Co sociální sítě člověku umožňují	14
2.1. Naplnění potřeb člověka	14
2.2. Setrvání v kontaktu a nová přátelství	16
2.3. Rozvoj tvořivosti a estetického vnímání	16
2.4. Zábava	17
2.5. Patologické a deviantní chování.....	18
2.6. Hoax	19
3. Druhy sociálních sítí	21
3.1. Osobní sítě	22
3.2. Sítě zaměřené na sdílení obsahu.....	27
3.3. Komunity se stejnými zájmy	30
4. Sociální sítě v rané adolescenci	34
4.1. Faktory psychického vývoje ovlivňující používání sociálních sítí.....	34
4.2. Vliv rodičů.....	36
4.3. České děti na sociálních sítích.....	39
5. Volný čas a zájmové vzdělávání.....	41
5.1. Volný čas	42
5.2. Funkce a možnosti volného času	42
5.3. Trávení volného času u dětí.....	43
5.4. Zájmové vzdělávání.....	44
5.5. Legislativní vymezení zájmového vzdělávání.....	45
5.6. Druhy zájmového vzdělávání	46

5.7.	Školská zařízení zájmového vzdělávání	46
5.8.	Úloha pedagoga v zájmovém vzdělávání	47
6.	Přístupy školských institucí k sociálním sítím.....	49
6.1.	Přístupy k sociálním sítím v českém vzdělávání	49
6.2.	Kde hledat nápovědu	51
6.3.	Jak se pracuje se sociálními sítěmi v Nizozemí	53
6.4.	Kdo všechno poskytuje dětem v Nizozemsku mediální vzdělání	56
II.	Výzkumná část	59
7.	Cíle výzkumu a výzkumné otázky	60
7.1.	Cíl výzkumu	60
7.2.	Výzkumné otázky	60
8.	Metodika	61
8.1.	Metoda výzkumu	61
8.2.	Charakteristika výzkumného souboru	61
9.	Výsledky	62
9.1.	Případové studie	62
9.2.	Analýza rozhovorů a výsledky	71
	Závěr	78
	Seznam použitých zdrojů:	83
	Seznam příloh.....	95
	Přílohy	96
	Abstrakt	98
	Abstract	99

Úvod

Současná doba produkuje neustále nové a nové technologie a způsoby přesahu člověka, které odstraňují bariéry mezi časem, vzdáleností a poskytují všem rovné možnosti. I když mohou sociální sítě působit jako současný trend, v životech mnoha lidí mají svoji nezastupitelnou roli. Česká pedagogika, ať už běžná či volnočasová, by je měla přijmout za běžnou součást našeho života a začít na ně reagovat tak, aby jejich užívání nebylo pouhé plýtvání časem. Kromě komunikační funkce, sociální sítě mají mnoho dalších funkcí schopných uspokojovat i vývojové potřeby dětí. Proto by se k nim ve vzdělávání mělo přistupovat tak, aby současná generace dětí a mládeže uměla tyto sítě využít ve vlastní prospěch a ve prospěch společnosti. Mediální výchova se zaměřuje na informovaný a kritický přístup k internetu. Sociální sítě fungují právě prostřednictvím internetu a i ony jsou tedy substancí mediální výchovy, kterým by také měla být věnována pozornost.

Přestože je mediální výchova v drtivé většině případů spojována se školstvím, své výsadní místo zaujímá i ve volnočasové výchově. Vzhledem k tomu, že sociální sítě jsou využívány nejvíce ve volném čase, mělo by k nim být přistupováno jako k plnohodnotnému způsobu trávení volného času. Zájmové vzdělávání má potenciál sociální sítě představit dětem jako flexibilní, kreativní a efektivní nástroj pro jejich rozvoj, ale doposud se k nim takto nepřistupuje.

V tomto ohledu by si Česká republika mohla vzít za příklad skandinávské země nebo Nizozemí, kde se už s dětmi takto pracuje. Právě Nizozemsko je jednou ze zemí s nejvyšším počtem dětských uživatelů sociálních sítí a zároveň zemí, v níž se školství snaží na tyto sítě reagovat. Přestože se mediální výchova v nizozemském systému vzdělávání stále legislativně nevymezila, její realizace je zcela běžnou záležitostí. Působí zde totiž spousta certifikovaných odborníků s dostatečným mediálním vzděláním. Bohužel u nás je to naopak. Mediální výchova, jako průřezové téma, v českém vzdělávacím systému letos slaví své 10. výročí, avšak stále zde není žádný certifikovaný či diplomovaný odborník. Jak tedy mediální výchova v zájmovém

vzdělávání probíhá, když nikdo s adekvátním mediálním vzděláním v České republice není?

Cílem diplomové práce je popsat současný stav sociálních sítí, reflektovat, jaké je povědomí o způsobech pedagogické práce v současné české a zahraniční odborné literatuře (mediální i pedagogické) a zjistit, jak k sociálním sítím přistupují dotazovaní pedagogové a vychovatelé působící v zájmovém vzdělávání v Českých Budějovicích.

K naplnění těchto cílů se postupovalo podle následující metodologie: Stanovení teoretického východiska problému umožnila metoda analýzy současných zdrojů vztahující se k dané problematice. Byly zvoleny zdroje, které popisují jednotlivé sociální sítě, aktuální problémy s nimi spojené a názory odborníků na jejich používání. Tyto zdroje se také věnují současným otázkám výchovných přístupů k sociálním sítím a mapují výchovné přístupy v českém a nizozemském vzdělávání. Zjištěné informace byly objektivně popsány ve vztahu sociálních sítí a výchovného působení v kontextu českého pedagogického prostředí. Výsledkem první části bádání je ucelené teoretické východisko práce.

Na základě tohoto teoretického východiska byly stanoveny cíle kvalitativního výzkumu. Klíčovou technikou výzkumného šetření byla technika polostrukturovaného rozhovoru s pedagogy, vychovateli a vedoucími zájmových útvarů. Tato technika byla zvolena jako nejvhodnější k získání co největšího množství informací přímo od respondentů. Konkrétnímu popisu metody výzkumu a vymezení výzkumného vzorku se blíže věnuje praktická část práce. Výsledkem druhé části bádání je analýza zjištění a formulace odpovědí na stanovené výzkumné otázky.

Závěr práce reflektuje výsledky kvalitativního výzkumu vzhledem k získaným teoretickým poznatkům z první části práce.

Teoretická část je podle jednotlivých témat rozdělena do šesti kapitol. První kapitola je věnována stručnému popisu procesu vývoje komunikace ve virtuálním prostředí internetu vrcholící všudypřítomností sociálních sítí.

Další kapitola se zaměřuje na některé možnosti, jež člověku sociální sítě nabízí a zmiňuje sociální sítě zprostředkovávající uvedené možnosti.

Třetí kapitola dále popisuje zmiňované sítě a charakterizuje současné nejpoužívanější sociální sítě, prostřednictvím kterých si jejich uživatelé naplňují svoje potřeby.

V kapitole čtvrté je nahlíženo na pubescenty jako na nejrozporuplnější skupinu uživatelů sociálních sítí. Jejich věkové rozmezí 11 – 15 let zahrnuje děti, které by, podle pravidel sociálních sítí, na nich ještě neměly mít vlastní účet. K vývojovým potřebám pubescentů patří silná touha po komunikaci s vrstevníky. Tuto potřebu jim naplňují právě sociální sítě, protože umožňují uživateli sdílet jeho život s ostatními. V tomto důsledku, na sociálních sítích je spousta pubescentů i přes pravidlo, že děti do 13 let nesmí mít účet na některých sociálních sítích. I v této záležitosti mají důležitou roli rodiče, jimž tato kapitola také věnuje pozornost. Jejich informovanost, výchovný přístup a zájem může ve velké míře ovlivnit, jak budou děti na sociálních sítích fungovat.

Pátá kapitola se zabývá volným časem. V tomto čase se sociální sítě využívají nejvíce a je zde také vhodný prostor pro výchovné působení. Tato kapitola nastiňuje některá východiska pedagogiky volného času, na jejichž základě by měli vychovatelé postupovat při rozvoji dovedností dětí využívat sociální sítě. Dále vymezuje zájmové vzdělávání a úlohu pedagogů vychovávajících pubescenty v jejich volném čase.

Poslední kapitola se zabývá popisem současného stavu mediální výchovy v české a nizozemské vzdělávací soustavě. Také obsahuje krátkou charakteristiku a hodnocení největších českých serverů věnujících se šíření mediální informovanosti a hovoří o jednom z holandských poskytovatelů mediálního vzdělání, který v Nizozemsku zajišťuje mediální gramotnost již 25 let.

Teoretická část práce je zpracována na základě zejména odborných zdrojů. Byly využity ale i dynamické zdroje, které nebyly doposud vědecky reflektovány. Tyto zdroje jsou v kontextu dané problematiky, vhodně popisují současné přístupy k sociálním sítím a vycházejí z názorů a zkušeností pedagogů, ale i samotných uživatelů sociálních sítí. Ke zpracování některých témat byla zvolena převážně anglicky psaná literatura. To z důvodu, že k této problematice nejsou české zdroje tolik rozmanité a neposkytují tak podrobné informace, jako ty anglické. Dalším důvodem je, že sociální sítě vznikly v Americe a Velké Británii. Proto anglicky píšící autoři postihují toto téma do větší hloubky a daleko obsáhleji, než čeští autoři.

Pro praktickou část práce je významným zdrojem informací výzkumný vzorek složený z vychovatelů pracujících s dětmi ve věku 11 – 15 let v zájmovém vzdělávání v Českých Budějovicích. Informace a názory získané od respondentů byly zpracovány do formy případových studií a prezentovány v kapitole Výzkum.

I. Souhrn současného vědění

1. Od počasí po sdílení každodenních událostí

Na počátku počítačové éry byli lidé pouze pasivními prvky hledícími do monitorů svých osobních počítačů. Lidé ho používali zejména pracovně a pro pobavení. Až s vynálezem internetu a jeho rozšířením do domácností se vztah lidí k počítačům změnil. Lidé se začali skrze počítače dozvídat i informace, které dříve poskytovala pouze tradiční média jako televize, rádio a tisk.¹

V dnešní době se stalo zcela běžnou záležitostí, že nám počítač zajišťuje i sociální kontakt. Mnohdy to působí, jako bychom si povídali se svým počítačem. Kromě počítačů, změnou prochází i mobilní telefony a další novinkou se stal tablet. Všechny tyto vymoženosti moderní doby pro mnoho lidí představují prostředníky v jejich každodenní komunikaci, jelikož provádí člověka na každém kroku. Vyvíjí se nejen technika, ale také aplikace a my už nepíšeme svým přátelům pouze zprávy o každodenních událostech, ale sledujeme jejich životy na sociálních sítích kdykoli a kdekoliv.

1.1. Internet

Internet je globální síť vyznačující se vysokou mírou propojení dalších sítí, počítačů, mobilních telefonů a tabletů. Tím tak umožňuje jeho uživatelům sdílet informace a jiné zdroje po celém světě a být online.² Přestože původním záměrem jeho tvůrců bylo vytvořit informační prostor pro ministerstva obrany, vládu a akademické instituce, internet se nečekaně setkal s velkou oblibou i u běžné populace a dnes by si už většina lidí nedokázala život bez internetu představit.³

V současnosti internet patří mezi hlavní transformační síly působící změny v lidském životě.⁴ Jeho uživatele tvoří lidé všech věkových kategorií a používají ho za různými účely, jelikož obsah World Wide Webu (zkráceně Web) je velmi rozmanitý.

¹ Srov. WELLMAN, B. *Computer Networks as Social Networks*, s. 2031.

² Online = anglický výraz pro stav, kdy se uživatel nebo informace aktuálně nachází na internetu. Český překlad neodpovídá anglickému významu, proto je vhodnější používat tento anglický pojem. Srov. CAMPBELL, J. T.; SHELLY, G. B. *Discovering the Internet*, s. 2.

³ Srov. GREIFFENSTERN, S. *The Influence of Computers, the Internet and Computer-Mediated Communication*, s. 1.

⁴ Srov. Tamtéž.

Web je aplikace umožňující přístup k webovým stránkám, vyhledávání a sdílení informací, založená na hypertextových a hypermediových odkazech. Často bývá zaměňován a dokonce ztotožňován s pojmem internet, ale ve skutečnosti je Web jeho prvkem.⁵

Mezi aktivity internetových uživatelů patří prohlížení a vyhledávání informací, komunikace pomocí např. e-mailu a sociálních sítí, stahování a nahrávání souborů, online bankovníctví nebo nakupování.⁶ Lidé na webu mohou vyhledat informace z oblasti historie, politiky, medicíny, umění, vědy a mnoho dalších, nabízí mnoho možností pro interpersonální komunikaci.⁷

Téměř veškerá komunikace probíhající přes internet si zakládá na psaném jazyce, s výjimkou aplikací zprostředkovávající internetové hovory. Internet tedy působí změny i v oblasti lidské komunikace a interakce. Přestože internetové interakce neumožňují osobní kontakt, je internet velmi oblíbené místo pro seznamování lidí.⁸

1.2. Masová komunikace, mobilní komunikace

Pojem masová komunikace se mezi autory setkává s odlišnými formulacemi. V základě se ale jejich definice neliší. Nejjasněji pojem *masová komunikace* vymezil Charles Wright. Tento americký sociolog definuje masovou komunikaci jako aktivitu, kde komunikující organizace používají technologie (masová média) k rychlému dosažení velmi početného publika. Podle něj je toto publikum prostorově odděleno, je anonymní vůči rozesílateli a i vůči jednotlivcům z řad publika.⁹ V souvislosti s masovou komunikací, autoři Baran a Davis ještě doplňují pojem *zprostředkovaná komunikace*, kdy média umožňují komunikovat s několika či mnoha lidmi.¹⁰

Masová komunikace je jednou z charakteristik postmoderní společnosti. Tento typ komunikace se pro člověka stal čím dál významnější, což způsobuje, že současný člověk má pocit neustálé komunikace, aniž by k tomu potřeboval komunikaci tváří

⁵ Srov. CAMPBELL, J. T.; SHELLY, G. B. *Discovering the Internet*, s. 4-5.

⁶ Srov. Tamtéž, s. 4.

⁷ Srov. Tamtéž, GREIFFENSTERN, S. *The Influence of Computers, the Internet and Computer-Mediated Communication*, s. 2.

⁸ Srov. GREIFFENSTERN, S. *The Influence of Computers, the Internet and Computer-Mediated Communication*, s. 2.

⁹ Srov. WEI, R. *Mobile Media*, s. 51.

¹⁰ Srov. BARAN, S., DAVIS, D., *Mass Communication Theory*, s. 6.

v tvář.¹¹ Avšak i masová komunikace zažívá úpadek v důsledku rozvoje mobilní komunikace.¹²

Mobilní komunikací rozumíme propojení jednotlivců za pomoci mobilních médií, mezi které patří všudypřítomné mobilní telefony – smartphony, tablety a elektronické čtečky s internetovým připojením. Ty zprostředkovávají výměnu a sdílení osobních i neosobních informací mezi připojenými uživateli. Žádné jiné současné médium nedokáže lidi lépe propojit, utvářet a udržovat sociální sítě a neustále komunikovat bez ohledu na to, kde se jednotliví uživatelé nacházejí fyzicky. Díky těmto technologiím, člověk komunikuje 24 hodin, 7 dní v týdnu.¹³ Současný jev neustálého spojení kdykoli a kdekoli se podle autorů Quinn a Oldmeadow nazývá Martini efekt. Tento název vychází z reklamy na Martini s heslem „Anytime, Anyplace, Anywhere“ (Kdykoli, kdekoli, všude).¹⁴

Dalším znakem úpadku masové komunikace je, že uživatelé už se nespokojí pouze s informacemi poskytovanými běžnými médii, ale mají potřebu sledovat zpravodajství, aktuality či zajímavosti na sociálních sítích a blozích.¹⁵

1.3. Sociální sítě

Sociální sítě v základě můžeme popsat jako soubor vztahů mezi objekty, což mohou být lidé, organizace, národy nebo třeba i čistě virtuální entity. Pouze lidé dokážou tvořit sítě opravdu sociální, jejichž náplní je život člověka a to ve všech jeho aspektech. Sociální sítě obsahují přátelství ale i hostilitu, lásku a nenávist, obsahují moudré i hloupé myšlenky, dají se na nich vydělat i utratit peníze.¹⁶

Sociální sítě (ať už reálné nebo virtuální) jsou jedním ze základních projevů lidství. Člověk má potřebu sdružovat se, někam patřit a vyžaduje sociální podporu a bezpečí. Díky sítím se také člověk dostává do interakce, může komunikovat a participovat. S rozvojem World Wide Webu a možnostem komunikace prostřednictvím počítače,

¹¹ Srov. DUBSKÝ, J., MURDZA, K., URBAN, L. *Masová komunikace a veřejné mínění*, s. 35.

¹² Srov. WEI, R. *Mobile Media*, s. 51.

¹³ Srov. Tamtéž, s. 52.

¹⁴ Srov. OLDMEADOW, J.; QUINN, S. *The Martinni Effect and Social Networking Sites*, s. 238.

¹⁵ Srov. WEI, R. *Mobile Media*, s. 53.

¹⁶ Srov. KADUSHIN, C. *Understanding social networks: Theories, concepts, and findings*, s. 3-4.

začalo používat internet za účelem sociální komunikace čím dál více lidí.¹⁷ Reálné sociální sítě se vyznačují interakcí tváří v tvář, zahrnují příbuzné, známé, spolupracovníky a další osoby ze stejného geografického prostředí. Oproti tomu, internetové sociální sítě mají schopnost smazat rozdíly v čase a prostoru, jsou doplněny o nová internetová média a lidské sociální sítě rozšiřují. Také napomáhají setrvání v kontaktu a často vedou k setkávání lidí.¹⁸

V literatuře nalezneme různé definice internetových sociálních sítí. Jedna z nich popisuje sociální sítě jako skupiny internetových aplikací umožňující vytváření a výměnu uživatelských obsahů.¹⁹ Jedná se o místo ve virtuálním světě, kde se lidé setkávají, reagují vzájemně na své obsahy a sdílejí své zážitky.²⁰ Poskytují možnost zaznamenávat náš životní příběh a sdílet ho s ostatními. Život člověka je vždy zajímavý a tudíž se pokaždé najde někdo, koho zajímáme nebo kdo zajímá nás. Uživatelé sociálních sítí si mohou být zároveň zdrojem inspirace a zdrojem síly v těžkých životních situacích, protože vidíme, jak ostatní známí a přátelé překonali své temné časy.²¹

Tato kapitola stručně nastíní proces počínající imobilním internetem, jenž v minulosti býval spojený pouze s počítačem, vrcholící současnou všudypřítomností internetového připojení. Jeho dostupnost se rozšířila i na mobilní telefony a další nová elektronická zařízení. Jedním z klíčových výsledků technického vývoje se stala schopnost těchto pasivních zařízení poskytnout člověku sociální kontakt a zprostředkovat mu pocit, že v podstatě nikdy není sám a vždy má ve svém smartphonu celý svět. Kromě sociálního kontaktu, nabízí sociální sítě i další možnosti využití, které nejsou přímo spojeny s interakcí mezi jednotlivými uživateli. Ty základní možnosti budou podrobněji charakterizovány v kapitole 2.

¹⁷ Srov. KADUSHIN, C. *Understanding social networks: Theories, concepts, and findings*, s. 3-6.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 4, WELLMAN, B. *Computer Networks as Social Networks*, s. 1.

¹⁹ Srov. SINGER, D. G.; SINGER, J. L. *Handbook of Children and the Media*, chap. 5.

²⁰ Srov. BEZPEČNÝINTERNET.CZ. *Co jsou sociální sítě* [online], [cit. 2014-11-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/socialni-site/co-jsou-socialni-site.aspx?kurz=true>>, ř. 1.

²¹ Srov. KELSEY, T. *Social Networking Spaces*, s. 2-3.

2. Co sociální sítě člověku umožňují

Aristoteles charakterizoval člověka jako bytost společenskou neboli *zoon politikon*²² a jeho definice odpovídá i současnému člověku. Předchozí kapitola uvádí, že lidé, i přes vzrůstající míru individualismu, mají stále potřebu sdružovat se a komunikovat. K tomu využívají i nové technologie. Přestože komunikace zprostředkovaná počítači, telefony a tablety, vnáší do lidské interakce spoustu nových prvků, omezuje se pouze na interakci nepřímou. To může na jednu stranu způsobit úpadek komunikace tváří v tvář, ale na druhou stranu ji může podpořit (např. setkání lidí, kteří se seznámili na sociální síti) a usnadnit (u introvertních lidí, lidí se stejnými zájmy, názory).

Sociální sítě se primárně zaměřují na mezilidskou komunikaci. Dále mohou zprostředkovávat i zábavu či informace. Jsou také prostředím, kde se mohou projevit i lidé s potřebou nenávistného, agresivního nebo zhýralého chování. Záleží na lidech, jak tyto sítě využijí. Tato kapitola hovoří o některých způsobech, jak lidé sociální sítě využívají.

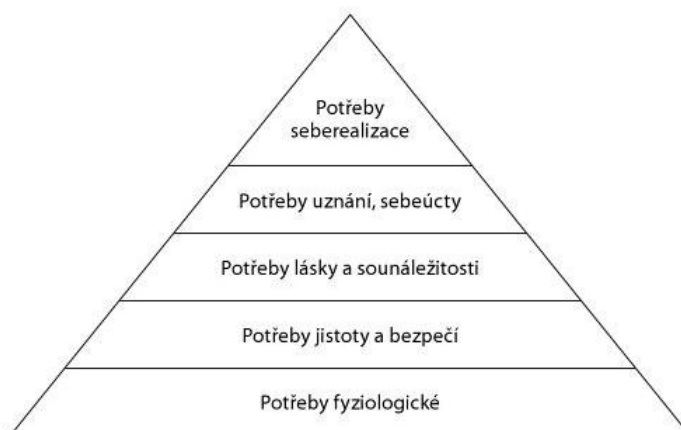
2.1. Naplnění potřeb člověka

Tvořit sociální sítě a působení v nich je jednou ze základních potřeb člověka. Základní lidské potřeby, v pojetí amerického psychologa Abrahama Maslowa, jsou seřazeny do pětistupňové pyramidy od potřeb fyziologických po aktualizaci potřeby osobnosti (Obr. 1)²³. Virtuální sociální sítě pomáhají a mohou být i schopny naplnit lidské potřeby od třetího až po pátý stupeň Maslowovy hierarchie. Jedná se tedy o potřeby sounáležitosti, uznání a seberealizace.²⁴

²² ARISTOTELÉS, *Politica (Pol.) I*, 1253a3. In ARISTOTELÉS *Politika I: řecko-česky*.

²³ Maslow svůj koncept hierarchie potřeb popsal v knize *Motivation and Personality* (1954), pro potřeby práce je citován překlad ze SLEZÁKOVÁ, L. *Ošetřovatelství pro zdravotnické asistenty*, s. 34.

²⁴ Srov. ÇAKIRPALOGLU, P. *Úvod do psychologie osobnosti*, s. 185.

Obr. 1 Maslowova hierarchie potřeb

Naplnění potřeby sounáležitosti znamená pro člověka vědomí, že někam patří, nalezení shody a možnost ztotožnění se. Sociální sítě dávají člověku pocit, že není izolovaný a kdykoli se může zapojit do interakce s přáteli²⁵. Můžeme zde nalézt lidi se stejnými zájmy, hudebním vkusem, náboženským vyznáním či sexuální orientací²⁶.

Potřeba uznání se zde částečně naplňuje pomocí zveřejňování příspěvků uživatelů a následná reakce jejich přátel a dalších přátel z prostředí sociálních sítí. Lidé také často zveřejňují věci, na které jsou pyšní, ukazující jejich talent, schopnosti a mnohdy mají až narcistický obsah. Pro mnoho lidí bývá také důležitý počet přátel na sociálních sítích a počet pozitivních ohlasů.²⁷

I potřeba seberealizace může být do určité míry naplněna prostřednictvím sociálních sítí. Aktivitami směřujícími k těmto účelům se podrobněji zabývá Eve Shapiro. Její genderové teorie popisují využívání sociálních sítí pro uskutečnění lidské pohlavní identity. Profil a aktivita na sociálních sítích vypovídají o uživateli, kým si myslí, že je, a tím mu dávají možnost být svůj a ujasnit si, kdo vlastně je.²⁸ Také mu umožňují vytvořit si vlastní image a prezentovat sebe tak, jak by chtěl být vnímán společností²⁹. Může se přidat do skupin, diskutovat a vyjádřit tak vlastní názory a reagovat na politické nebo občanské záležitosti.

²⁵ Srov. WITTKOWER, D. E. *Facebook and Philosophy*, s. 144.

²⁶ Srov. BOYD, D. M.; ELLISON, N. B. *Social Network Sites*, s. 210.

²⁷ Srov. WITTKOWER, D. E. *Facebook and Philosophy*, s. xvi-xxvii.

²⁸ Srov. SHAPIRO, E. *Gender Circuits*, chap. 2.

²⁹ Srov. MOORHEAD, J.; RUSSEL, J. *Should kids be allowed on Facebook?*, 25. 5. 2011 [online], London [cit. 2014-11-16]. Dostupné na WWW:

2.2. Setrvání v kontaktu a nová přátelství

Sociální síť, jako např. Facebook a Twitter, jsou virtuálním sociálním prostředím.³⁰ Hlavní úloha sociálních sítí spočívá v usnadnění lidské interakce a neustálé blízkosti s přáteli a rodinou. Pro člověka představují sociální síť velmi důležitý nástroj pro komunikaci a udržení kontaktu zejména lidem žijícím v zahraničí. Facebook může dokonce jejich dosavadní přátelství rozšiřovat. Díky aplikaci pro mobilní telefony je neustále dostupný. Uživatel tak může své přátele kdykoli kontaktovat a aktuálně jim sdělit, co právě prožívá a kde se nachází.³¹

Lidem se pomocí sociálních sítí otevírá brána k novým kontaktům a i dokonce k novým přátelstvím. Člověk může být v okamžiku v kontaktu s miliony dalších lidí³². Na sociálních sítích je jednodušší se s někým spřátelit, jelikož vztahy na sociálních sítích vznikají bez jakýchkoli požadavků.³³ Mnozí lidé se na sociálních sítích spojují i s úplně neznámými lidmi. Na některých sociálních sítích (např. LinkedIn) se dokonce očekává, že uživatelé budou převážně tvořit nové vztahy. Svým uživatelům umožňují rychleji navázat přátelství s novými lidmi, např. se spolužáky nebo lidmi, které někde potkali - prozkoumáním jejich profilů se o nich může dozvědět, co je baví a co mají společného³⁴.

2.3. Rozvoj tvořivosti a estetického vnímání

Přestože se sociální síť převážně zaměřují na sdílení obsahu a interpersonální komunikaci, některé z nich mohou být pro jejich uživatele zdrojem inspirace a mohou rozvíjet estetické citění. K takovým sociálním sítím patří např. Instagram či Pinterest.

Instagram není jen zcela běžné sdílení fotek z každodenního života. Jeho podstata spočívá ve vytvoření malého uměleckého díla. Pomocí sedmnácti filtrů, které Instagram nabízí, je možné udělat z obyčejné fotky fotku hodnou profesionála. Samozřejmě je dobré, aby už původní fotka zachycovala ten správný moment a zobrazovala běžné

<<http://www.theguardian.com/technology/2011/may/25/should-children-be-allowed-on-facebook>>, ř. 28-30.

³⁰ Srov. HURSON, A. *Advances in Computers*, s. 22.

³¹ Srov. WITTKOWER, D. E. *Facebook and Philosophy*.

³² Srov. CHAYKO, M. *Portable Communities*, s. 3-5.

³³ Srov. WITTKOWER, D. E. *Facebook and Philosophy*, s. 123.

³⁴ Srov. NELSON, M. *Facebook all-in-one for Dummies*, s. 9.

činnosti nevšedně. Linasche tvrdí, že už samotné fotografování napomáhá uživateli k estetickému rozvoji.³⁵

Kristen Falk považuje Pinterest za velmi efektivní nástroj, protože člověk zde může najít inspiraci a zároveň podporuje uživatelskou kreativitu. Obrací se sem zejména ženy a hojně je využíván americkými učiteli k plánování vyučování.³⁶

Ovšem i YouTube obsahuje mnoho videí – návodů usnadňujících lidem život a napomáhajících jim v případech, kdy si neví rady, jak uvázat kravatu, jak vyrobit papírovou kouli nebo uvařit určitý pokrm. Na YouTube lze nalézt velké množství návodů zveřejněných profesionály, ale i běžnými lidmi. Výhodou těchto návodů je, že se k nim člověk může kdykoli vrátit a jsou neustále dostupné.³⁷

2.4. Zábava

Sociální sítě jsou ve velké míře využívány ve volném čase také za účelem zábavy. Jednotlivé sociální sítě nabízí odlišné druhy zábavy, mezi něž patří např. sledování fotek a videí, hraní her, poslech hudby a diskuze. Oblíbenou činností je také volné surfování po sociálních sítích a náhodné objevování obsahů³⁸. Výhoda sociálních sítí spočívá v jejich neomezenosti. Lidé se tak mohou bavit ve dne i v noci a kdekoli, kde se lze připojit k internetu.³⁹

K velmi oblíbeným zdrojům zábavy patří YouTube. Na této sociální síti můžeme najít miliony videí: hudební videa, smějící se děti, televizní pořady, školní rvačky, politicky orientovaná videa a spoustu dalšího.⁴⁰ Člověk nemusí být pouze pasivním sledujícím, ale může také nahrát vlastní videa. Stačí totiž jen webkamera či mobilní telefon a mít co točit.⁴¹

³⁵ Srov. LINASCHKE, J. *Getting the Most from Instagram*, s. 1-3.

³⁶ Srov. FALK, K. *Pinterest*, s. 43.

³⁷ Srov. ANG, B. *More turning to YouTube tutorials pick up assorted skills*, 12. 6. 2014 [online], Singapore, [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.straitstimes.com/lifestyle/more-lifestyle-stories/story/more-turning-youtube-tutorials-pick-assorted-skills-20140622>>, ř. 1-6, 14-15, 93-95.

³⁸ Srov. CHAYKO, M. *Portable Communities*, s. 9, STRANGELOVE, M. *Watching YouTube*, s. 10.

³⁹ Srov. STRANGELOVE, M. *Watching YouTube*, s. 127.

⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 10.

⁴¹ Srov. BURGESS, J.; GREEN, J. *YouTube Online Video and Participatory Culture*, s. xv.

Lidé se přesto velmi rádi baví na Facebooku a tím se stává virtuálním místem, kde lidé tráví nejvíce času. Umožňuje jim totiž prožívat s přáteli své zážitky, utvářet a prohlubovat vztahy.⁴²

2.5. Patologické a deviantní chování

I přes kladné přínosy sociálních sítí, v praxi se bohužel často setkáváme i s jevy patologickými a někdy až deviantními. Mezi takové jevy patří zejména kyberstalking, kyberšikana a kybergrooming ohrožující převážně děti a mládež.

Autoři Burgess a Green definují *kyberšikanu* jako aktivitu využívající digitálních technologií k šikaně ostatních, prostřednictvím zveřejňování ponižujících a urážejících videí nebo používání videí k zobrazování a oslavování násilného chování⁴³.

Kyberšikana odporuje všem pravidlům sociálních sítí. Ty byly vytvořeny, aby člověku zprostředkovaly zábavu a nikoli jako nástroj pro zastrašování.⁴⁴ Na druhou stranu, sociální sítě vytvářejí vhodné prostředí ke vzniku takovýchto jevů, protože agresor nemusí nikdy přijít s obětí do kontaktu tváří v tvář⁴⁵. K charakteristickým znakům kyberšikany patří anonymita pachatele, která může být zajištěna vytvořením falešného profilu.⁴⁶ Agresor také může zneužít údaje oběti nebo vytvořit její falešný profil. Agresorova aktivita je zveřejněna i ostatním uživatelům sociálních sítí a má tedy daleko větší rozsah, než běžná šikana. I neustálé online připojení tomuto negativnímu jevu nahrává, jelikož agresor může svoji oběť kontaktovat kdykoli a oběť už se nemusí cítit bezpečně ani tam, kde by se tak měla cítit nejvíce, a to v prostředí domova.⁴⁷

Bonnie Spivetová dětským uživatelům doporučuje, aby si v případě zaznamenané agrese vůči jejich osobě promluvili s dospělým. Děti by také podle ní měly jakoukoli takovou aktivitu nahlásit přímo u administrátorů Facebooku.⁴⁸

⁴² Srov. KELSEY, T. *Social Networking Spaces*, s. 28.

⁴³ Srov. BURGESS, J.; GREEN, J. *YouTube Online Video and Participatory Culture*, s. 13.

⁴⁴ Srov. SPIVET, B. *Using Social Networks*, s. 17.

⁴⁵ Srov. SCHWARTZ, H. E. *Cyberbullying*, s. 10.

⁴⁶ Srov. PROCHÁZKA, R. *Teorie a praxe poradenské psychologie*, s. 120, BOYD, D. M.; ELLISON, N. B. *Social Network Sites*, s. 216.

⁴⁷ Srov. PROCHÁZKA, R. *Teorie a praxe poradenské psychologie*, s. 120.

⁴⁸ Srov. SPIVET, B. *Using Social Networks*, s. 17.

Dalším jevem, ohrožujícím dětské uživatele sociálních sítí, je *kybergrooming*. Kybergroomer se snaží cíleně vzbudit důvěru u oběti a naplánovat osobní setkání za účelem sexuálního zneužití oběti. Kybergroomery bývají zejména pedofilové, kteří k dosažení svých cílů využívají už odhalenou taktiku, jak svoji oběť přimět k setkání. Typické chování kybergroomerů představuje snaha spřátelit se s dítětem a přimět ho řešit osobní problémy. Jejich vztah dále může pokračovat podplácením oběti dary či penězi. V poslední fázi se kybergroomer snaží vyvolat v dítěti emoční závislost, potřebnou k tomu, aby dítě neodmítlo společné osobní setkání.⁴⁹

Všichni uživatelé, nejen sociálních sítí ale i internetu obecně, jsou vystaveni ohrožení kyberpronásledování neboli *kyberstalkingu*. Podle Paula Bocije se jedná o kyberstalking v případě, kdy informační a komunikační technologie jsou používány za účelem obtěžování jedinců. Tento autor odmítá názor některých odborníků tvrdících, že kyberstalking je pouze rozšíření offline stalkingu, ale uvádí, že kyberstalking je zcela novou formou deviantního chování. Podle něj se kyberstalking od offline stalkingu liší tím, že pachatel může pocházet z jiného geografického prostředí, jeho útok nemusí být nijak psychicky podmíněn a obětí se může stát kdokoli. Ústředním motivem pachatele je vzbudit v jeho oběti strach, paranoiu a využívání osobních informací k omezování osobních práv a svobody.⁵⁰

2.6. Hoax

Možnost kontaktovat velké množství uživatelů jednoduše a rychle dala vzniku rozesílání poplašných zpráv. Anglické slovo hoax znamená v překladu varovná zpráva, mystifikace. O hoax se jedná tedy v případě, kdy je zpráva složená pouze z polopravd či je zcela smyšlená. Jejím účelem je vylákat z příjemce citlivé informace, vyvolání strachu, obav nebo rozšíření viru. Vyzývá uživatele, aby byla zpráva dále šířena. Mezi nejtypičtější hoaxy patří popisy nebezpečí, prosby o pomoc a varování. Mnohdy takový

⁴⁹ Srov. E-BEZPEČÍ *Kybergrooming*, 13. 9. 2008 [online], Olomouc, [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/125-42>>, ř. 2-4, 12-15, 26-30.

⁵⁰ Srov. BOCIJ, P. *Cyberstalking*, s. 3-8.

hoax obsahuje odkazy na důvěryhodné zdroje, aby její tvůrci posílili důvěryhodnost falešného varování. Dále se k nim řadí řetězové hry, žertovné zprávy a dopisy štěstí.⁵¹

Výše uvedené způsoby využití nejsou pro všechny uživatele typické a zcela jistě by bylo možné doplnit způsoby další (např. vzdělávání, zlepšení organizace práce, public relations, vyjádření práva na svobodu slova). I jednotlivé sociální sítě se od sebe liší, což je v této kapitole patrné a bude se jimi podrobněji zabývat následující kapitola. Rozdílnost v jejich využití vyplývá hlavně z odlišnosti jednotlivých uživatelů a jejich potřeb. Sociální sítě mohou vhodně naplňovat potřeby uživatele v případě jeho dobré znalosti sociálních sítí, dovednosti je používat a schopnosti orientace mezi nimi. Každý uživatel sociálních sítí by tedy měl vědět, co je jeho záměrem a jak a pomocí které sítě ho může dosáhnout.

⁵¹ Srov. HOAX.CZ. *Co je to hoax* [online], [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.hoax.cz/hoax/co-je-to-hoax>>, ř. 4-24, 34 -36, 57-59, ČERNÁ, M.; ČERNÝ, M. *Úvod do sociálních sítí: největší rizika*, 14. 3. 2012 [online], Praha, [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/15077/UVOD-DO-SOCIALNICH-SITI-NEJVETSI-RIZIKA.html>>, ř. 79-87.

3. Druhy sociálních sítí

Současný internet obsahuje mnoho sociálních sítí zprostředkovávajících člověku různé možnosti prezentace všedních událostí života. Kvůli tomu se mnohdy stávají i terčem posměšků. Ty se pak šíří internetem právě skrze sociální sítě. K jednomu z nejrozšířenějších patří ilustrace Corey Smitha (Obr. 2), věnující se tomu, jak lze pomocí sociálních sítí sdělit světu, že jíte slaninu.

Obr. 2 Social Media Explained

Obrázek potvrzuje, že každá sociální síť nabízí jiné způsoby vyjádření jedné a té samé skutečnosti. Na Twitteru uživatel může uvést „Jím slaninu“, na Facebooku „Mám rád slaninu“, na LinkedIn „K mým schopnostem patří i schopnost jíst slaninu“, skrze Foursquare lze sdělit, kde uživatel slaninu jí. Na YouTube mohou lidé sledovat, jak uživatel jí slaninu. Na Instagramu může uživatel zveřejnit zastaralou fotku slaniny. Pinterest umožňuje publikovat např. recepty se slaninou. Google+ je zde zobrazován jako sociální síť užívána zejména zaměstnanci Googlu a kteří jedí slaninu. Last.fm umožňuje poslouchat hudbu o slanině.

Na základě těchto odlišných způsobů můžeme sociální sítě rozdělit do tří skupin na (i)osobní sítě (ii)sítě zaměřené na sdílení obsahu a (iii)komunity se stejnými zájmy.⁵² Ovšem můžeme se shledat i s dalšími způsoby dělení, např. Zelkowitz rozděluje sociální sítě na socializační, propojující a sociálně-navigační⁵³. Následující tři kategorie, podle mého názoru, nejjasněji a nejsrozumitelněji rozdělují sociální sítě a podle těchto kategorií jsou charakterizovány v následujících podkapitolách.

3.1. Osobní sítě

Tyto sítě patří mezi nejstarší sociální sítě. Slouží zejména ke komunikaci, udržení kontaktu a sdílení důležitých momentů s přáteli. Hlavní roli zde hraje uživatel a vše kolem něj. Tyto sítě zdůrazňují aktuálnost a přítomnost. Uživatelé sdílí, co je právě zaujalo, nebo kde se právě nachází.⁵⁴

Mezi osobní sítě patří Facebook, Snapchat či Foursquare.

Facebook

Facebook je v současnosti nejpoblárnější sociální síť. Pokud by byl státem, byl by třetím největším na světě. Používá ho totiž více než 1 bilion aktivních uživatelů po celém světě a napříč všemi věkovými kategoriemi.⁵⁵ Ať už člověk má profil na Facebooku či ne, je naprosto nemožné se mu vyhnout. Všichni o něm mluví, píše se o něm v médiích a všude na internetu se setkává s jeho logem.⁵⁶

Facebook byl založen v roce 2004 Markem Zuckerberkem. Jeho původním záměrem bylo vytvořit sociální síť pro harvardské studenty a umožnit jim tak bavit se online.⁵⁷ Jelikož se jeho nápad velmi rychle rozšířil a shledal se s velkou popularitou,

⁵² Srov. ULLAGADDI, S. *The 3 Types of Social Networks and What to Post on Them*, 28. 5. 2014 [online], San Francisco, [cit. 2014-11-16]. Dostupné na WWW: <<http://blog.klout.com/2014/05/3-types-social-networks-use/>>.

⁵³ Srov. ZELKOWITZ, M. *Advances in Computers*, str. 55.

⁵⁴ Srov. ULLAGADDI, S. *The 3 Types of Social Networks and What to Post on Them*, 28. 5. 2014 [online], San Francisco, [cit. 2014-11-16]. Dostupné na WWW: <<http://blog.klout.com/2014/05/3-types-social-networks-use/>>, ř. 10-19.

⁵⁵ Srov. NELSON, M. *Facebook all-in-one for Dummies*, s. 1.

⁵⁶ Srov. VANDER VEER, E. A. *Facebook: The Missing Manual*, s. 1.

⁵⁷ Srov. SUTHERLAND, A. *The Story of Facebook*, s. 5-6.

Facebook se stal veřejnou sociální sítí využívanou primárně za účelem setrvání a rozšíření kontaktu s přáteli, rodinou a okolím.⁵⁸

Carolyn Abram definuje současný Facebook jako webovou stránku vytvořenou k tomu, aby napomáhala uživateli ke své online prezentaci a ke sdílení obsahů se svými přáteli z reálného světa online. Podle ní interakce a vztahy probíhající na Facebooku existují i v reálném životě a sociální sítě jsou tedy jejich online reprezentací. Facebook představuje způsob, jakým lidé mohou sledovat, co se děje v životě jejich přátel, v jejich společnosti a participovat na společenském životě.⁵⁹

V průběhu posledních let vzniklo mnoho nových sociálních sítí, ale žádná z nich není mezi uživateli natolik rozšířená jako Facebook. Většina sociálních sítí je mezi sebou propojena a je tedy možné i sdílet obsahy jednotlivých sociálních sítí. Některé z nich (konkrétně Instagram a WhatsApp) Facebook dokonce koupil a zdá se tak, že Facebook je svým způsobem vládnoucí sociální sítí.

Pokud se člověk rozhodne Facebook používat, stačí se zaregistrovat za pomoci jednoduchého formuláře. Budoucí uživatel v něm vyplní několik základních údajů, mezi které patří jméno, příjmení a věk. Registrovat se může každý, ovšem každý starší třinácti let. Facebook se tak snaží předcházet možnému obtěžování a zneužívání dětí a sledování nevhodného obsahu dětmi. Toto pravidlo vychází z amerického právního řádu obsahující zákaz vytváření online profilů dětí mladších třinácti let.⁶⁰ Jedinou sankcí za porušení tohoto pravidla bývá ale bohužel pouze zrušení takového účtu. V důsledku této nízké sankce je tedy skutečnost taková, že podle výzkumů má účet na Facebooku až 60 % dětí ve věku 9 – 12 let.⁶¹

Lidem starším třinácti let nic nebrání vytvoření osobního profilu, svého facebookového „já“. Osobní profil se vyznačuje profilovou fotkou. K dalším údajům na profilu patří místo současného zaměstnání či název školy, trvalé bydliště nebo město, kde vyrůstal. Na samotném profilu si přátelé mezi sebou mohou prohlížet zveřejněné fotky, fotky, na nichž je uživatel označen, zveřejněné příspěvky, stránky, které se mu

⁵⁸ Srov. SINGER, D. G.; SINGER, J. L. *Handbook of Children and the Media*, chap. 5.

⁵⁹ Srov. ABRAM, C. *Facebook for Dummies*, s. 1-2, 7-8.

⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 15.

⁶¹ Srov. MARTIN, D.; GLADDIS, K. *The Parents Who Young Children Get on Facebook: Cameron Adviser Warns That Adults are Teaching Damaging Lesson About Honesty*, Posl. aktualizace 12. 7. 2013 [online], Sydney, [cit. 2014-11-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2361299/Parents-help-young-children-Facebook-Cameron-adviser-warns-adults-teaching-damaging-lesson-honesty.html>>, ř. 24.

líbí, skupiny, v nichž působí a celý seznam přátel. Osobní profil je tedy uživatelovou online prezentací, jeho virtuální životní příběh a obsahuje veškeré záznamy o jeho aktivitě na Facebooku.⁶²

Po registraci a následném vytvoření osobního profilu by si každý uživatel měl projít a upravit možnosti sdílení a nastavení ochrany soukromí. Facebook umožňuje u každého příspěvku tyto možnosti spravovat, takže si uživatel může zvolit, kdo jeho obsah uvidí. Uživatel si pomocí jednoduchého nástroje na svém profilu může snadno zkontrolovat, jak je jeho obsah zobrazen veřejnosti a i jednotlivým přátelům. V nastavení soukromí lze upravit, zda mu ostatní mohou zasílat osobní zprávy pomocí chatu a zda mu mohou nechávat vzkazy na jeho „zdi“ (stránka našeho profilu). Každý může spravovat označení vlastní osoby na fotkách svých přátel. Uživatel si může nastavit, aby mu byly zasílány návrhy označení ke schválení, a tak se může sám rozhodnout, zda se jeho fotka s jablečným koláčem zobrazí na jeho profilu nebo nikoli.⁶³

Jednou z myšlenek, kterou D. E. Wittkower uvedl ve své knize, zní: „*We each have the Facebook we deserve*“ (Každý máme takový Facebook, jaký si zasloužíme)⁶⁴. Jeho tvrzení lze vysvětlit tak, že obsah Facebooku je tvořen všemi lidmi používající tuto síť. Jednotliví uživatelé jsou ti, kdo si vybírají lidi do svých seznamů přátel a kritéria, podle kterých je vybírají, jsou ve své podstatě u všech stejná – tyto lidé jim za to stojí a zajímají se o ně. Jejich přátelé zveřejňují příspěvky vypovídající o svých životech a zájmech a ty se zobrazují uživateli na Hlavní stránce.⁶⁵

Hlavní stránka je první, co uživatel vidí, po každém přihlášení na Facebook. Zobrazují se zde aktuální příspěvky našich přátel, ale také příspěvky stránek, k jejichž odběru je uživatel přihlášen a příspěvky skupin, do kterých se přidal nebo je dokonce vytvořil. Tyto příspěvky se seřazují chronologicky či podle jejich popularity.⁶⁶ To, co se uživateli na Facebooku zobrazuje je individuální stejně tak, jako jeho postavení v životě člověka. Někteří uživatelé na něm zveřejňují každý svůj krok, někteří raději zůstávají v pozadí a sledují, co se děje u ostatních.⁶⁷

⁶² Srov. VANDER VEER, E. A. *Facebook: The Missing Manual*, s. 21-29.

⁶³ Srov. NELSON, M. *Facebook all-in-one for Dummies*, s. 15-17, 28-30.

⁶⁴ WITTKOWER, D. E. *Facebook and Philosophy*, str. xxix.

⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. xxvii-xxx.

⁶⁶ Srov. ABRAM, C. *Facebook for Dummies*, s. 127-128.

⁶⁷ Srov. WITTKOWER, D. E. *Facebook and Philosophy*, s. xiv.

Pokud uživatel ztratil zájem o zobrazování příspěvků od daného uživatele, může to jednoduše změnit tím, že vypne zobrazování těchto příspěvků. V případě, kdy jde o nevhodný obsah či dokonce obsah obsahující nenávistné projevy, šikanování, pornografii, tak může být jeho původce okamžitě nahlášen, odstraněn a jeho profil může být zablokován.⁶⁸

Carolyn Abram dále ve své knize popisuje funkce Facebooku, jež jsou pro všechny uživatele společné. K nim patří modrý horní panel doprovázející veškerou facebookovou aktivitu a několik jednoduchých funkcí. Modrý panel dává uživateli velmi jasně najevo, pokud mu přijde zpráva, má žádost o přátelství, upozornění informující ho o tom, že se někomu líbí písnička, kterou zveřejnil, fotka, na níž je označen nebo pozvání na událost. Nalezne zde tlačítko Nastavení, odkaz na svůj osobní profil a hlavní stránku, a také vyhledávač umožňující nalezení svých dávných přátel či stránku oblíbeného filmu. Mezi základní funkce umožňující uživatelům být ve vzájemné interakci, a tak získat zpětnou vazbu, patří tlačítko „Líbí se mi“, „Sdílet“ a přidávání komentářů. To ale není vše, každý uživatel se může přihlašovat k odběrům stránek, přidat se ke skupinám, k událostem, ale také cokoli z toho vytvořit a zvát k těmto aktivitám své přátele.⁶⁹

Snapchat

Snapchat je aplikace pro mobilní telefony spuštěna v roce 2011. Velmi rychle se rozšířila a v současnosti se setkává s velkou oblibou zejména u teenagerů. Jedná se o aplikaci, která umožňuje rychle a aktuálně sdílet fotky a videa, aniž by zatěžovala paměť telefonu. Uživatel může k fotce přidat popisek, upravit fotku přednastavenými filtry a lze ji také jednoduše upravit kreslením. Výsledné fotky a videa, tzv. snapy, jsou jedinečné, protože každý snap se uživateli zobrazuje nejdéle 10 vteřin. Nová funkce Snap Story dokáže fotky zachovat až po dobu 24 hodin.⁷⁰ Po uplynutí této doby snap

⁶⁸ Srov. ABRAM, C. *Facebook for Dummies*, s. 73.

⁶⁹ Srov. ABRAM, C. *Facebook for Dummies*.

⁷⁰ Srov. SINGH, K. *The Beginner's guide to Snapchat*, 4. 8. 2014 [online], New York, [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://mashable.com/2014/08/04/snapchat-for-beginners>>, ř. 1-7, ASAD, I. *Instant Profits with Snapchat*, s. 4-6.

navždy zmizí, jelikož aplikace zahrnuje sebedestruktivní mechanismus. Přesto ani tento mechanismus nezaručuje naprosté zajištění soukromí.⁷¹

Založení účtu na Snapchat je možné až od 13 let. Aby se ale ani ti mladší necítili ochuzeni, Snapchat vytvořil svoji dětskou verzi Snapkidz. Oproti své dospělé verzi, neumožňuje přidávat přátele ani odesílat a přijímat snapy. Jeho uživatel smí pouze upravovat fotky a ukládat je do telefonu.⁷²

Foursquare

Základním principem sociální sítě Foursquare je udávání zeměpisné polohy, čímž se tak stává jedinou sociálních sítí, jejíž aktivita uživatelů se uskutečňuje na reálném prostoru.⁷³

Jelikož její uživatel zveřejňuje svoji polohu tady a teď, jde především o aplikaci vhodnou pro mobilní telefony. Uživatel se tak přihlašuje k určitému místu a dává vědět ostatním uživatelům, kde se právě nachází.⁷⁴ Díky aktivnímu užívání obsahuje Foursquare rozsáhlý seznam muzeí, atrakcí, obchodů, parků a spoustu dalších míst. Poskytuje i jejich popis, hodnocení od návštěvníků, další tipy kam zajít, a tím usnadňuje plánování výletů a cestování.⁷⁵

Google+

Google+ byl spuštěn pro veřejnost v září 2011 a je často vnímán jako googlovská verze Facebooku.⁷⁶ Proč taky ne, když umožňuje téměř to samé, co si uživatel Facebooku může dovolit. Stejně tak tedy uživatel Google+ může zveřejňovat text, fotky, video, odkazy, hrát hry a chatovat s přáteli.⁷⁷ Na rozdíl od ostatních sociálních sítí, uživatel má zde naprostou kontrolu nad ochranou svého soukromí a může si sám zvolit, kdo jeho obsah uvidí a jak může být dále šířen. Pomocí úpravy kruhů (seznam přátel) a vytváření kruhů dalších, může uživatel jednoduše oddělit obsah určený pro své blízké a pro své

⁷¹ Srov. SINGH, K. *The Beginner's guide to Snapchat*, 4. 8. 2014 [online], New York, [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://mashable.com/2014/08/04/snapchat-for-beginners>>, ř. 4-7.

⁷² Srov. Tamtéž, ř. 14-22.

⁷³ Srov. Figuring out Foursquare, s. 12.

⁷⁴ Srov. Tamtéž.

⁷⁵ Srov. WOLNY, P. *Foursquare and Other Location-Based Services*, s. 4-5.

⁷⁶ Srov. RUTLEDGE, P. A. *Sams Teach Yourself Google+ in 10 Minutes*, s. 1, PURDY, K. *Google+*, s. xi.

⁷⁷ Srov. RUTLEDGE, P. A. *Sams Teach Yourself Google+ in 10 Minutes*, s. 3-4.

kolegy z práce. Také může nastavit, zda je jeho fotky možné komentovat nebo sdílet a zda on sám může být na fotce označen.⁷⁸

Výhodou vytvoření účtu na Google+ je také možnost využívat veškeré další aplikace společnosti Google jako je Google Docs, Picasa, YouTube, Gmail a další, a dostat se k nim velmi snadno a rychle.⁷⁹ Další odlišností je také funkce hangouts umožňující videochat až s deseti lidmi.⁸⁰

3.2. Sítě zaměřené na sdílení obsahu

Tato kategorie sociálních sítí je kombinací osobního a profesionálního obsahu, což napomáhá jejich uživatelům projevit více stránek jejich osobnosti a různé aspekty jejich života. V popředí těchto sociálních sítí ale už na rozdíl od předchozích, osobních sítí, není uživatel, ale obsah. Pomocí popisů obsahů a využitím tzv. hashtagu⁸¹ může uživatel usnadnit vyhledávání obsahu. Na těchto sociálních sítích není vždy dáno, že jeho „přítelem“ či „sledujícím“ je osoba, se níž se zná z reálného života.⁸²

K těmto sítím patří např. Twitter, Instagram, Tumblr, YouTube a Pinterest.

Twitter

Sociální síť Twitter je dynamický nástroj zprostředkovávající spojení se zajímavými lidmi, výměnu názorů a šíření informací díky tzv. tweetům. Tweety jsou krátké zprávy o 140 znacích, v nichž se každý uživatel snaží sdělit světu svůj názor, myšlenku nebo informaci.⁸³ Takto krátké zprávy napomáhají efektivnější komunikaci, protože si uživatel musí dobře rozmyslet, jak svůj názor zformuluje a učí se tak stručně vystihnout podstatu svého sdělení. Každý tweet má svoje URL, což znamená, že každá myšlenka, každý názor, je vlastně webová stránka.⁸⁴

⁷⁸ Srov. PURDY, K. *Google+*, s. xii.

⁷⁹ Srov. RUTLEDGE, P. A. *Sams Teach Yourself Google+ in 10 Minutes*, s. 1.

⁸⁰ Srov. PURDY, K. *Google+*, s. 133.

⁸¹ Hashtag = označován křížkem #, používán na sociálních sítích za účelem pojmenování obsahu jako klíčového slova usnadňující vyhledání obsahu a vyhledávání obsahů dalších.

⁸² Srov. ULLAGADDI, S. *The 3 Types of Social Networks and What to Post on Them*, 28. 5. 2014 [online], San Francisco, [cit. 2014-11-16]. Dostupné na WWW: <<http://blog.klout.com/2014/05/3-types-social-networks-use/>>, ř. 20-35.

⁸³ Srov. LAMONT, I. *Twitter in 30 Minutes*, s. 1.

⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 6-7.

Mnoho lidí se registruje na Twitter, aby mohlo vyhledávat lidi se zajímavými či stejnými názory, pro zábavu, pro zviditelnění sebe a své firmy. Uživatel se může spojit nejen se svými přáteli, ale může sledovat i celebrity, umělce, organizace nebo spoustu zajímavých lidí, které ani nemusí znát. Sám si vybírá, koho chce sledovat a i on může být kýmkoli sledován. Vyhledávat názory může uživatel také díky vyhledávajícímu nástroji rozdělující tweety do několika kategorií jako jsou např. hudba, sport, zprávy a zábava.⁸⁵

YouTube

Celým názvem YouTube Inc., je sociální síť působící v internetových vodách od června roku 2005. Jako samostatná společnost YouTube neměla dlouhé trvání a o rok později byla odkoupena společností Google.⁸⁶ Základním principem této sítě je sdílení videa mezi širokým publikem. Burgess a Green ve své knize charakterizují YouTube jako sociální síť participativní kultury⁸⁷.

Příspěvateli jsou velká média, producenti a vlastníci autorský právo, aktivisti nebo amatéři. Podle toho se obsah dělí na komerční a nekomerční. Příspěvatelem může být kdokoli, jelikož na YouTube lze nahrávat videa bez vysokých technických požadavků.⁸⁸ Díky tomu se YouTube dostalo na seznam Největších technických neúspěchů poslední dekády⁸⁹, který byl sestaven časopisem Times v roce 2009⁹⁰. A přesto se YouTube shledává s tak obrovskou oblibou a jeho popularita neustále stoupá.

YouTube tvoří dvě skupiny uživatelů – příspěvatelé a publikum. Pro pasivní publikum není nutná registrace, takže sledující může zcela anonymně sledovat hodiny a hodiny videa. Samozřejmě s registrací je uživateli umožněno používat několik jednoduchých funkcí, má možnost nahrávat vlastní videa, vytvářet playlisty s oblíbenými videi a komentovat videa vlastní, ale i ostatních uživatelů. Stejně jako na Facebooku, i na YouTube existuje tlačítko „Líbí se mi“ a na rozdíl od Facebooku je tu i tlačítko „Nelíbí se mi“. Uživatel se přihlašuje k odběrům různých kanálů ať už umělců,

⁸⁵ Srov. LAMONT, I. *Twitter in 30 Minutes*. s. 6-7, FITTON, L. *Twitter for Dummies*, s. 1.

⁸⁶ Srov. STRANGELOVE, M. *Watching YouTube*, s. 6, BURGESS, J.; GREEN, J. *YouTube Online Video and Participatory Culture*, s. vii.

⁸⁷ Srov. BURGESS, J.; GREEN, J. *YouTube Online Video and Participatory Culture*, s. vii.

⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 1, 6.

⁸⁹ *The 10 Biggest Tech Failures of the Last Decade*.

⁹⁰ Srov. STRANGELOVE, M. *Watching YouTube*, s. 7.

televizních pořadů či amatérů a jejich videa se pak uživatelům zobrazují na jeho hlavní stránce.⁹¹

Instagram

Aplikace Instagram vznikla v roce 2010 a původně byla určena jen pro majitele iPhoneů. Nakonec se její pole působnosti rozšířilo i o mobilní telefony s operačním systémem Android. V roce 2012 byl Instagram odkoupen společností Facebook.⁹²

Joseph Linaschke popisuje Instagram velmi prostě ve dvou slovech: Fotografie, komunita. Instagram umožňuje pouze sdílení a prohlížení fotografií, uživatel nemůže zveřejnit nic jiného.⁹³ Pro jeho plné používání je nutná registrace, bez registrace může člověk sledovat pouze fotky uživatelů, jejichž fotky jsou veřejné. Registrovaný uživatel může zveřejňovat vlastní fotky, přidávat ostatní uživatele do sledování a být sledován, dávat fotkám „like“ nebo je komentovat.⁹⁴

Co dělá Instagram jedinečným je široká nabídka filtrů hrající důležitou roli ve výsledném vzhledu fotografie. Některé filtry upravují barvy, dodávají fotkám lesk či vytváří dojem staré fotografie. Rámeček tvoří charakteristický znak instagramové fotografie. Před uveřejněním na síť může uživatel napsat popis, přidat hashtag a zvolit, zda chce svoji fotografii sdílet i na dalších sociálních sítích.⁹⁵

Kromě fotografií lze zveřejnit na Instagramu i videa. Pouze ale v rozsahu tří až patnácti vteřin.⁹⁶

Pinterest

Pinterest je sociální síť vzniklá v roce 2010. Uživatelům byl přijat velmi kladně, protože jeho obliba velmi rychle vzrostla.⁹⁷ Jedná se o online nástroj umožňující svým uživatelům vytváření online nástěnek a specificky vyhledávat obsah odpovídající jejich

⁹¹ Srov. SAHLIN, D.; BOTELLO, C. *YouTube for Dummies*, s. 10-13.

⁹² Srov. BUCK, S. *The Beginner's Guide to Instagram*, Posl. úprava listopad 2013 [online], New York, [cit. 2014-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://mashable.com/2012/05/29/instagram-for-beginners/>>, ř. 7-13.

⁹³ Srov. LINASCHKE, J. *Getting the Most from Instagram*, s. 1.

⁹⁴ Srov. BUCK, S. *The Beginner's Guide to Instagram*, Posl. úprava listopad 2013 [online], New York, [cit. 2014-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://mashable.com/2012/05/29/instagram-for-beginners/>>, ř. 25-29, 37-38, 65-70.

⁹⁵ Srov. Tamtéž, ř. 71-92.

⁹⁶ Srov. Tamtéž, ř. 122-123.

⁹⁷ Srov. DUFFY, M. *Microblogging: Tumblr and Pinterest*, s. 62.

zájmům mezi velkým množstvím obrázků, tzv. pinů. Na jednom místě může uživatel najít spoustu nápadů, objevovat, vyhledávat mezi nimi a vracet se k nim. Pinterest se tak stal alternativou k běžným vyhledávačům.⁹⁸

Samotný obsah Pinterestu se dělí do 33 základních kategorií, mezi které patří např. architektura, vzdělávání, móda, cestování, jídlo a pití, výzdoba interiérů a další. Sociální rozměr Pinterestu spočívá ve sledování ostatních uživatelů, tzv. pinnerů. Každý pinner si může zcela nezávazně vybrat, zda bude sledovat všechny nástěnky daného uživatele, nebo jen ty, jež opravdu odpovídají jeho zájmům.⁹⁹ Pokud časem zjistí, že ani tyto nástěnky mu nevyhovují, může jednoduše jejich sledování ukončit. Další výhodou je, že pinneři mezi sebou nemusí být přátelé, aby mohli sledovat jejich nástěnky a reagovat na jejich piny.¹⁰⁰

Pinner si vytváří vlastní nástěnky, což jsou skupiny pinů vztahující se ke stejné oblasti zájmu.¹⁰¹ Své piny mohou nahrát buď z vlastního počítače, přepínáním obrázku z webové stránky a pomocí tlačítka „Pin it“. Toto tlačítko umožňuje připnutí obsahu jiného uživatele do vlastní sbírky. Uživatel má k dispozici také tlačítko „Like“, které pouze oblíbený obrázek uloží do historie toho, co se mu líbilo.¹⁰²

3.3. Komunity se stejnými zájmy

Komunity se stejnými zájmy jsou vytvářeny zejména profesionály, ale mezi velkou část uživatelů patří i běžní uživatelé. Obsahem těchto sociálních sítí jsou specifické zájmy, podle kterých se dále tyto komunity rozdělují. Do této kategorie patří profesně orientované komunity např. na sociální síti LinkedIn, komunity zaměřující se na fotografování zajímavých míst a měst sdružující se na Flickr či hudební nadšenci z Last.fm, Bandcamp a Soundcloud. Díky tomu, že se na těchto sítích shledávají lidé se stejnými

⁹⁸ Srov. DUFFY, M. Microblogging: Tumblr and Pinterest, s. 62, HANDS, A. Tech Services on the Web, s. 347.

⁹⁹ Srov. HANDS, A. Tech Services on the Web, s. 346-347.

¹⁰⁰ Srov. FALK, K. Pinterest, s. 43.

¹⁰¹ Srov. DUFFY, M. Microblogging: Tumblr and Pinterest, s. 63.

¹⁰² Srov. HANDS, A. Tech Services on the Web, s. 347.

zájmy, vzniká právě zde spousta nových virtuálních přátelství a vztahů, a to dále může vést k osobnímu shledávání a přátelství v reálném životě.¹⁰³

LinkedIn

Celosvětově největší profesní síť LinkedIn je určena zejména zaměstnavatelům, firmám a podnikatelům pro jejich profesní růst, udržování, vyhledávání kontaktů, hledání nových možností k růstu, zdokonalení a efektivitě.¹⁰⁴

Profil na LinkedIn umožňuje sebe prezentaci vlastní činnosti, zaměření a vytvoření si své osobní profesní sítě. Lidé tak mohou najít nové zaměstnance ale také nové zaměstnání. Je hojně využívána tzv. lovci hlav a manažery pro objevení talentů a vhodných adeptů pro různé pracovní pozice.¹⁰⁵

Last.fm

Last.fm je britská sociální síť založená v roce 2002. Bývá také popisována jako hudební komunita, protože se zde scházejí lidé se stejným hudebním vkusem. Základním principem Last.fm je doporučení hudby na základě hudebního vkusu uživatele, a proto bývá mnohdy považována za nástroj pro objevování nové hudby.¹⁰⁶

Last.fm obsahuje velké množství bezplatně dostupné hudby pro všechny uživatele. Ti hudbu tedy mohou volně poslouchat, přihlašovat se k odběrům různých interpretů, stahovat některé písně a vytvářet si vlastní playlisty.¹⁰⁷ Tím tak podporuje uživatele, aby objevoval hudbu i sám, což napomáhá Last.fm vytvářet statistiky poslouchané hudby všech uživatelů. Na základě návyků uživatele doporučuje hudbu, která by se mohla líbit jim i dalším.¹⁰⁸ Tyto žebříčky jsou pro uživatele dostupné a ten si může prohlédnout, jakou hudbu nejvíce poslouchal minulý rok nebo co se v jeho zemi v současnosti nejvíce poslouchá.¹⁰⁹

¹⁰³ Srov. ULLAGADDI, S. *The 3 Types of Social Networks and What to Post on Them*, 28. 5. 2014 [online], San Francisco, [cit. 2014-11-16]. Dostupné na WWW: <<http://blog.klout.com/2014/05/3-types-social-networks-use/>>, ř. 36-51.

¹⁰⁴ Srov. PINOLA, M. *LinkedIn in 30 minutes*, s. 1.

¹⁰⁵ Srov. Tamtéž.

¹⁰⁶ Srov. WHITE, T. *Hadoop*, s. 547, MILLER, M. *The Ultimate Digital Music Guide*, s. 259, 498.

¹⁰⁷ Srov. WHITE, T. *Hadoop*, s. 547-549.

¹⁰⁸ Srov. HAUPT, J. *Last.fm: People-Powered Online Radio*, s. 24.

¹⁰⁹ Srov. WHITE, T. *Hadoop*, s. 547.

Flickr

Flickr umožňuje jeho uživatelům snadnější práci s jejich fotografiemi a jejich dostupnost širšímu publiku.¹¹⁰ Sám se popisuje jako nejlepší způsob k uložení, třídění, vyhledávání a sdílení fotek online.¹¹¹ Díky mnoha nástrojům pomáhá Flickr fotografie organizovat, třídít do alb a vyhledávat je. Uživatel může přidat k fotce popisek či označit ji na mapě. Prohlížení fotek na Flickru probíhá volným objevováním této sociální sítě nebo vyhledáváním fotografií na základě určitých kritérií. Fotografie, které se uživateli líbí, mohou být přidány do seznamu oblíbených fotek, aby se k nim mohl později vracet. Také může sledovat, kolik lidí vidělo jeho vlastní fotky.¹¹²

Kromě již dosud známých přátel si zde uživatel může udělat přátele nové a setkat se s dalšími zajímavými lidmi a jejich fotografiemi. Lidé se mohou setkávat ve skupinách, jež sami na Flickru vytvářejí na základě nějakého zájmu nebo tématu. Tam také uživatelé zveřejňují svoje fotky, komentují si je a diskutují.¹¹³

Různorodost sociálních sítí umožňuje pružně reagovat na potřeby uživatelů, kteří si z dostupné nabídky mohou vybrat tu nejvhodnější, odpovídající jejich potřebám a zájmům. Jak už samotný název „sociální sítě“ napovídá, cílem všech výše uvedených internetových sítí je zespolečenštění člověka. V současné společnosti (zejména mezi teenagery, viz kapitola 4) je existence na sociálních sítích dokonce nepsanou nutností.¹¹⁴ I na tento fakt naráží současná satira v jednom z článků českého internetového magazínu. Ten mění jedno z tradičních českých přísloví ve vztahu k sociálním sítím na přísloví: Kolik profilů máš, tolikrát si člověkem.¹¹⁵

Aby se člověk orientoval v rozmanitém světě sociálních sítí, je třeba získat určité životní zkušenosti, zkušenosti spojené s používáním sociálních sítí a být informován o možnostech využití sociálních sítí. Nezkušeného uživatele sociálních sítí, zejména dětské uživatele, je třeba vést tak, aby nedošlo k nepochopení, neschopnosti pracovat

¹¹⁰ Srov. BAUSCH, P.; BUMGARDNER, J. *Flickr Hacks*, s. xv.

¹¹¹ Srov. HOLZNER, S. *Sams Teach Yourself Flickr in 10 Minutes*, s. 3.

¹¹² Srov. Tamtéž, s. 4-5, *The successful Flickr photographer*, s. 10-14.

¹¹³ Srov. *The successful Flickr photographer*, s. 15-18, HOLZNER, S. *Sams Teach Yourself Flickr in 10 Minutes*, s. 4.

¹¹⁴ Srov. ZAŠKOLNÝ, J. *Facebook*, 20. 11. 2011 [online], [cit. 2014-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.socialnisite.123abc.cz/facebook>>, ř. 2-3.

¹¹⁵ Srov. KÖNIG, J. *25 facebookových přísloví*, 28. 6. 2014 [online], Praha, [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://cilichili.cz/blog/25-facebookovych-prislovi/>>, ř. 5.

s funkcemi sítí a jejich nevhodnému nebo nežádoucímu používání. Na tyto rizika by měla reagovat rodina a vzdělávací instituce. O obou tématech se bude hovořit v následujících kapitolách 4 a 5.

4. Sociální sítě v rané adolescenci

Komunikační technologie hrají v současném lidském životě důležitou roli. Potřeba neustálého kontaktu je silnější obzvlášť v období dospívání, kdy se dítě snaží uvolnit vazby s rodinou a víc se socializovat do své společnosti – společnosti vrstevnické skupiny. Aby pubescent mohl být ve spojení s přáteli i v prostředí svého domova, využívá ke komunikaci sociální sítě. Ty mu pomáhají naplnit jeho potřeby plynoucí z jeho biologických a psychických potřeb. Období dospívání začíná kolem 11. roku, což znamená, že podle podmínek Facebooku, těmto dětem není povoleno zakládání účtu. Přesto ale soudobé výzkumy prokazují, že více než polovina dětí ve věku 9 – 16 let ze zemí Evropské unie užívá sociální sítě¹¹⁶. Konkrétní čísla pro Českou republiku jsou dokonce ještě vyšší.¹¹⁷

Přestože rodičovská autorita začíná ztrácet svůj vliv, spousta rodičů se snaží dětem být nápomocných při zakládání účtu na sociálních sítích, kontrolují jejich aktivitu a vytváří pravidla pro jejich užívání.

Následující podkapitoly se věnují psychickým potřebám pubescentů, jež mohou být prostřednictvím sociálních médií naplněny, zabývají se výchovnými postoji rodičů k sociálním sítím a poskytují konkrétní čísla vyplývající z výzkumů.

4.1. Faktory psychického vývoje ovlivňující používání sociálních sítí

Děti ve věku 11 – 15 let věku, podle vývojové psychologie, procházejí obdobím pubescence, spadajícím k procesu dospívání. V důsledku velkých hormonálních změn jsou pubescenti emočně nestálí a nepředvídatelní nejen pro druhé, ale i sami jsou někdy zaskočeni svými projevy, které mnohdy nejsou schopni vysvětlit.¹¹⁸ Hormony také způsobují tělesné změny přispívající k výraznějším projevům pohlavních odlišností chlapců a dívek. Tyto změny v nich mohou vyvolat rozporuplné pocity. U dívek se tyto změny

¹¹⁶ Srov. WEEDEN, S.; COOKE, B.; MCVEY, M. *Underage Children and Social Networks*, s. 252.

¹¹⁷ Srov. EU KIDS ONLINE II *Klíčová zjištění* [online], London, [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <[http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf)>, ř. 27-30.

¹¹⁸ Srov. LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, s. 143, 147.

setkávají spíše s pocity nespokojenosti až studu, zatímco chlapci nabývají pocitu plnohodnotnosti a prestiže.¹¹⁹

V souvislosti s tělesnými změnami, probíhá změna v oblasti sebepojetí a roste význam osobního vzhledu.¹²⁰ I v této oblasti se výrazně projevují genderové rozdíly. Dívky jsou více kritické a chlapci jsou naopak spokojenější.¹²¹ Pubescenti věnují až přehnanou péči svému zevnějšku a snaží se ho stylizovat podle vlastních idolů nebo podle vrstevnické skupiny.¹²²

Sebehodnocení se odvíjí na základě hodnocení druhých. V důsledku hormonálních změn se děti chovají vztahovačně a reagují přecitlivěle. Často si projevy okolí vykládají jako urážlivé či nepřátelské, a proto jejich reakce mohou být až agresivního rázu. Jejich nálady jsou ale krátkodobé a proměnlivé.¹²³

Vrstevnická skupina je významným prostředím podporujícím některé vývojové úkoly tohoto období, jako např. sociální učení (pubescenti napodobují jeden druhého), rozvoj nezávislosti (jednání mimo rodinu) a utváření individuální identity (objevování sebe sama). Také poskytuje zpětnou vazbu a dává dítěti pocit sounáležitosti ke skupině a ztotožnění se s ní. Vrstevnické skupiny se vyznačují skupinovou identitou, kterou tvoří styl, hodnoty a normy sdílené vrstevníky. Tuto skupinu lze také jednoduše rozpoznat podle určitých komunikačních projevů, mezi něž patří hlučné vyjadřování a výrazná, někdy až přehnaná, neverbální stránka (pošťuchování, hihňání, smích, grimasy). Komunikace ve vrstevnické skupině probíhá podle vlastního vzoru užívaný pouze v ní. Potřeba neustálé komunikace a spojení je v tomto období silnější, než kdy jindy. Z tohoto důvodu se pubescenti s oblibou sdružují na současných sociálních sítích.¹²⁴

Ve vrstevnické skupině nalezneme mnoho přátelských vztahů. Pro tento věk je přátelství důležitou hodnotou. Přátelství jim totiž zajišťuje porozumění, oporu při řešení problémů, sdílení prožitků, napomáhá sebepoznání, posiluje sebevědomí

¹¹⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*, s. 326-327.

¹²⁰ Srov. ZACHAROVÁ, E.; ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*, s. 80.

¹²¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*, s. 336.

¹²² Srov. ZACHAROVÁ, E.; ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*, s. 81.

¹²³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*, s. 342.

¹²⁴ Srov. Tamtéž, s. 371-372, 374, 377, 394-395.

a sebejistotu.¹²⁵ Genderové rozdíly nalezneme i v oblasti přátelství. Přátelství dívek je více intimní, zaměřuje se na svěřování, sdílení osobních pocitů a problémů. Dívky se nesvěřují ale každému, mají vždy jednu nebo dvě nejlepší kamarádky. Chlapci nemají výraznou potřebu svěřovat se, a tak dávají přednost kolektivnímu přátelství.¹²⁶ Přátelství u obou pohlaví působí pocit bezpečí, jistoty a napomáhá dítěti naučit se žít mimo rodinu¹²⁷.

V období dospívání dochází k transformaci vztahů s rodiči spojené s vývojovými změnami. Děti se svými rodiči už netráví tolik volného času a mění se i kvalita jejich interakce. Často mohou být mezi dětmi a rodiči konflikty, rozpory v názorech a postojích.¹²⁸ Dítě se snaží osamostatnit a v tom důsledku vzniká požadavek po stejných právech a kompetencích, jako mají dospělí a zasazují se o větší autonomii.¹²⁹

Pubescenci také doprovází fáze hledání a rozvoje vlastní identity. Jak už bylo výše řečeno, pubescent už se neztotožňuje s rolí dítěte a chce být vnímáno rovně s dospělými.¹³⁰ Má silnou potřebu seberealizace, kterou ventiluje jednáním, vzhledem i aktivitami ve volném čase. Styl oblékání či vlastní názor jsou také nástroje pro vlastní vymezení identity.¹³¹

4.2. Vliv rodičů

Sociální sítě nejsou záležitostí pouze dětí a mládeže. Výzkum Pew Global Attitudes Project z roku 2012 uvedl, že 49 % dotazovaných Čechů starších 18 let používá sociální sítě a téměř všichni z nich se ke svému účtu mohou připojit svým chytrým telefonem.¹³²

Mezi uživatele sociálních sítí patří i mnoho rodičů. Využívají je hlavně proto, aby našli své staré přátele, byli v kontaktu s kolegy ale i se svými dětmi. Rodiče

¹²⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*, s. 378-380, ZACHAROVÁ, E.; ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*, s. 84.

¹²⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*, s. 379.

¹²⁷ Srov. ZACHAROVÁ, E.; ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*, s. 84.

¹²⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*, s. 350, 352-353.

¹²⁹ Srov. ZACHAROVÁ, E.; ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*, s. 85.

¹³⁰ Srov. Tamtéž.

¹³¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*, s. 329-330.

¹³² Srov. PEW RESEARCH CENTER *Social Networking Popular Across Globe*, 12. 12. 2012 [online], Washington, D. C., [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.pewglobal.org/2012/12/12/social-networking-popular-across-globe/>>, ř. 71.

mnohdy zveřejňují daleko častěji fotky svých dětí než jich samých, protože chtějí své děti ukázat i ostatním přátelům a zveřejňují úspěchy svých dětí na důkaz hrdosti. Bohužel i tímto způsobem vystavují rodiče své děti nebezpečí zneužívání a ohrožují jejich anonymitu. Stejně tak jako děti, i rodiče by si měli být vědomi možných rizik a upravit si nastavení soukromí jejich účtu na sociálních sítích.¹³³

Ve vztahu rodičů a užívání sociálních sítí jejich dětmi se v praxi setkáváme s různými přístupy rodičů k médiím. Významnou roli v jejich přístupu hraje osobní zkušenost a vztah k sociálním sítím. Někteří rodiče sociální sítě zakazují, někteří své ratolesti nijak neomezují. Někteří jim sociální sítě povolí, ale pouze za předpokladu, že účet svých dětí mají pod kontrolou. Z výzkumu společnosti AVG vyplynulo, že polovina českých rodičů kontroluje aktivity svých dětí na sociálních sítích¹³⁴.

Svoji roli v přístupu k sociálním sítím hraje také genderová odlišnost. Pouze 17 % mužů se obává ohrožení dětí na internetu. O něco více se o své děti bojí matky, 24 % žen uvedlo, že mají obavu o své děti.¹³⁵ Také kvůli těmto obavám mají ženy vyšší tendenci ke kontrole facebookových stránek svých dětí.¹³⁶ Taková kontrola podle dotázané matky spočívala ve schvalování přátel, které si její dcera mohla přidat a zákaz zveřejňování svých fotek.¹³⁷ Ovšem kontrola není to hlavní, je důležité děti seznámit s možnými riziky, jejich dopady a sdělit postupy, jak se v případě nebezpečí zachovat nebo jak mu předejít.¹³⁸ Australské výzkumy dokazují, že děti, s nimiž rodiče hovořili

¹³³ Srov. WEBB, A. *We post nothing about our daughter online*, 4. 9. 2013 [online], New York, [cit. 2014-11-15]. Dostupné na WWW:

<http://www.slate.com/articles/technology/data_mine_1/2013/09/facebook_privacy_and_kids_don_t_post_photos_of_your_kids_online.html>, ř. 10-13, 25-27, 69-71.

¹³⁴ Srov. LAUSCHMANN, J. *Jak čeští rodiče přistupují k užívání sociálních sítí dětmi*, 17. 4. 2012 [online], [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.tyinternety.cz/novinky/jak-cesti-rodice-pristupuji-k-uzivani-socialnich-siti-detmi/>>, ř. 26-27.

¹³⁵ Srov. KASPERSKÝ LAB *Muži a ženy přistupují k bezpečnosti na webu jinak* [online], Moskva, [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <http://www.kaspersky.com/cz/about/news/virus/2014/Muzi_a_zeny_pristupuji_k_bezpecnosti_na_webu_jinak>, ř. 21-22.

¹³⁶ Srov. LAUSCHMANN, J. *Jak čeští rodiče přistupují k užívání sociálních sítí dětmi*, 17. 4. 2012 [online], [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.tyinternety.cz/novinky/jak-cesti-rodice-pristupuji-k-uzivani-socialnich-siti-detmi/>>, ř. 27.

¹³⁷ Srov. DOBOSIOVÁ, M. *Vliv médií na výchovu a osobnost dětí na 1. stupni základní školy*, s. 44-45.

¹³⁸ Srov. MÁCA, R. *Děti a rizika sociálních sítí*, Posl. aktualizace 28. 8. 2014 [online], Praha, [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/deti-a-rizika-socialnich-siti-112.html>>, ř. 4-5.

o způsobech bezpečného používání internetu, si byly vědomi důležitosti internetové bezpečnosti¹³⁹.

Někteří rodiče si uvědomují, že pokud jejich děti budou mít chytrý telefon, nebude možné jim nadále zamezovat vytvoření účtu na sociální síti. Záleží však právě na rodičích, zda se rozhodnout dítěti takový telefon zakoupit. Pokud ke koupi takového telefonu přece jen svolí, měli by to být hlavně rodiče, kdo by měl sledovat, k čemu jejich dítě takový telefon používá. Sociální sítě jim zprostředkovávají i nový rozměr rodičovství, protože mohou mít aktuální přehled o tom, kde se právě jejich dítě nachází, co dělá a má tak i větší povědomí o jeho zájmech a aktivitách, aniž by ho přitom museli přímo kontrolovat¹⁴⁰. Na přehledu o aktivitách dítěte na chytrém telefonu by měl být dokonce kladen větší důraz, nežli na sledování televize nebo používání internetu na počítači.¹⁴¹

Nezáleží ale pouze na mobilním telefonu. V dnešní době je internet dostupný na spoustě míst, což rodičům znesnadňuje neustálou kontrolu svých dětí. Děti si i přes zákazy svých rodičů zřizují účty na sociálních sítích a i přes to, že jim je méně, než např. Facebook, dovoluje. Jejich rodiče mnohdy ani o jejich účtu na sociálních sítích neví.¹⁴²

Výsledky amerického výzkumu ukázaly, že až 76 % rodičů, jejichž děti vlastní účet na Facebooku, přestože jim je pod 13 let, byla svým dětem nápomocna při zakládání facebookového profilu. Přitom dotazovaní rodiče si uvědomovali, že při tom vlastně porušovali americkou legislativu. Dannah Boyd se ve svém výzkumu zaměřila na názory rodičů v otázce na to, kdo by měl rozhodnou o tom, kdy si děti smí založit účet na sociálních sítích. V 93 % uvedli rodiče sebe jako toho, kdo by měl dětem dát povolení k vytvoření jejich online profilu.¹⁴³

¹³⁹ Srov. WEEDEN, S.; COOKE, B.; MCVEY, M. *Underage Children and Social Networks*, s. 252.

¹⁴⁰ Srov. LAUSCHMANN, J. *Jak čeští rodiče přistupují k užívání sociálních sítí dětmi*, 17. 4. 2012 [online], [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.tyinternety.cz/novinky/jak-cesti-rodice-pristupuji-k-uzivani-socialnich-siti-detmi/>>, ř. 2-3.

¹⁴¹ Srov. THE HADDONFIELD SUN *Opinion* [online], Las Vegas, [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.haddonfieldsun.com/2014/05/22/opinion-schools-should-take-proactive-approach-to-cell-phone-social-media-education/>>, ř. 19-21.

¹⁴² Srov. WEEDEN, S.; COOKE, B.; MCVEY, M. *Underage Children and Social Networks*, s. 250.

¹⁴³ Srov. BOYD, D.; HARGITTAI, E.; SCHULT, J.; PALFREY, J. *Why Parent Hele Their Children Lie to Facebook about Age* [online], Chicago, [cit. 2014-12-29]. Dostupné na WWW: <<http://webuse.org/pdf/boydHargittaiSchultzPalfreyFM11.pdf>>, s. 4, 13-14.

4.3. České děti na sociálních sítích

Výzkum EU Kids Online z roku 2011 se zabýval užíváním sociálních sítí dětmi ve věku 9 – 16 let ve 25 zemích Evropské unie. Konkrétní výsledky z jednotlivých zemí ukázaly, že 72 % českých dětí používá sociální sítě a řadí se tak na 5. místo v Evropě. Prvenství Česká republika dosahuje v oblasti rizika ohrožení mladých uživatelů. Děti se setkávají s ohrožením více, než jiné evropské děti. Až 29 % českých respondentů uvedlo, že se na internetu setkali s nevhodným či nebezpečným obsahem, který v nich vyvolal nepříjemné pocity, nebo se setkali dokonce s obtěžováním. Současně ale 42 % dětí se podle výzkumu seznamuje online s neznámými lidmi, což je dvakrát častěji, než v jiných zemích.¹⁴⁴

Kromě komunikace se české děti věnují širšímu spektru aktivit oproti ostatním a jsou častěji online. Díky tomu se české děti řadí na pátou příčku v digitální vzdělanosti v zemích Evropské unie. Jsou sice více ohroženy rizikovými faktory, ale zároveň jsou zkušenější, jejich mediální gramotnost vzrůstá, a to jim umožňuje využívat různé možnosti a dokážou více vytěžit z pozitiv, které internet nabízí. Profesor David Šmahel, český zástupce ve výzkumu EU Kids Online, doporučuje rodičům, aby se nebáli své děti pustit do online světa. Dále uvádí, že snaha rodičů by se měla zaměřit na vlastní rozvoj znalostí internetu a sociálních sítí, na jejichž základě mohou rozvíjet komunikaci na téma sociálních sítí s dětmi a zároveň předcházet konfliktům spojeným s komunikací mezi rodičem a dítětem ohledně využívání médií. Z výzkumu vyplynulo, že čeští rodiče, jako mediátoři informací, jsou méně aktivní, nežli rodiče z jiných zemí. I přesto ale děti vnímají jejich snahu jako omezení a mnohdy stanovená pravidla nedodržují.¹⁴⁵

Období pubescence je spojeno s další vlnou odpoutávání se od rodiny. V tomto období už rodiče nejsou ti, kteří jsou na prvním místě v životě dítěte a nejdůležitější se pro dítě stávají přátelé. Pubescent má potřebu po samostatnosti, vlastních právech, identifikaci a utváření si vlastní identity. Dnes už současné děti mohou být se svými přáteli

¹⁴⁴ Srov. EU KIDS ONLINE II *Klíčová zjištění* [online], London, [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <[http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf)>.

¹⁴⁵ Srov. EU KIDS ONLINE II *Czech Republic*, Posl. aktualizace 16. 1. 2015 [online], London, [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/ParticipatingCountries/Czech%20Republic.aspx>>.

i v prostředí domova, což u mnohých z nich nebylo doposud možné a děje se tak právě skrze sociální sítě. Díky sociálním sítím se mohou děti bavit společně online, informovat se vzájemně o tom, co právě dělají nebo co právě prožívají. Rodiče by i přes snahy jejich dětí o menší kontrolu neměli v kontrole polevovat a být v tomto období o to obezřetnější. Měli by své děti připravit na možná nebezpečí ale také dbát na to, aby samotné jejich děti nebyly agresory. Obecně by dětem měli rodiče představit sociální sítě jako zajímavý nástroj pro naplnění svých potřeb. Pokud ale rodiče tuto roli řádně nezastávají, je úkolem současného vzdělávání tyto znalosti zajistit.

Z hlediska pedagogického působení je ve volném čase velmi důležité vychovávat děti k tomu, aby používaly sociální sítě znale, uvědoměle a ku prospěchu svého osobnostního rozvoje. Sociální sítě totiž vstupují do života člověka zejména v jeho volném čase a jedním z primárních úkolů volnočasové výchovy je i výchova pro volný čas. Širší charakteristice volnočasové pedagogiky se věnuje další kapitola.

5. Volný čas a zájmové vzdělávání

Volný čas má v životě člověka velmi důležitou úlohu. To je jednotným obecně známým faktem. Jeho definice se však od jednotlivých autorů liší. V literatuře se setkáváme s různými pohledy na volný čas. Dříve ho odborníci vnímali jako dobu nehodnotnou, někteří jako dobu, kdy má člověk čas uklidit dům. Je ale důležité vnímat volný čas jako čas hodnotný i přesto, že za vykonané činnosti nezískáme finanční odměnu nebo není jen časem pro splnění nutnosti. Volný čas totiž zprostředkovává odměny, jež je nemožné dosáhnout prací.

Zejména u dětí hraje volný čas významnou roli. Jak z hlediska kvality trávení volného času, tak i z hlediska volnočasových návyků, kterým se děti učí a které budou využívat i v jejich budoucím životě. Proto je důležité děti učit přistupovat k tomuto času kreativně a tak, aby byly skrze volnočasové aktivity schopny rozvíjet svoje nadání a zájmy.¹⁴⁶ Po rodině a škole, je zájmové vzdělávání dalším důležitým pilířem zdravého vývoje dětí¹⁴⁷.

V současné době jsou sociální sítě velmi oblíbeným nástrojem trávení volného času, proto by se i do zájmového vzdělávání mělo promítnout téma sociálních sítí. V Rámcovém vzdělávacím programu, kterým se zájmové vzdělávání řídí, zahrnuje i průřezové téma Mediální výchova. Práce pedagoga volného času by tedy měla reagovat na sociální sítě jako na nový prvek ovlivňující lidský život a vychovávat děti tak, aby prostřednictvím i sociálních sítí byly děti schopny svůj volný čas využívat účelně a prospěšně tak, jak je v pedagogice volného času popisováno.

Tato kapitola se věnuje vymezením pojmu volný čas, jeho funkci, úloze v životě dětí a zájmovému vzdělávání, jako zprostředkovatele organizovaného trávení volného času.

¹⁴⁶ Srov. PROCHÁZKA, R. *Teorie a praxe poradenské psychologie*, s. 127.

¹⁴⁷ Srov. KOHOUTOVÁ, V. *Klíče pro život – projekt, který doširoka otevřel dveře mimoškolní výchově a vzdělávání* [online], [cit. 2014-12-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/pro-novinare/tiskove-zpravy/klice-pro-zivot>>, ř. 4-5.

5.1. Volný čas

Už od samotného vzniku pojmu volný čas, se jeho vysvětlení různě měnilo, podle toho, co pro společnost tento čas představoval. V dnešní literatuře se setkáváme s dvojitým pojetím volného času – v negativním a v pozitivním slova smyslu. Kaplánek definoval negativní pojetí volného času, jako času odděleného od pracovní doby.¹⁴⁸ Hofbauer dodává, že jde o čas zbytkový, neboli čas po splnění všech pracovních i nepracovních povinností¹⁴⁹. Pozitivně je volný čas vnímán v případě, když nahlížíme na volný čas, jako na čas hodnotný, kdy se můžeme svobodně rozhodovat.¹⁵⁰ Činnost ve volném čase je osvobozena od závazků a je provázána očekáváním z příjemného zážitku a uspokojení potřeb¹⁵¹.

5.2. Funkce a možnosti volného času

V literatuře nalezneme mnoho pohledů na funkce volného času. Mezi ty nejobecnější funkce uvedené v literatuře patří (i)odpočinek za účelem regenerace pracovní síly, (ii)zábava jako prostředek k regeneraci duševních sil a (iii)rozvoj osobnosti.¹⁵²

Francouzský sociolog volného času, Roger Sue, uvedl čtyři základní funkce volného času, k nimž patří funkce psychosociologická, sociální, terapeutická a ekonomická.¹⁵³

Funkce psychosociologická představuje činnosti vedoucí k uvolnění, rozvoji a zábavě. Sociální funkce zahrnuje socializaci do různých sociálních skupin, jako je např. rodina či vrstevnická skupina. Naplňuje potřebu příslušnosti, sociálního uznání a zprostředkovává potvrzení vlastní osobnosti. Terapeutická funkce má za úkol udržovat zdravý životní styl, předcházet chorobám, podpořit správný smyslový rozvoj a tělesné zdraví. Funkce ekonomická může mít pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti. Zahrnuje výdaje spojené s účastí na volnočasových činnostech, vnímání volného času jako prožívání nebo jako pouhý konzum vedoucí k odcizení člověka.¹⁵⁴

¹⁴⁸ Srov. KAPLÁNEK, M. a kol. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 24.

¹⁴⁹ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 13.

¹⁵⁰ Srov. KAPLÁNEK, M. a kol. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 24.

¹⁵¹ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 13.

¹⁵² Srov. PROCHÁZKA, R. *Teorie a praxe poradenské psychologie*, s. 127.

¹⁵³ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 14.

¹⁵⁴ Srov. Tamtéž.

S dalším vymezením volného času z hlediska funkce a možností se setkáváme u německého pedagoga volného času Horsta W. Opaschowského. Za základní přínosy volného času Opaschowski považuje:

- rekreaci (regenerace, uvolnění),
- kompenzaci (odstranění zklamání a frustrací),
- výchovu a další vzdělávání (sociální učení),
- kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba),
- komunikaci (rozvoj sociálních kontaktů a partnerství),
- participaci (účast a podílení se na vývoji společnosti),
- integraci (stabilizace života rodiny),
- akulturaci (osvojování hodnot, norem, kulturní rozvíjení sebe samých a tvořivé vyjádření skrze činnosti umělecké, sportovní a další).¹⁵⁵

5.3. Trávení volného času u dětí

Pro děti představuje volný čas prostor pro utváření pozitivních mezilidských vztahů, podporující tělesné i duševní zdraví¹⁵⁶. U školních dětí je volný čas také dobou, v níž mohou realizovat svoje zájmy a rozvíjet svůj talent¹⁵⁷.

Velký podíl na způsobu trávení volného času mají i rodiče. Ve volnočasových aktivitách svých dětí by měli fungovat jako inspirátoři, podněcovatelé či jako realizátoři volnočasových aktivit. Mnoho rodičů ale nevnímá důležitost aktivního přístupu k volnému času a jeho zhodnocování. Současně se ale můžeme setkat i s případy, kdy jsou děti zahlcovány různými aktivitami v rámci zájmového vzdělávání.¹⁵⁸

Soudobé výzkumy ukazují, že ve způsobech trávení volného času u dětí došlo k velkým změnám. Od aktivních činností děti odvádí nejčastěji televize nebo počítač. Pro děti ve věku 11-15 je typické, že svůj volný čas raději tráví s vrstevníky. Některé vývojové úlohy, např. vývoj identity, se přesouvají z rodinného prostředí do prostředí

¹⁵⁵ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 14-15.

¹⁵⁶ Srov. PROCHÁZKA, R. *Teorie a praxe poradenské psychologie*, s. 127.

¹⁵⁷ Srov. HOSKOVCOVÁ, S.; SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ, L. *Výchova k psychické odolnosti dítěte*, s. 103.

¹⁵⁸ Srov. PROCHÁZKA, R. *Teorie a praxe poradenské psychologie*, s. 130.

vrstevnické skupiny. Moderní technologie jim zprostředkovávají neustálý kontakt s vrstevnickou skupinou a je pro ně tedy velmi důležité vlastnit účet na sociální síti. Výsledky amerického výzkumu dokonce ukazují, že děti, které se udržují ve spojení s vrstevníky prostřednictvím sociálních sítí, vykazují oproti jiným dětem, jež účtem na sociální síti nedisponují, vyšší míru pocitu sounáležitosti ke skupině.¹⁵⁹

5.4. Zájmové vzdělávání

V posledních letech se stalo zájmové vzdělání nejběžnější formou organizované činnosti dětí a mládeže.¹⁶⁰ Oproti běžnému vzdělávání má volnější charakter. Cílem zájmového vzdělávání není striktně naplnění cílů a výsledek činnosti, ale proces, kterým se účastníci snaží výsledku dosáhnout. Důraz je také kladen na výchovné cíle ve smyslu osobnostního rozvoje a socializace. Proto se cíle zájmového vzdělání zaměřují na menší počet dovedností, než v běžném vzdělávání a jejich naplnění je vázáno spíše individuálně. Další významnou odlišností od běžného vzdělávání je dobrovolnost. Díky tomuto prvku bývá motivace k činnostem posílena, zároveň ale vedoucího omezuje při kladení požadavků na dítě.¹⁶¹

O zájmovém vzdělání hovoříme zejména v souvislosti se zájmy, talentem nebo cílem naučit se nějaké činnosti¹⁶². Napomáhá dětem v jejich realizaci či naplnění, ale může také pomoci jejich zájmy a nadání odkrýt. Zájmové činnosti nabízí dětem nejen nová poznání, ale také prostor k prožívání, rozšíření sociálních kontaktů a zprostředkování zkušenosti.¹⁶³

Zájmové vzdělávání je pro děti velmi důležité, protože jim zajišťuje možnosti trávení volného času, které jim rodina není schopna vlastními silami poskytnout. Současně rodiče vnímají tyto organizované aktivity jako způsob bezpečného trávení volného času¹⁶⁴.

¹⁵⁹ Srov. OLDMEADOW, J., QUINN, S. The Martinni Effect and Social Networking Sites, s. 238, 242.

¹⁶⁰ Srov. KAPLÁNEK, M. a kol. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 132.

¹⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 133, 136-137.

¹⁶² Srov. HOSKOVCOVÁ, S.; SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ, L. *Výchova k psychické odolnosti dítěte*, s. 104.

¹⁶³ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 67.

¹⁶⁴ Srov. HOSKOVCOVÁ, S.; SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ, L. *Výchova k psychické odolnosti dítěte*, s. 104.

5.5. Legislativní vymezení zájmového vzdělávání

Zájmové vzdělávání má v české legislativě své ukotvení v zákoně 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Věnuje se mu §111, definující zájmové vzdělávání jako takové vzdělávání poskytující svým účastníkům naplnění volného času zájmovou činností zaměřující se na různé oblasti. Také uvádí druhy školských zařízení zájmového vzdělávání, v nichž je zájmová činnost uskutečňována.

Průvodním předpisem k výše uvedenému zákonu je vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, v aktuálním znění vyhlášky č. 279/2012 Sb., blíže specifikující formy, školská zařízení zájmového vzdělávání, činnosti a účastníky. Podle vyhlášky, zájmové vzdělávání je podle §2 uskutečňováno následujícími formami:

„a) příležitostnou výchovnou, vzdělávací, zájmovou a tematickou rekreační činností nespojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání

b) pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností,

c) táborovou činností a další činností spojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání

d) osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby, činností vedoucí k prevenci rizikového chování a výchovou k dobrovolnictví,

e) individuální prací, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů, nebo

f) využitím otevřené nabídky spontánních činností.“¹⁶⁵

Zájmové vzdělávání, podle §3, probíhá ve školních družinách, školních klubech a střediscích volného času. Následující §4 – 10 vymezují jejich činnost a charakterizují účastníky daných zařízení pro zájmové vzdělávání.¹⁶⁶

¹⁶⁵ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění platném k 31. 8. 2012.

¹⁶⁶ Srov. Tamtéž.

5.6. Druhy zájmového vzdělávání

V zájmovém vzdělávání se setkáváme s několika druhy zájmových činností. Jedná se o činnosti příležitostné, jednorázové a pravidelné.¹⁶⁷

Příležitostná a jednorázová činnost se mnohdy váže k obsahu učiva ve škole. Jejich cílem je rozšířit a prohloubit obsah učiva nebo plní oddechovou a kompenzační funkci. Mohou zprostředkovat dětem nové prožitky a zkušenosti skrze návštěvy muzeí, školních slavností, výletů či sportovních akcí.¹⁶⁸

Pravidelná zájmová činnost má velmi důležitou roli. Pokud hovoříme o zájmové činnosti, myslíme tím takovou zájmovou činnost, jejímž smyslem jsou cílevědomé aktivity zaměřené na rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. V souvislosti se zájmovou činností je důležité uvést pojem *zájmový útvar*, představující základní organizační článek zaměřující se na skupinové uspokojování a realizování zájmové činnosti (např. kroužky, umělecké soubory, sportovní družstva).¹⁶⁹

5.7. Školská zařízení zájmového vzdělávání

Jak bylo už dříve zmíněno, vyhláška č. 74 Sb., o zájmovém vzdělávání definuje školská zařízení pro zájmové vzdělávání, v nichž zájmové vzdělávání probíhá. Jedná se tedy o školní družiny, školní kluby a střediska volného času.¹⁷⁰

Školní družiny a školní kluby jsou zřizovány při základních školách. Dochází sem žáci základní školy, při které jsou tato školská zařízení zřizována. Školní družiny jsou určeny žákům prvního stupně a svým účastníkům nabízí jim činnosti odpočinkové a činnosti spojené s přípravou na vyučování. Školní kluby navštěvují žáci druhého stupně a jejich činnosti ve školním klubu jsou obdobné. Tato zařízení umožňují škole rozšířit svoji působnost i mimo povinnou školní docházku a sblížit vyučovací dobu s volným časem.¹⁷¹

Střediska volného času zajišťují dětem, mládeži, ale i dospělým aktivní činnosti podporující rozvoj osobnosti, klíčových a odborných kompetencí a také jejich

¹⁶⁷ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 67, 72.

¹⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 67.

¹⁶⁹ Srov. Tamtéž, s. 72.

¹⁷⁰ Srov. Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění platném k 31. 8. 2012.

¹⁷¹ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 76, KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 143.

osvojování. Aktivity střediska zajišťují profesionální pedagogové zaměřující se na vedení pravidelných činností ale i jednorázových akcí, poskytují metodickou a odbornou pomoc účastníkům nebo se mohou věnovat prevenci a dalším činnostem, které jsou ku prospěchu jejich účastníkům.¹⁷² Vyhláška č. 74 Sb., o zájmovém vzdělávání dále uvádí domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností jako způsoby fungování volnočasových středisek. Činnost domů dětí a mládeže spočívá v různorodosti zájmových aktivit, zatímco stanice zájmových činností se specializují na jednu oblast zájmové činnosti¹⁷³.

5.8. Úloha pedagoga v zájmovém vzdělávání

Kaplánek popisuje vychovatele/vedoucího jako člověka se záměrem působit na druhé, který vyhledává způsoby a prostředky, jak se přiblížit účastníkům své činnosti. Vedoucí představuje podmínku pro úspěšnou zájmovou činnost. Aby tohoto cíle dosáhl, je nutné mít znalosti a dovednosti v oblasti vykonávání zájmové činnosti a měl pozitivní vztah k lidem. Vychovatel vytváří plán s ohledem na cíle kladené ve vyšších kurikulárních dokumentech (Rámcové vzdělávací programy, Školní vzdělávací plány, dokumenty strategického plánování, popř. Školský zákon). I přes tyto pevně dané struktury činnosti, pedagog má prostor působit tak, aby aktivitami poskytoval efektivní a atraktivní vzdělávání.¹⁷⁴

V zájmové činnosti vychovatel současně vykonává tři základní role. Role instruktora má za úkol vysvětlovat, stimulovat a předvádět činnost, kterou mají účastníci zvládnout. Role rádce vede účastníky k pochopení smyslu vykonávaných činností a jejím hodnotám, a tím je zároveň motivuje. Role diagnostika a terapeuta se snaží řešit konflikty a osobní problémy, napomáhá překonávat překážky a pomáhá uspokojovat individuální potřeby účastníků.¹⁷⁵

Pedagog volného času jako pedagogický pracovník je definován v zákoně 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v aktuálním znění. Tento zákon vymezuje obsah pedagogické činnosti a náležitosti, které musí pedagog splňovat pro výkon dané

¹⁷² Srov. DROBILOVÁ, K. *Střediska volného času* [online], Praha, [cit. 2015-01-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>>, ř. 1-8, 15-17.

¹⁷³ Srov. KAPLÁNEK, M. a kol. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 143.

¹⁷⁴ Srov. Tamtéž.

¹⁷⁵ Srov. Tamtéž, s. 138.

činnosti. V §17 je popsán způsob získání nutné kvalifikace k výkonu pedagogické činnosti.

Pokud budou pedagogové volného času vnímat sociální sítě, jako stejně hodnotnou volnočasovou aktivitu jako je např. sport, hra nebo kroužek keramiky, bude možné vychovávat děti k tomu, aby sociální sítě ve volném čase nebyly využívány pouze ke komunikaci s vrstevníky. Volnočasová pedagogika by měla dětem zprostředkovat znalosti a dovednosti, které dětem umožní využívat sociální sítě k naplnění základních funkcí volného času. Jak už bylo uvedeno v kapitole 2, sociální sítě mají široké možnosti využití a mají tedy potenciál funkce volného času naplnit, ovšem za podmínky, že je uživatel k těmto účelům umí používat.

Přestože se téma mediální výchovy v českém vzdělávání vyskytuje už deset let, objevuje se stále mnoho nejasností o tom, jak dětem mediální vzdělávání zprostředkovat. Současně, díky volnějším obsahu činnosti a práce pedagoga může právě zájmové vzdělávání pružně reagovat na problematiku sociálních sítí. Další kapitola popisuje současné přístupy českého vzdělávání k problematice mediální výchovy, k níž sociální sítě náleží.

6. Přístupy školských institucí k sociálním sítím

Hned po rodině, jsou školy a školská zařízení pro zájmové vzdělávání důležitým prvkem ve výchovném ovlivňování dítěte. Školské instituce by měly poskytnout získání potřebných informací i v oblasti sociálních sítí. Cílem moderního kurikula by mělo být zprostředkování takové poznání, které dětem pomáhá v poučeném užívání sociálních sítí a umožňuje používat je cíleně a efektivně, k účelu naplnění svých potřeb.

Rámcové vzdělávací programy se však k problematice sociálních sítí nevyjadřují příliš jasně a sociální sítě tak zůstávají nepřesně vymezenou součástí mediální výchovy. Školy se spíše zaměřují na druhy médií, mediální sdělení či vliv reklamy a sociální sítě jsou ponechány na rozhodnutí jednotlivých zařízení, jednotlivých pedagogů.¹⁷⁶

Tato kapitola se zaměřuje na způsoby realizace mediální výchovy ve vztahu k sociálním sítím, poskytuje internetové zdroje, kde lze hledat informace o dané problematice a přehled o tom, jak pracují se sociálními sítěmi v zemi s nejvyšším počtem dětských uživatelů sociálních sítí v Evropě.

6.1. Přístupy k sociálním sítím v českém vzdělávání

Hofbauer popisuje současná média jako nositele informací a zdroj zábavy obsahující ale i negativní prvky, jež je třeba výchovným působením ovlivňovat. Pro volnočasovou výchovu je novým úkolem zaměřit se na tato témata a reagovat na ně.¹⁷⁷ Prostřednictvím aktivit a výchovným působením by pedagog měl děti naučit používat sociální sítě s vědomím rizik, a tím tak snížit možnost vystavení se ohrožení a naučit je, jak by hrozbám měly čelit.¹⁷⁸

Mediální výchova je součástí vzdělávacích kurikulárních dokumentů od roku 2005. I přes její dlouhé působení v českém vzdělávání, si učitelé stále nevědí rady, jak toto průřezové téma uchopit. Mezi hlavní problémy mediální výchovy patří neustálý vývoj

¹⁷⁶ Srov. ZŠ SUŠICE, KOMENSKÉHO 59 *Mediální výchova* [online], Sušice, [cit. 2015-01-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.komenskeho.cz/medialni-vychova>>, PASTOROVÁ, M. *Mediální výchova – ukázka zpracování*, 21. 3. 2008 [online], Praha, [cit. 2015-01-04]. Dostupné na WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2108/MEDIALNI-VYCHOVA---UKAZKA-ZPRACOVANI.html/>>.

¹⁷⁷ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 128-129.

¹⁷⁸ Srov. ČERNÁ, M.; ČERNÝ, M. *Úvod do sociálních sítí: největší rizika*, 14. 3. 2012 [online], Praha, [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/15077/UVOD-DO-SOCIALNICH-SITI-NEJVETSI-RIZIKA.html/>>, ř. 5-7.

nových médií, který komplikuje jasné vymezení obsahu mediální výchovy a nedostatek kvalifikovaných pedagogů, jež by mohli poskytnout kvalitní vzdělání.¹⁷⁹

Problém se získáním odborného vzdělání v oblasti mediální výchovy zasahuje i začínající pedagogy. Fakulty pedagogiky neposkytují téměř žádné hlubší poznatky ohledně médií a často se mladí pedagogové setkávají s mediální výchovou až v praxi. Ani zaběhlí pedagogové nemají možnost dalšího vzdělávání, které by jim poskytlo oficiální certifikát v oblasti mediální výchovy. Tento problém vychází ze samotného Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V důsledku nedostatečného poskytování dalšího vzdělání pedagogům, není v České republice dostatečný počet adekvátně vzdělaných učitelů. Zajištění mediální gramotnosti českých občanů je naopak záležitostí Ministerstva kultury, což zřejmě ztěžuje vymezení a organizaci mediální výchovy v českém vzdělávání. Další vzdělávání pedagogů a vytvoření ucelené vzdělávací opory v rámci mediální výchovy tedy zůstává na iniciativě občanských sdružení a neziskových organizací.¹⁸⁰

Přestože bylo vytvořeno mnoho metodik, metodických portálů, pracovních listů a multimediálních materiálů, velká část učitelů odmítá mediální výchovu vyučovat bez jasně daného rámce.¹⁸¹ Tato nechuť může vycházet z jejich konzervativního přístupu k médiím či obav, že nebudou schopni dětem odpovědět na jejich otázky. Aby pedagog mohl žákům předávat rady, doporučení a obeznámit je s prostředím sociálních sítí odborně, je nutné, aby on sám měl přehled o současném světě sociálních sítí. Díky znalosti této oblasti, pedagog může využít sociální sítě i ke zlepšení organizace skupiny a jejich činnosti¹⁸². Pedagog by měl mít přehled, k jakému účelu děti sociální sítě využívají, aby mohl přizpůsobit své působení k potřebám dítěte.¹⁸³

Realizace mediální výchovy je závislá na aktivním a zainteresovaném přístupu pedagogů, kteří považují za důležité zprostředkovat dětem znalosti a dovednosti k informovanému a uvědomělému používání sociálních sítí. V českém školství jejich působení ale vychází z vlastního pedagogického citění a volí k tomu způsoby,

¹⁷⁹ Srov. ŠŤASTNÁ, L.; WOLÁK, R.; JIRÁK, J. *Media and Information Literacy Policies in Czech Republic 2013*, květen 2014 [online], Praha, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <http://ppemi.enscachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/CZECH_2014.pdf>, s. 4, 20.

¹⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 7-8, 18.

¹⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 10.

¹⁸² Srov. PEPOUŠŮV NÁPADNÍK *Učitel a sociální sítě*, 16. 7. 2014 [online], [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://inapadnik.blogspot.cz/2012/03/ucitel-socialni-site.html>>, ř. 63-66.

¹⁸³ Srov. WEEDEN, S.; COOKE, B.; MCVEY, M. *Underage Children and Social Networks*, s. 259.

jež považují k tomuto tématu za vhodné.¹⁸⁴ Pedagog Jiří Suchohradský ve svém článku říká, že z praxe se mu osvědčila výchova, kdy pedagog vychovává děti osobním příkladem a zkušeností.¹⁸⁵

Vzhledem k tomu, že MŠMT nevydalo žádný obecně závazný dokument, kde by bylo jasně definováno, jak školy a školská zařízení mají přistupovat ke komunikačním technologiím a sociálním sítím, je tato oblast nejednotná. Záleží na rozhodnutí každého školského zařízení, jaký postoj zaujme. Problematiku sociálních sítí ale v současné době nelze nechat bez povšimnutí, každé zařízení by si mělo vytvořit svůj postoj k sociálním sítím. Jejich úkolem je rozmyslet se, zda budou sociálním sítím bránit, aby pronikaly do činnosti, nebo raději děti učít, jak s nimi pracovat¹⁸⁶. Mimořádně aktuální jsou také debaty o postojích k chytrým telefonům a tabletům umožňujících dětem neustálou komunikaci a sdílení¹⁸⁷. Jednotný přístup k sociálním sítím by měl panovat i mezi pedagogy. Při nastavení jasných a pevných pravidel a hranic, by sociální sítě mohly být využity i ku prospěchu organizace vzdělávání.¹⁸⁸

6.2. Kde hledat nápovědu

Pokud se pedagogové rozhodnou rozšířit si znalosti v oblasti sociálních sítí a užívání internetu nebo budou hledat náměty k činnostem, mohou k tomu využít právě internet. Také je mohou doporučit dětem či rodičům. Na českém internetu lze nalézt mnoho webových stránek poskytujících aktuální informace, popisujících nebezpečí virtuálního světa, konkrétní rady, metodiky a pracovní listy.

Primárním portálem každého pedagoga je www.rvp.cz. Pedagog zde nalezne překlady aktuálních výzkumů z ostatních zemí, články o současných problémech

¹⁸⁴ Srov. ŠŤASTNÁ, L.; WOLÁK, R.; JIRÁK, J. *Media and Information Literacy Policies in Czech Republic 2013*, květen 2014 [online], Praha, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <http://ppemi.enscachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/CZECH_2014.pdf>, s. 15.

¹⁸⁵ Srov. SUCHORADSKÝ, O. *Jak naplnit naše poslání*, 15. 9. 2011 [online], Praha, [cit. 2014-12-02]. Dostupné na WWW: <<http://dedvseved.blogy.rvp.cz/prispevky/jak-naplnit-nase-poslani.html>>, ř. 8-10.

¹⁸⁶ Srov. ŠVANCAR, R. *Sociální sítě* [online], Praha, [cit. 2014-12-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5539&PHPSESSID=4ac63d6ebd32f9f5b3698c4a70f855b5>>, ř. 8-26.

¹⁸⁷ Srov. THE HADDONFIELD SUN *Opinion* [online], Las Vegas, [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.haddonfieldsun.com/2014/05/22/opinion-schools-should-take-proactive-approach-to-cell-phone-social-media-education/>>, ř. 22-24.

¹⁸⁸ Srov. ŠVANCAR, R. *Sociální sítě* [online], Praha, [cit. 2014-12-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5539&PHPSESSID=4ac63d6ebd32f9f5b3698c4a70f855b5>>, ř. 25-33.

nebo doporučení od českých pedagogů. Je věnován ale zejména vzdělávání na základních školách. K účelu mediální výchovy tento server ale není příliš užitečný.¹⁸⁹

Národní centrum bezpečnějšího internetu (dále NCBI) je nestátní neziskové sdružení provozující webové portály www.ncbi.cz a www.saferinternet.cz. Cílem NCBI je přispívat k bezpečnějšímu užívání internetu, snižování a předcházení možných rizik či osvojování etických norem v online komunikaci. Sdružení pořádá pro pedagogy konference, semináře, e-learningové kurzy, školení a projekty zaměřené na bezpečnější užívání internetu a prevenci internetové kriminality. Zejména prostřednictvím portálu www.saferinternet.cz, NCBI usiluje o zvyšování mediálního povědomí a podporuje vzdělávání dětí. Na portálu jsou ale pouze články, metodiky a popisy projektů. Portál tedy dětskému publiku příliš osvětovou činnost neposkytuje a spíše je určen spolupracujícím školám, pedagogům, a těm, kteří se o aktuality z této oblasti zajímají. Server www.ncbi.cz jsou oficiální stránky NCBI, kde NCBI prezentuje řadu výzkumů a dokumentů. Volně ke stažení poskytuje metodiky a učební materiály. Také popisuje průběh projektů a obsah uplynulých konferencí. Činnost NCBI je pro pedagogy velmi prospěšná, avšak neposkytuje téměř žádné důležité informace pro děti či jejich rodiče.¹⁹⁰

Server www.bezpecne-online.cz je určen širokému internetovému publiku. Hned na jeho úvodní stránce může uživatel přejít k obsahu pro rodiče a pedagogy, děti nebo následovat odkaz poskytující pomoc. Bohužel tento odkaz dětskému uživateli příliš nepomůže, jelikož je určen spíše pro starší uživatele, jejich dotazy a připomínky, a pokud se zde chce dítě domáhat pomoci, musí se proklikávat dalšími odkazy. Uživatel na serveru nalezne ale několik rad, jak předejít některým hrozícím nebezpečím a jak řešit např. nechtěné kontaktování na telefonní číslo. Rodičům a učitelům stránka poskytuje mnoho rad a doporučení, jenž mohou být užitečné v jejich vlastním životě, ale i ve vztahu k dětem. Uvádí články ohledně bezpečného užívání internetu v oblasti např. internetového bankovníctví a online nakupování, dále je seznamuje s aktuálními riziky, se kterými se děti mohou na internetu setkat. Zejména v oblasti kyberšikany

¹⁸⁹ Srov. *Metodický portál rvp.cz* [online], Praha, [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://rvp.cz/>>.

¹⁹⁰ Srov. *Saferinternet.cz* [online], Praha, [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.saferinternet.cz/>>, *Národní centrum bezpečnějšího internetu* [online]. Praha, [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.ncbi.cz/>>.

nabízí rady, jak jí předejít, jak ji lze rozpoznat a kde všude může dítě pronásledovat. Pro pedagogy jsou zde k dispozici i výukové materiály¹⁹¹

Dětští uživatelé nejvíce ocení portál www.e-bezpeci.cz. Hned na úvodní stránce děti naleznou charakteristiku jednotlivých forem nebezpečného chování a v případě, že jsou děti obětí některé z forem, mohou okamžitě požádat o pomoc prostřednictvím jednoduchého formuláře. Informace zde naleznou nejen děti, ale i učitelé a rodiče. Portál poskytuje mnoho aktuálních článků k jednotlivým rizikovým jevům.¹⁹²

6.3. Jak se pracuje se sociálními sítěmi v Nizozemí

Výzkum nazvaný EU Kids Online z roku 2011, zabývající se využíváním sociálních sítí ve věku 9 – 16 let v zemích Evropské unie, ukázal, že nejvíce dětí v této věkové kategorii používajících sociální sítě je v Nizozemsku. Až 80 % holandských dětí ve věku 9 – 16 let používá sociální sítě.¹⁹³ Bylo zjištěno, že tyto děti mají už velké zkušenosti v oblasti sociálních sítí. Jejich dovednost práce s digitálními médii jsou na vyšší úrovni, než v jiných zemích. Holandské děti se sice díky aktivnímu užívání sociálních sítí setkávají s nevhodným obsahem, ale na druhou stranu se daleko méně setkávají s obtěžováním. Velkou zásluhu na jejich uvědoměném přístupu mají jejich rodiče, kteří volí aktivní přístup, informují své děti a diskutují s nimi o kladných i záporných stránkách sociálních sítí.¹⁹⁴

Důležitost poskytování mediálního vzdělávání dětí v Nizozemí vyplývá ze současné transformace světa na svět multimediální. Dnešní děti se potřebují dozvědět více a osvojit si kritický pohled na média a nabýt mediální gramotnosti. Na rozdíl od složitě vymezeného českého pojetí mediální výchovy, je v Nizozemí mediální výchova chápána jako obsáhlejší koncept, který by měl vést děti a mládež k rozdílným přístupům a uplatnění. Používané přístupy a poznatky mediální výchovy vycházejí z různých disciplín jako např. mediální studia, umění, historie, psychologie, sociologie, literární

¹⁹¹ Srov. *Bezpečně online* [online], Praha, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.bezpecne-online.cz/uvod>>.

¹⁹² Srov. *E-bezpečí* [online], Olomouc, [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/>>.

¹⁹³ Srov. WEEDEN, S.; COOKE, B.; MCVEY, M. *Underage Children and Social Networks*, s. 252.

¹⁹⁴ Srov. EU KIDS ONLINE II *Netherlands* [online]. Posl. aktualizace 18. 12. 2014 [online], London, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/ParticipatingCountries/netherlands.aspx>>, ř. 1-20.

analýza. Za základní podmínku efektivity při realizaci mediální výchovy považují nutnost přizpůsobit se požadavkům a návykům cílové skupiny.¹⁹⁵

Holandská terminologie raději uvádí pojem mediální moudrost, což představuje daleko širší koncept, než je mediální výchova. Je vnímána jako záležitost týkající se vzdělávání dětí a definována jako vzdělávací aktivita, jež vede k adekvátnímu zacházení s médii v prostředí vyznačující se mediálními technologiemi. Mediální moudrost v sobě zahrnuje mediální výchovu a mediální gramotnost pro všechny občany. Rada pro kulturu charakterizuje mediální moudrost jako souhrn znalostí, dovedností a způsobů myšlení, pomocí kterých občané vědomě, kriticky a aktivně přistupují k médiím.¹⁹⁶

Koncept mediální výchovy není nizozemským Ministerstvem školství, kultury a vědy ve vzdělávací legislativě stále pevně ukotven. Tamější vzdělávací instituce tedy nejsou povinny zaměřit se na poskytování vzdělání v oblasti mediální výchovy. Školy jsou ovšem povinny zprostředkovat znalosti z oblasti aktivního občanství a sociální integrace, k nimž mediální moudrost připadá.

Vzhledem k decentralizovanému školství v Nizozemsku, je záležitostí každého školského zařízení, jak bude zprostředkovávat znalosti, dovednosti a postoje vedoucí k mediální moudrosti.¹⁹⁷ V praxi se volí otevřenější přístupy, nežli u nás a základním paradigmatem při práci s internetem je learning by doing (učení se zkušeností). Svoji významnou roli zde hraje ale i vedení.¹⁹⁸ Sociální sítě a i média jako taková, jsou vnímána jako příležitosti a představují nové možnosti. Jsou tedy nejen předmětem mediální výchovy, ale i nástrojem pedagogických týmů sloužícím ke zlepšení interakce, plánování a učební pomůckou¹⁹⁹. Od srpna roku 2009 začalo v Nizozemí fungovat sedm

¹⁹⁵ Srov. KÜTER-LUKS, T.; HEUVELMAN, A.; PETERS, O. Making Dutch Pupils Media Conscious, s. 295-276.

¹⁹⁶ Srov. MCGONAGLE, T.; SCHUMACHER, N. *Media and Information Literacy Policies in the Netherlands 2013*, květen 2014 [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/NETHERLANDS_2014.pdf>, s. 2, 5-6.

¹⁹⁷ Srov. VAN TWIST, M., VAN DER STEEN, M.; KLEIBOER, M.; SCHERPENISSE, J.; THEISENS, H. Coping With Very Weak Primary Schools, s. 9, MCGONAGLE, T.; SCHUMACHER, N. *Media and Information Literacy Policies in the Netherlands 2013*, květen 2014 [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/NETHERLANDS_2014.pdf>, s. 13.

¹⁹⁸ Srov. CINEKID *Cinekid Projects* [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.cinekid.nl/english/projects>>, ř. 30.

¹⁹⁹ Srov. MOOLENAAR, N. M.; DALY, A.; SLEEGERS, P. J. C. *Ties With Potential Social Network Structure and Innovative Climate in Dutch Schools* [online], San Francisco, [cit. 2015-01-05]. Dostupné

základních škol nazvaných Steve Jobs School, jejichž vyučování probíhá prostřednictvím iPadu²⁰⁰.

Přestože vymezení mediální moudrosti jako vzdělávacího záměru v nizozemské legislativě chybí, Rada pro kulturu se zabývá mediálním vzděláváním a mediálním tréninkem pedagogů, jehož výstupem je certifikát tzv. media coach. Rada pro kulturu rozpracovala program tréninku pedagogů pro každou úroveň vzdělávání a vymezila 11 klíčových kompetencí takového pedagoga. Úkolem mediálního trenéra je posílit mediální moudrost u nezletilých a aktivní působení při mediálních institucích a školách. Mediální trenéři zodpovídají za vytváření projektů a zajišťují osvětovou činnost v oblasti médií pro děti, mládež, rodiče a pedagogy.²⁰¹

Výcvik mediálních trenérů zajišťuje Národní program pro vzdělávání mediálních trenérů. Funkce mediálního trenéra byla Komisí Evropské unie nazvána, jako nejlepší způsob pro organizaci mediálního vzdělávání a tento program je Evropskou komisí dokonce podporován v rámci programu Leonardo Da Vinci.²⁰² Mediální vzdělání studentům pedagogiky v současnosti poskytují postgraduální a magisterské studijní programy. Stávající učitelé mohou kdykoli takové vzdělávání získat prostřednictvím kurzu, který se pedagogům otevírá každé tři měsíce. Pro získání certifikátu mediálního trenéra musí každý účastník úspěšně složit zkoušku. Své znalosti musí prokázat v teoretické a v praktické části. Rada pro kulturu ovšem nestanovuje mediální vzdělávání pro pedagogy jako povinné. Přesto ale v současnosti v Nizozemí získalo tento certifikát

na WWW:
<http://www.academia.edu/203646/Ties_with_potential_Social_network_structure_and_innovative_climate_in_Dutch_schools?login=&email_was_taken=true&login=&email_was_taken=true>, s. 6-7.

²⁰⁰ Srov. MY CHILD ONLINE FOUNDATION; KENNISNET FOUNDATION. *Media Education in Four EU Countries, Common Problems and Possible Solutions*, říjen 2013 [online], Zoetermeer, [cit. 2015-01-03]. Dostupné na WWW:
<http://www.kennisnet.nl/fileadmin/contentelementen/kennisnet/Dossier_mediawijsheid/Publicaties/rapport_media_onderwijs_EU.pdf>, s. 34.

²⁰¹ Srov. MCGONAGLE, T.; SCHUMACHER, N. *Media and Information Literacy Policies in the Netherlands 2013*, květen 2014 [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW:
<http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/NETHERLANDS_2014.pdf>, s. 8, 10.

²⁰² Srov. MY CHILD ONLINE FOUNDATION; KENNISNET FOUNDATION. *Media Education in Four EU Countries, Common Problems and Possible Solutions*, říjen 2013 [online], Zoetermeer, [cit. 2015-01-03]. Dostupné na WWW:
<http://www.kennisnet.nl/fileadmin/contentelementen/kennisnet/Dossier_mediawijsheid/Publicaties/rapport_media_onderwijs_EU.pdf>, s. 32, MCGONAGLE, T.; SCHUMACHER, N. *Media and Information Literacy Policies in the Netherlands 2013*, květen 2014 [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW:
<http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/NETHERLANDS_2014.pdf>, s. 10, 29.

už přes 950 pedagogů. Jejich působení při školských zařízeních je ale individuální záležitostí každé školy.²⁰³

6.4. Kdo všechno poskytuje dětem v Nizozemsku mediální vzdělání

Vedle mediálního vzdělávání, zprostředkovaném školskými institucemi, existuje i spousta projektů a organizací věnující se osvětové činnosti. I v této oblasti se Rada pro kulturu zapojuje a dala vzniknout portálu Mediawijzer.net, sdružující mediální instituce. Tento portál je určen dětem, mládeži, rodičům a pedagogům.²⁰⁴ K jedné z nejoblíbenějších organizací v Nizozemsku s více než 25letou tradicí patří Nadace Cinekid.²⁰⁵

Na svých stránkách poskytuje Nadace Cinekid spoustu informací o festivalu a dalších projektech. Nadace Cinekid vychází ze současného stavu rozvíjející se medializované společnosti a z faktu, že dnešní holandské děti tráví 4 hodiny denně používáním médií. Spolupracuje s pětinou holandských mateřských a základních škol, kterým prostřednictvím programu Cinekid MediaRoute zprostředkovává mediální výchovu. Mediální výchova se v pojetí Cinekid snaží děti aktivně zapojit do používání nových médií, jelikož ovlivňují jejich intelektové dovednosti, působí na emoční složku a sociální vývoj. Dále se zaměřují na podporu uvědomění, pochopení médií a jejich aktivní a kreativní využití. Děti se učí jak vyjádřit prostřednictvím médií sebe sama, vytvářejí si vlastní názor a zkoušejí si nové technologie. Kromě toho se také dozvídají o bezpečnosti, možnostech získávání informací či sociální zodpovědnosti.²⁰⁶

Každoročně během podzimních prázdnin pořádá Nadace Cinekid desetidenní mezinárodní Festival Cinekid určený dětem ve věku 4 – 14 let, jejich rodičům a profesionálům. Jedná se o festival prezentující mezinárodní dětské filmy, televizní programy a nová média prostřednictvím seminářů, workshopů a aktivit, při kterých si účastníci mohou nové technologie vyzkoušet. Hlavní část festivalu probíhá v Amsterdamu,

²⁰³ Srov. MCGONAGLE, T.; SCHUMACHER, N. *Media and Information Literacy Policies in the Netherlands 2013*, květen 2014 [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/NETHERLANDS_2014.pdf>, s. 10, 13, 22.

²⁰⁴ Srov. Tamtéž, s. 12.

²⁰⁵ Srov. CINEKID *English splash* [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.cinekid.nl/english/splash>>, ř. 1.

²⁰⁶ Srov. CINEKID *English splash* [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.cinekid.nl/english/splash>>.

do festivalu je ale zapojeno dalších 30 měst z celého Nizozemska. Festival se setkává s velkou oblibou zejména u dětí. Každoročně se festivalu účastní 60 tisíc účastníků, z toho 50 tisíc je tvořeno dětmi.²⁰⁷

V Nizozemí převládá názor, že by dětem měla být poskytnuta taková výchova a vzdělávání, které jim umožní používat média ku prospěchu svému i druhých. Jejich systém funguje oproti českému obráceně. I když holandské Ministerstvo školství, kultury a vědy nemá jasno v záležitosti zařazení mediální výchovy do školní legislativy, považuje za velmi důležité, aby učitelé měli dostatečné mediální vzdělání v této oblasti a mohli ho efektivně šířit mezi děti. Přestože mediální výchova v Nizozemí nemá žádnou jasnou strukturu vyučování, učitelé neodmítají zprostředkovávat mediální vzdělávání. Naopak se snaží získat dostupné vzdělání, jež jim bude pro jejich činnost nápomocné a prospěšné. Cílem jejich snažení je poskytnout dětem zkušenost a umožnit jim vyzkoušet si nové technologie a možnosti s nimi spojené.

Na základě poznatků o přístupech k médiím v Nizozemí a v České republice je patrné, že zařazení mediální výchovy do školské legislativy je sice projevem snahy reagovat na nově vzniklé problémy současné doby, ale současně nepředstavuje efektivní řešení. Hlavní roli v realizaci mediální výchovy hraje kvalitní mediální vzdělání pedagogů, ale také ochota pedagogů takové vzdělání dětem nabídnout. Jelikož v České republice není žádný program poskytující mediální vzdělání, osvědčení či certifikát v oblasti mediálního vzdělání, v české vzdělávací soustavě nepůsobí žádný pedagog, kterému by absolvování takového vzdělání bylo nápomocné při realizaci mediální výchovy. Dalším faktorem také může být častá neznalost práce s internetem českých pedagogů, a tím i vzrůstající neochota se tímto tématem hlouběji zabývat nebo konzervativní přístup českého školství k novým technologiím.

Současní odborníci se spíše věnují negativní faktorům, ale málokterá organizace se zabývá tím, jak motivovat, podpořit a vést pedagogy k tomu, aby zprostředkovali dětem mediální vzdělání bezpečně, s širokou nabídkou aktivních a kreativních činností, zajištění příležitostí napomáhající rozvoji mediálního uvědomění a prospěšného užívání

²⁰⁷ Srov. CINEKID *English splash* [online], Amsterdam, [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.cinekid.nl/english/splash>>.

sociální sítě. Stejně tak málokterá organizace dětem takové znalosti a dovednosti dětí podporuje.

Z předchozích poznatků tedy vyvstává otázka, jak probíhá v českém zájmovém vzdělávání výchova k informovanému používání sociálních sítí a jak pedagogové a vychovatelé v něm působící vnímají potřebu k tomuto záměru vychovávat. Tato oblast doposud zůstává zcela neprozkoumaná, a proto se následující výzkum snaží vzniklou situaci lokálně zmapovat.

II. Výzkumná část

7. Cíle výzkumu a výzkumné otázky

7.1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo kvalitativními metodami zjistit, jak přistupují k sociálním sítím dotazovaní pedagogové a vychovatelé působící v zájmovém vzdělávání a vedoucí zájmových činností v Českých Budějovicích. Dílčím cílem bylo odhalit rozdíly v přístupech pedagogů z jednotlivých školských zařízení zájmového vzdělávání.

7.2. Výzkumné otázky

Cíle kvalitativního výzkumu byly rozděleny do tří výzkumných otázek:

Výzkumná otázka č. 1 Z čeho dotazovaní pedagogové vycházejí při volbě přístupu k sociálním sítím a mobilní komunikaci v programech zájmového vzdělávání?

Výzkumná otázka č. 2 Jak vnímají dotazovaní pedagogové sociální sítě a jak se dokážou orientovat mezi jednotlivými sociálními sítěmi a jejich funkcemi?

Výzkumná otázka č. 3 Mají dotazovaní pedagogové povědomí o tom, jak a k jakým účelům jsou sociální sítě využívány účastníky jejich činností?

8. Metodika

8.1. Metoda výzkumu

Výzkum byl realizován kvalitativním šetřením. Pro získání informací přímo od pedagogů, vychovatelů a vedoucích zájmových činností byla použita technika polostrukturovaného rozhovoru s těmito pracovníky působícími ve školských zařízeních zájmového vzdělávání. Technika polostrukturovaného rozhovoru umožnila pro výzkum získat obsáhlé informace o názorech, postojích a zkušenostech dotazovaných ohledně problematiky sociálních sítí v zájmovém vzdělávání.

Otázky polostrukturovaného rozhovoru (Příloha 1) byly vytvořeny předem a formulovány tak, aby získané informace umožnily zodpovědět výzkumné otázky. Získané informace byly zpracovány do formy případových studií, z nichž obsahovou analýzou vyplynuly jednotlivé proměnné, jejichž četnost ve skupině respondentů je vyobrazena v tabulce. Shrnutí poznatků zobrazených v tabulce a sloučením se skupinou respondentů, kteří neposkytlí rozhovor, umožnilo zodpovědět na výzkumné otázky.

8.2. Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor k výzkumu diplomové práce představovali oslovení pedagogové, vychovatelé a vedoucí zájmových činností působící na volnočasových programech základních a středních škol (osmiletá gymnázia) a na programech školských zařízení zájmového vzdělávání v Českých Budějovicích. Programy, v nichž dotazování pedagogové, vychovatelé a vedoucí zájmových činností působí, jsou určené pro děti ve věku 11-15 let.

Výzkum se uskutečnil na začátku roku 2015. Osloveno bylo 12 pedagogů, vychovatelů a vedoucích z oblasti zájmového vzdělávání. Celkově bylo dotazovaných 8 žen a 4 muži, z nich 7 dotazovaných poskytlo rozhovor pro výzkum. Zbýlých 5 pedagogů odmítlo poskytnout rozhovor z důvodů, že do svých programů téma sociální sítě nezařazují nebo kvůli své nezkušenosti se sociálními sítěmi. Jedná se konkrétně o pedagogy a vychovatele z Biskupského gymnázia J. N. Neumanna, Domova dětí a mládeže České Budějovice, Základní školy J. Š. Baara, Babycentra Šikulka a bývalé Elas Wonderland.

9. Výsledky

Tato kapitola popisuje informace a názory získané od vychovatelů a vedoucích zájmových činností, se kterými proběhl polostrukturovaný rozhovor. Uskutečněné rozhovory jsou zpracovány do podoby případových studií. Z obsahové analýzy případových studií vyplynuly jednotlivé proměnné, které jsou zpracovány tabulky zobrazující jejich četnost ve skupině respondentů. Závěr této kapitoly uvádí výsledky zahrnující i respondenty, jež rozhovor neposkytli, formulaci odpovědí na výzkumné otázky a shrnutí cíle kvalitativního výzkumu.

9.1. Případové studie

V této kapitole jsou prezentovány informace a názory získané polostrukturovanými rozhovory od respondentů ve formě případových studií. Podkapitola obsahuje 7 případových studií pedagogů a vychovatelů působících v zájmovém vzdělávání a vedoucích zájmových činností. Mezi dotazovanými, kteří poskytli rozhovor, je pouze jeden muž.

Rozhovor 1

Žena, r. narození 1987

Salesiánské středisko mládeže - DDM, KC Máj, Tematické hry

V zařízení, v němž vychovatelka působí, je internet (wifi) dostupný pouze pro zaměstnance. Jelikož zde působí jako dobrovolník, neví, jak je v plánech koncipována mediální výchova a sociální síť. Během programu s dětmi na toto téma občas narazí a podle potřeb skupiny sociální síť s nimi probírá. V průběhu programu není nijak dovoleno používat počítače ani mobilní telefony.

Dotazovaná absolvovala jeden seminář zabývající se kyberšikanou, jenž si našla z vlastní iniciativy. Uvedla, že informace získané z tohoto semináře ji upozornily na důležitost tohoto tématu a přimělo ji více na tento problém dbát při práci se sociálními sítěmi a dětmi. Více, než samotné informace, by uvítala různé praktické

metody, kvízy a materiály pro děti, skrze něž by děti mohly získávat znalosti a dovednosti k užívání sociálních sítí.

Sociální sítě, podle dotazované vychovatelky, nahradily současné mobilní telefony a e-maily, a stávají se tak nejrychlejším prostředkem k přenosu informací. Raději ale volí k domluvě schůzek telefon, protože ji k organizaci připadá Facebook nevhodný. Všechno zde lze totiž dohledat. Sociální sítě mají i své přínosy. K nim řadí skupiny na Facebooku, které sama využívá např. k inspiraci, objevuje nové nápady, pedagogické rady a zajímavé články. Google+ využívá hlavně k organizaci schůzek s kolegy, kde každý do tabulky může uvést, kdy se mu to hodí. K přínosným sociálním sítím také přidává Twitter. Působí zde mnoho novinářů, jež zde zveřejňují aktuality, své postřehy a názory bez cenzury a ještě dříve, než se dostanou do novin. Podle vychovatelky je vhodnější pro starší uživatele.

Z výše uvedených sociálních sítí využívá převážně Facebook. Sama se popsala jako zkušený uživatel Facebooku. Aby mohla dětem vysvětlit fungování Facebooku, sama se ho nejprve naučila zcela ovládat a zkoušet jeho funkce. Jako další sociální sítě uvedla LinkedIn, Badoo a Libimseti.cz.

Děti na svém programu se snaží vychovávat prostřednictvím zážitku. Popsala jednu z hodin věnovanou sociálním sítím. Odděleně od dětí jeden ze zaměstnanců za pomoci falešného profilu kontaktoval děti na chatu a psal si s nimi. Vydával se za dívku ve stejném věku. Vychovatelka sledovala jejich konverzaci a naváděla je k chybám. Děti prý s cizím člověkem komunikovaly podle svých zažitých zvyků, nebály se s člověkem pustit do konverzace a dokonce se tím nechávaly strhnout. Během chvíle se jejich konverzace naplnila i sexuální tematikou. Účastníci užívali fráze, jimiž v tomto prostředí běžně komunikovali. Mimo tuto aktivitu, se s dětmi snaží komunikovat přímo u počítače, pokud ho zrovna užívají. Tento způsob ji připadá nejefektivnější, protože umožňuje působit na dítě ve chvíli, kdy je na Facebooku.

Děti, se kterými se v praxi setkává, používají Facebook, aby byly neustále se svými kamarády a držely s nimi krok. Kvůli tomu porušují i věkovou hranici. Vychovatelka tvrdí, že z věkové hranice se stala spíše fráze. Děti o ní ví, ale nerespektují ji. Všechny děti nad 10 let, s nimiž se setkává, mají profil na Facebooku. Kromě setrvání v kontaktu s přáteli a rodinou ze zahraničí, děti často hrají hry, zveřejňují fotky sebe, přátel a své rodiny a videa z YouTube. Facebook je pro ně nástroj jak se prezentovat před ostatními.

Jejich zdatnost v používání Facebooku kategorizovala dotazovaná jako základní a u některých jako pokročilá. Děti si ale nejsou vědomy rizik. Jejich uvědomění připodobňuje vychovatelka k problematice kouření. Spousta dětí je schopno popsat všechna nebezpečí hrozící na Facebooku, ale jde spíše o uspokojení vychovatele, než že by se samy děti těchto nebezpečí obávaly. Některé z dětí o rizicích ani nikdy neslyšely.

Rozhovor 2

Muž, r. narození 1980

Salesiánské středisko mládeže - DDM, Čtyři Dvory, Filmařský kroužek (dříve mediální)

V daném zařízení není v rámci ŠVP nijak definován průběh mediální výchovy, avšak v plánu kroužku je cílem seznámit účastníky s médii, naučit je s nimi pracovat a využít je pro jejich potřeby, zájmy tak, aby děti nebyly otroky médií. Při činnostech v kroužku účastníci mohou využívat mobilní telefony a ve třídě je dostupný i počítač s internetem.

Přístup na internet mají ve středisku pouze zaměstnanci prostřednictvím sítě. Středisko nabízí svým pracovníkům účast na seminářích rozšiřující znalosti v oblasti mediální výchovy a sociálních sítí. Dotazovaný se dvakrát účastnil semináře na téma Facebook a jednoho vícedenního semináře zaměřeného na média obecně. Takto získané informace mu v praxi byly velmi nápomocné, přesto cítí ve své práci informační nedostatky. Podle dotazovaného, není v této oblasti jasně daná hranice, co je úkolem školy a co je úkolem zájmového vzdělávání. Zájmové vzdělávání jako takové by mělo navázat na školní výchovu, ale bohužel není jasné, jaké znalosti škola dětem zprostředkovává. Rád by se tedy dozvěděl o pomyslné hranici ve výchově k sociálním sítím mezi školním vzděláváním a zájmovým.

Názor dotazovaného vedoucího na sociální sítě je „*Dobrý sluha, ale zlý pán*“. Lze v nich nalézt pozitiva i negativa. Negativní sdělení zde nabývají silnějšího rázu, mohou více ublížit. Používání Facebooku vedoucí přirovnává k řídičskému průkazu, kdy by uživatel neměl přeceňovat své schopnosti a dovednosti a troufat si pouze na ty aktivity, ke kterým je znalý, ke kterým má dostatečné zkušenosti a měl by umět poznat své hranice. Uživatel by je měl být schopen využívat sociální sítě k rozvoji vlastního i druhých.

Sám dotazovaný používá pouze Facebook, a to jen z profesního hlediska. Jelikož jeho úkolem je také zajištění mediální stránky střediska, zveřejňuje pouze příspěvky s tím spojené (plakáty, budoucí akce). Svoji dovednost ovládat Facebook hodnotí jako pokročilý. Stále cítí určité nedostatky v oblasti užívání sociálních sítí a neumí používat jiné sítě. Jako další, jenž zná, uvedl Twitter, Instagram a Google+.

V rámci svých znalostí a zkušeností se dotazovaný vedoucí snaží dětem zprostředkovat informace, které je zajímají a v oblastech, kde pocítuje u dětí nedostatek znalostí. Znalosti a zkušenosti je jim snaží zprostředkovat prakticky, prostřednictvím videí a projektových metod. S účastníky točí i poučná videa. V současné době připravují krátký dokument o kyberšikaně. Polovina účastníků daného kroužku používá sociální sítě, hlavně Facebook. Mezi nimi jsou i děti mladší třináct let. Vedoucí si ale myslí, že na věku tolik nezáleží. Je podle něj důležité, aby dítěti byl nablízku někdo, kdo mu ukáže to pozitivní, může jeho užívání ovlivnit tak, aby dítě sociálním sítím porozumělo, a umožní mu užívat ho tak, aby svého jednání pak dítě nelitovalo. Tato zodpovědnost má náležet zejména rodičům, jejichž úkolem by také mělo být stanovení hranice jeho užívání, pravidel a poučení.

Během činností se dozvěděl, že děti Facebook nejvíce využívají pro zábavu. Jejich dovednost orientovat se v prostředí sociálních sítí hodnotí u některých jako pokročilou, u starších (15let) jako zkušenou. Podobně je tomu i s dovedností chránit sebe před možnými riziky. Mladší děti sice rizika znají, ale nesnaží se nijak chránit. Ti starší si cílenými aktivitami svoje soukromí chrání.

Rozhovor 3

Žena, r. narození 1962

Gymnázium J. V. Jirsíka, Algoritmy a programování

Školní vzdělávací plán pro zájmové vzdělávání zařazuje mediální výchovu jako aktivitu směřující k dovednosti zacházet s internetem. Vzhledem ke kroužku se jedná o téma průřezové a je zařazen na začátek školního roku, kde jsou sociálním sítím věnovány 2 hodiny. Ve škole, v níž kroužek probíhá, je wifi dostupná i pro žáky, při kroužku ale využívají účastníci pouze dostupný počítač s internetem. Škola nabízí účast na seminářích vztahující se k mediální výchově. Dotazovaná se ale žádného takového

semináře nezúčastnila. Vyhovovala by jí spíše forma videopřednášek a internetových tutorialů, jenž může absolvovat z domova.

Dotazovaná pedagožka pro své vlastní účely sociální sítě vnímá jako nepotřebné, pro ni nevyužitelné. Proto žádnou sociální síť nepoužívá. Od ostatních kolegů a od dětí zná Facebook, Twitter, MySpace, Lide.cz, Spoluzaci.cz, Libimseti.cz a Badoo.

I když dotazovaná nemá přímé zkušenosti se sociálními sítěmi, snaží se účastníky vést k tomu, aby využívali sociální sítě ku prospěchu (např. skupiny vztahující se k zájmům dítěte, tweetování). Klade velký důraz na věkovou hranici stanovenou Facebookem a snaží se odhalit, zda uvedly mylně samy děti svůj věk, nebo jejich rodiče. Na základě pravidel Facebooku, které s dětmi prochází, v hodině probíhá řízená diskuze, jejímž cílem má být pochopení etických pravidel a pravidel Facebooku, otázky identity a rady od zkušenějších účastníků těm mladším. Až tři čtvrtiny účastníků používá Facebook. K těm mladším uživatelům dodává, že užívání Facebooku u dětí pod třináct let je nezodpovědností rodičů. U těch starších nevidí důvod, proč by Facebook neměli používat. Záleží ovšem na četnosti jeho používání. Mnohdy nabývá pedagožka pocit, že děti raději komunikují přes Facebook, nežli osobně. V tomto směru tvrdí, že děti přestávají být schopné sdělovat si věci z očí do očí a volí raději nepřímou komunikaci s kamarády. Jelikož sociální sítě umožňují sledovat život ostatních, děti často žijí spíše životy druhých, než svoje vlastní.

Děti v tomto kroužku nejvíce používají Facebook. K nejběžnějším aktivitám patří sdílení fotek jich samých či jejich domácích mazlíčků, komunikují zde a domlouvají své plány. Někteří jsou registrováni i na Libimseti.cz. Ty starší děti mají s Facebookem větší zkušenosti a jejich orientaci hodnotí dotazovaná jako zkušené. Ti mladší se pouští do světa sociálních po hlavě a s nadšením, bez vědomí jakéhokoliv rizika. Přesto si ale všichni účastníci velmi dobře pamatují, s jakými riziky a hrozbami se mohou na sociálních sítích setkat a obhajují se tím, že jim se to stát nemůže. Jako nejúčinnější způsob, jak vychovávat děti k využívání sociálních sítí, považuje zkušenost a výchovu vycházející od starších a zkušenějších uživatelů.

Rozhovor 4

Žena, r. narození 1988

Dům dětí a mládeže České Budějovice, Přírodovědný oddíl Žraloci

Náplň oddílu Žraloci je sice přírodovědná, ovšem na téma sociálních sítí vedoucí narazí vedoucí s dětmi i zde. Jelikož jejich aktivity probíhají venku, dostupnost internetu se omezuje na konkrétní účastníky a dostupnosti mobilního připojení v jejich mobilním telefonu. Používání telefonů je při činnostech zakázáno a takové chování bývá sankcionováno pokutami, které děti platí oddílovými penězi. Počítač a internet je dostupný pouze v klubovně. Tyto nástroje ale pro svoje aktivity nepotřebují. Na požádání by vedoucí mohla absolvovat semináře, jež by ji umožnily prohloubit si znalosti v oblasti sociálních sítí, avšak vedoucí necítí potřebu se o tomto tématu dozvědět více.

Sociální sítě podle oddílové vedoucí obsahují klady i zápory. Jejich výhodu vidí v tom, že sociální sítě jsou zadarmo, usnadňují plánování, umožňují skupinové konverzace a rychle přenášejí informace. Z dostupných sociálních sítí aktivně používá Facebook a WhatsApp, a to i prostřednictvím svého chytrého telefonu. Tyto sítě jí slouží primárně ke komunikaci. Přehled o sociálních sítích ale nemá příliš široký. K těm dalším současným sociálním sítím přiřadila pouze Twitter.

Podle jejího názoru, sociální sítě děti ochuzují o dětství. Děti jsou v prostředí, které přistupuje ke všem rovně a zprostředkovává obsah, jenž je nečestným způsobem informuje o věcech nepřiměřených jejich věku. Při činnostech však aktivně neřeší, jak by se děti měly chránit před tímto obsahem, jak využívat sociální sítě a nalézt si tam svoje zájmy. Spíše si vyslechne od dětí, jaké hry na Facebooku hrají, kdo přidal jakou písničku, ale v tomto směru na děti výchovně nepůsobí. Oddíl Žraloci má však na Facebooku svoji vlastní skupinu, kde je většina dětí z kroužku, některým je i méně než 13 let. Jejich skupina slouží ke komunikaci mezi členy a vedoucím, zveřejňuje aktuality a informuje o nadcházejících událostech.

Rozhovor 5

Žena, r. narození 1987

Charita České Budějovice, Klubík

Klubík nemá ve svém plánu konkrétně vymezeno téma sociálních sítí. Obecně ho však zahrnuje, protože náplní Klubíku je pomoci dětem s jakýmkoli jejich problémy. V budově, kde činnost probíhá, jsou pro děti k dispozici dva počítače. Wifi připojení je dostupné pouze zaměstnancům. Používání vlastních telefonů mají účastníci povoleno, vedoucí totiž vnímají Klubík jako bezpečný prostor, kde mohou děti dělat i věci mimo hlavní činnosti, pokud ji tím nenarušují. Vedoucí si může vybrat z dostupné nabídky kurzů a seminářů, avšak žádný ji ještě dostatečně nezaujal, přestože by měla zájem si prohloubit znalosti a získat zkušenosti s používáním sociálních sítí.

Obecně si o sociálních sítích myslí, že jsou dobré pro komunikaci, obsahují velké množství informací a umožňují jejich rychlejší přenos. Ve vztahu k dětem je hodnotí spíše negativně. Mají podle ní velký vliv na komunikační schopnosti dětí. Děti, s nimiž má zkušenosti si spolu neumí už tolik povídat jako dříve a dávají přednost komunikaci, při níž jsou skryté za jinou identitou nebo chráněné anonymitou. Jelikož se i na Facebooku řeší určité problémy, děti se snaží aplikovat takové způsoby řešení problémů i do reality, kde nejsou ale adekvátní nebo vhodné.

Sama žije spíše mimo sociální síť. Facebook využívá pouze pracovně, k domluvě schůzek. Svoji dovednost ho používat tedy hodnotí jako základní. Mnohdy si s Facebookem neví rady, a tak žádá o pomoc zkušenější kolegy. K dalším sociálním sítím přiřadila Libimseti, kterou také občas používá, a Twitter.

Při práci s dětmi se vychovatelka snaží dětem zprostředkovat alespoň základní znalosti o rizicích užívání sociálních sítí a skrývajících se nebezpečích. Sociálním sítím se věnuje zejména ve chvílích, kdy děti jsou na Facebooku ať už přes počítač nebo přes mobilní telefon. Děti často samy ukazují vychovatelce obsah svůj nebo jejich přátel, jejich facebookovou konverzaci a komentáře, což umožňuje vychovatelce okamžitě reagovat a řešit s dětmi jeho vhodnost či nevhodnost. Někdy se dokonce u dětí setkává s obsahem se sexuální tematikou. Než aby dětem taková videa zakazovala, raději s nimi toto téma výchovně řeší. Snaží se tolerovat jejich zvědavost spojenou s daným vývojovým obdobím.

Vychovatelka pracuje s romskou komunitou, kde převládá odlišný přístup k sociálním sítím. Jako jednou z charakteristik je, že každý v rodině má profil na Facebooku. Už i pětileté dítě je zde registrováno. Mnoho profilů slouží spíše jako rodinné účty, k němuž má heslo více lidí. Často se tak stává, že si děti zakládají neustále nové profily, protože někdo heslo změní, nebo nad ním samo dítě nemá kontrolu. Na základě toho vychovatelka zjistila, že na jednu IP adresu, je možné založit omezený počet facebookových účtů. Žádnému z dětí nedělá věkové omezení problém. Děti se bez váhání dělají staršími ať už samy, nebo prostřednictvím jejich přátel či rodičů. Nejčastěji zde hrají hry, zajímají je fotky a zábavná videa. Facebook je pro ně také sociálním statutem. Dává jim pocit, že žijí. Jejich dovednost Facebook ovládat hodnotí vychovatelka jako pokročilý. Přesto si ale myslí, že spousta dětí umí sociální sítě a i počítač obecně, pouze využít a ne použít. Spousta dětí také ví, jaká jsou na sociálních sítích rizika, ale nijak se proti nim nechrání.

Rozhovor 6

Žena, r. narození 1988

Salesiánské středisko mládeže - DDM, KC Máj, Oratoř

Jak už bylo u prvního respondenta ze Salesiánského střediska řečeno, připojit k dostupné wifi se mohou pouze zaměstnanci. Děti mají přístup na internet pouze prostřednictvím dostupného počítače, jenž z technických důvodů ne vždy funguje. Druhý počítač slouží pouze k přehrávání hudby z YouTube. Každý účastník má chytrý telefon a někteří z nich v něm mohou internet používat. Při programu ho většinou využívají k vyhledávání hudby. V plánu daného programu ale není nijak vymezena výchova k sociálním sítím. Vedoucí neabsolvovala žádné školení zaměřené přímo na sociální sítě, setkala se ale s tímto tématem rámci semináře Preventivní témata v práci s klientem.

Sociální sítě se dotazovaná snaží vnímat spíše jako přínosné. Záleží ovšem na způsobu použití. Sama je velmi doceňuje v práci, kde využívá Facebook jako nástroj monitoringu a je zde v kontaktu s kolegy. Jako pozitivum považuje zprostředkování kontaktu s lidmi, kteří jsou daleko a velké množství informací, jež lze na sociálních sítích objevit. Ke svým každodenním rituálům zařadila i Facebook, Instagram

a YouTube. Dále zná Twitter a Google+, ale nepoužívá je. Ohodnotila se spíše jako pokročilý uživatel.

Pro svoji práci používá i sociální sítě. Na Facebooku má dva profily – jeden osobní a druhý profesní, přímo v rámci střediska. Na profesním Facebooku má v přátelích děti z programu, čehož může v praxi využít. Pomocí monitoringu obsahu dětí může sledovat, jak se děti na Facebooku chovají a na program na to navázat, či s dětmi řešit jejich chování a příspěvky. Často s dětmi na Facebooku chatuje. Tvrdí, že je lepší, když si píšou s ní, nežli s cizím člověkem.

Podle jejího názoru je důležité, aby děti získaly co nejvíce informací o sociálních sítích. Vliv sociálních sítí na některých dětech pozoruje a to zejména v chování a jednání. Děti do reálného života přenášejí výrazy používané na Facebooku, současné trendy a způsoby reakcí. Spousta dětí, jež se k sobě chovají nepřátelsky v reálném světě, jsou naopak na Facebooku přáteli, kteří se navzájem „lajkují“ a chválí se. U dětí se na Facebooku často shledává s fotkami holek snažících se vypadat sexy. Tento jev popisuje jako sexy děti. K dalším činnostem dětí patří videa, hudba a také ho využívají jako nástroj k hodnocení druhých. Zejména dívky si zde vytváří koláže fotek, na nichž je více dívek a chlapci mají za úkol dívky hodnotit. Přestože je Facebook dětmi aktivně používán, spousta z nich se drží na úrovni základní. Všichni účastníci programu mají profil na Facebooku, přestože velké spoustě z nich nebylo 13. Mnoho z nich má i více profilů. Většina z nich si rizika neuvědomuje, i když je dokážou velmi přesně přeříkat.

Rozhovor 7

Žena, r. narození 1960

Základní škola Rožnov, Programování v Baltíkovi

Počítačový kroužek, v němž dotazovaná působí, probíhá při základní škole. V té je internet dostupný přes wifi, k níž má heslo každý zaměstnanec i žák. Při kroužku děti pracují na školních počítačích, noteboocích či tabletech. Dotazovaná se neúčastnila žádného kurzu nebo semináře. K rozšíření znalostí by uvítala webinář nebo bezplatný online kurz.

Jako spousta dalších současných technologií, i sociální sítě mají své kladné i záporné stránky. Ve svém životě využívá Google+, Facebook, LinkedIn, MyHeritage

a Runtastic. Tyto sítě dokáže ovládat na úrovni pokročilý až zkušený. Podle ní je používání sociálních sítí dětmi nepřiměřeně vysoké, také je ale těžké dětem sociální sítě zakazovat.

Při práci s dětmi klade důraz na to, aby se účastníci chovali na sociálních sítích bezpečně, byly schopni si upravit nastavení soukromí a zabezpečit svůj účet. Snaží se směřovat k tomu, aby děti zaujaly vhodný přístup k nevhodným obsahům, jež se na internetu vyskytují a uvědomovaly si rizika psychické a sociální deformace vyplývající z nepřiměřeného užívání počítačových technologií. K tomu používá zejména rozhovory s dětmi, ať už řízené, tak i neformální.

Mezi dětmi je rozšířený hlavně Facebook. K jejich nejčastějším činnostem patří komunikace s přáteli a rodinou, reakce na jejich příspěvky, zveřejňování příspěvků, fotek, videí a také se děti přidávají do skupin se stejnými zájmy. Kroužek má svůj účet na Google+, kde zveřejňuje nejčastěji fotky a na Facebooku kroužek spadá do skupiny Tvořivé informatiky, v níž děti také působí. Všechny děti z kroužku mají účet na sociálních sítích, některým z nich 13 let ještě nebylo. Zkušenosti dětí se sociálními sítěmi jsou různé. Některé jsou na úrovni základní, někteří pokročilý, s vyšším věkem se najdou i zkušenější. Stejně tak je to s jejich uvědoměním si rizik. Všichni sice vědí, jaká nebezpečí a rizika na sociálních sítích hrozí, ale jen někteří se proti nim chrání.

9.2. Analýza rozhovorů a výsledky

Obsahovou analýzou případových studií byly získány proměnné zobrazené v tabulce. Níže uvedená tabulka uvádí také četnost jednotlivých proměnných ve skupině respondentů.

V závěru podkapitoly budou prezentovány výsledky výzkumného šetření. Do vyhodnocení výzkumu byli zahrnuti i respondenti, kteří odmítli rozhovor poskytnout. Díky získaným informacím od respondentů a shrnutím těchto informací bylo možné odpovědět na výzkumné otázky a shrnout cíle kvantitativního výzkumu.

Respondent uvedl, že:	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	Celkem
děti nebezpečí znají, ale nechrání se	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	7
má zkušenost s dětmi pod 13 let vlastní účet na Facebooku	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	7
má přehled o způsobech využívání sociálních sítí dětmi	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	7
má zájem dozvědět se více o problematice sociálních sítí	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	6
informuje děti o nebezpečích a rizicích	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	6
snaží se děti výchovně ovlivnit ve využívání sociálních sítí	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	6
sociální sítě primárně usnadňují komunikaci a šíří velmi rychle informace	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	6
zná více, než tři sociální sítě	Ano	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	5
umí používat Facebook	Ano	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ano	5
děti používají i jiné sítě, než Facebook	Ne	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	5

	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	Celkem
ví o nepřiměřeném používání sociálních sítí	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne	5
sociální síť lze použít i jinak, než jen ke komunikaci	Ano	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	4
program má skupinu na Facebooku	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	4
používá Facebook v osobním životě	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	Ano	4
umí používat i jiné sociální sítě, než Facebook	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	4
některé z dětí umí Facebook plně ovládat	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	3
pozorují změny v komunikační schopnosti a v chování dětí používajících sociální sítě	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne	3
absolvovali seminář vztahující se k problematice sociálních sítí	Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	3
působí na děti přímo při používání sociálních sítí	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne	3

	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	Celkem
k cílům programu patří i správné používání sociálních sítí	Ne	Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	3
nevnímá věkovou hranici jako závaznou	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne	3
děti nebezpečí znají a chrání se	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	2
děti neznají rizika spojená se sociálními sítěmi	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	2
využívají sociální sítě při činnosti v programu	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	2
YouTube je sociální síť	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	1
v daném zařízení mají stanovený metodický postup k výchově k používání sociálních sítí	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	0

Shrnutí výše uvedené tabulky umožňuje zodpovědět výzkumné otázky uvedených v cílech kvantitativního výzkumného šetření.

Výzkumná otázka č. 1 se zaměřovala na to, z jakých zdrojů dotazovaní pedagogové vycházejí při volbě přístupu k sociálním sítím a mobilní komunikaci v programech zájmového vzdělávání. Podle odpovědí respondentů, žádný z programů, ve kterých působí, neobsahuje metodické vymezení přístupu k sociálním sítím. Téma sociálních sítí se velmi zřídka objevuje i v cílech jednotlivých programů. Pouze technické kroužky (počítačové, filmařský) směřují k tomu, aby se jeho účastníci naučili zacházet

s počítačem a internetem. Ostatní vedoucí se pouštějí do výchovného působení na základě vlastní iniciativy a potřeby dětí o tomto tématu poučit. K tomu volí nejčastěji metody rozhovoru a přímého působení při používání sociálních sítí v průběhu programu. Vedoucí se snaží dětem zprostředkovat hlavně základní znalosti, aby děti používaly sociální sítě bezpečně. Mezi respondenty se našel i jeden vedoucí (přírodovědecký oddíl Žraloci), jenž na děti v tomto směru nijak výchovně nepůsobí, přestože považuje sociální sítě za nevhodné pro děti. Třem dotazovaným jsou v jejich praxi nápomocné informace získané na seminářích či přednáškách vztahujících se k tématu sociálních sítí. Ti ostatní se touto cestou o sociálních sítích neinformují. Je třeba také zahrnout respondenty, kteří odmítli rozhovor poskytnout a dát je do kontextu dané výzkumné otázky. Odpovědí na výzkumnou otázku č. 1 tedy je, že vedoucí programů nemají žádnou metodickou oporu a někteří ani žádné závazné cíle, z nichž by vycházeli při volbě přístupu k sociálním sítím. Je tedy pouze na zájmu jednotlivých vedoucích v tomto směru děti ovlivňovat a volí k tomu prostředky na základě vlastního pedagogického cítění. Polovina dotazovaných se snaží ovlivnit způsoby používání sociálních sítí dětmi, druhá polovina se touto problematikou vůbec nezabývá.

Záměrem *výzkumné otázky č. 2* bylo zjistit, jak vnímají dotazovaní pedagogové sociální sítě a jak se dokážou orientovat mezi jednotlivými sociálními sítěmi a jejich funkcemi. Ve vztahu sociálních sítí a dětí, většina dotázaných zaujímá spíše negativní postoj. Mezi důvody patří porušování věkové hranice, nevhodnost dostupných informací, trávení velkého množství času u sociálních sítí a pronikání jednání ze sociálních sítí do života dítěte. Obecně, mezi dotazovanými, nejsou sociální sítě vnímány jako zvláště přínosné. Pouze čtyři respondenti je používají ve svém osobním životě a pouze dva je využívají i k jiným účelům, nežli ke komunikaci. Jejich znalost sociálních sítí je různá. Někteří vedoucí znají hlavně ty komunikační (Facebook, Google+, Libimseti.cz, WhatsUp), někteří znají i sítě zaměřené na obsah (Instagram, Twitter, YouTube) a komunity se stejnými zájmy (LinkedIn, MyHeritage, Runtastik). Dělení sociálních sítí ale vedoucí neznají. To je patrné z faktu, že šest z dotázaných nepovažuje YouTube za sociální síť. Přesto je YouTube, po Facebooku, mezi dětmi druhá nejoblíbenější sociální síť, jak při rozhovoru vedoucí uvedli. Také dovednost užívat sociální sítě se u jednotlivých respondentů liší. Ti z nich, kteří je v osobním ani profesním životě nepoužívají, nemají zkušenosti žádné. Jeden vedoucí je na úrovni

základní, tři se hodnotí jako pokročilí a dva jsou na úrovni zkušeného uživatele. Tato informace je velmi důležitá, protože je třeba, aby vedoucí v první řadě věděli, jak sociální sítě ovládat a pak mohou dětem při jejich používání sociálních sítí poskytnout efektivnější pomoc. Jak uvedla jedna vychovatelka, nejprve si vyzkoušela Facebook doma, a pak se snažila jeho funkcím učit děti. V tomto směru však mají dotazovaní nedostatky způsobující to, že veškeré jejich výchovné působení se omezuje na Facebook. Pokud do snahy zodpovědět tuto výzkumnou otázku bude zahrnuto i 5 respondentů, kteří neposkytnou rozhovor, může být úroveň orientace a dovednost používat funkce sociálních sítí ve skupině respondentů hodnocena jako ucházející, ale vzhledem k aktuálnosti problému nedostatečná.

Výzkumná otázka č. 3 se snažila odhalit, jaké povědomí mají dotazovaní vedoucí o tom, jak a k jakým účelům jsou sociální sítě využívány účastníky svých činností. Někteří respondenti uvedli, že nejlépe se jim pracuje tehdy, když vědí, na které konkrétní obsahy mohou reagovat a výchovně je ovlivňovat. Aby vedoucí věděli, o jaké obsahy se jedná, volí k tomu rozhovory, diskuze, přímou práci u Facebooku s dětmi nebo sami, či jim děti o svých aktivitách říkají. Většina činností dětí na Facebooku spočívá ve zveřejňování vlastních fotografií, sledování fotografií a sledování videa. Velmi často děti hrají hry a komunikují s přáteli. Některé děti z programů dotazovaných působily i ve skupinách na Facebooku korespondujícími s jejich zájmy. Povědomí o tom, jak jsou sociální sítě dětmi využívány ve skupině dotazovaných, kteří poskytli rozhovor, je hodnoceno jako velmi dobré, umožňující vedoucím vhodně reagovat na potřeby dětí.

Shrnutí obecného cíle kvalitativního výzkumu je tedy následující: polovina dotazovaných vedoucích programů zájmového vzdělávání reaguje na současné téma sociálních sítí, přestože se v plánu jejich programu téma sociálních sítí vysloveně nevyskytuje. I když mnohdy nedisponují dostatečnými znalostmi z oblasti sociálních sítí, snaží se dětem poskytnout alespoň základní informace a výchovně ovlivnit jejich jednání na těchto sítích. Vycházejí při tom primárně na základě prevence současných patologických jevů objevujících se na sociálních sítích a ze způsobů používání sociálních sítí účastníků programů. Druhá polovina své výchovné působení sociálním sítím nesměruje. Úroveň mediální výchovy ve vztahu k sociálním sítím v zájmovém vzdělávání v Českých Budějovicích lze tedy považovat za nízkou.

Aby bylo dosaženo obecného cíle práce, je ještě třeba reflektovat výsledky kvalitativního výzkumu ve vztahu k teoretickým poznatkům z první části práce. Tuto reflexi poskytuje Závěr diplomové práce.

Závěr

Diplomová práce se zabývala sociálními sítěmi jako substancí mediální výchovy v kontextu praxe soudobého zájmového vzdělávání. Jejím hlavním cílem bylo popsat současný stav sociálních sítí, reflektovat, jaké je povědomí v současné české a zahraniční odborné literatuře (mediální i pedagogické) o způsobech pedagogické práce a zjistit, jak k sociálním sítím přistupují dotazovaní pedagogové a vychovatelé působící v zájmovém vzdělávání a vedoucí zájmových činností v Českých Budějovicích.

Závěr práce prezentuje výsledek syntézy obou cílů práce. Přestože kvalitativní výzkum práce je pouze lokální, je třeba ho uvést v souvislost s teoretickými poznatky z první části práce.

Z teorie o sociálních sítích, uvedené v kapitolách 1 - 3 vyplývá, že sociální sítě nabízí všem uživatelům rovné možnosti. Podle získaných informací od respondentů, se některé děti vrhají do světa sociálních sítí, aby se mohly chovat jako mládež nebo dospělí. Vágnerová i Zacharová s Šimečkovou-Čížkovou ve svých publikacích popisují vývojové potřeby dětí ve věku 11 – 15 let. K těm, podle nich, patří potřeba být vnímán rovně s dospělými a potřeba získání kompetencí dospělých. Pubescenti už nechtějí být vnímání jako děti, a proto si na sociálních sítích zkouší být dospělými. Jen to, že při zakládání Facebooku dítě musí lhát o svém věku a uvést vyšší věk mu může přinést uspokojení jeho vývojové potřeby. Respondent 6 má zkušenost s tím, že mnoho dívek na sociálních sítích zveřejňuje fotky, na nichž jsou nalíčené a snaží se vypadat sexy. Takové chování lze považovat za projev snahy přiblížit se dospělým.

Stejný respondent také uvedl, že se na Facebooku shledává s fotkami více dívek, které v popisku vyzývají chlapce, aby je hodnotili. I tohle je důsledkem vývojových změn. Sebehodnocení se v pubescenci utváří právě na základě hodnocení druhých. Sociální sítě jim tedy rychle a flexibilně umožňují získat potřebné názory okolí.

Z výzkumu také vyplynulo, že informace o hrozících rizicích a nebezpečích na sociálních sítích jsou mezi dětmi velmi rozšířené. Jenom málo dětí z programů dotazovaných se s takovou informací nikdy nesetkaly. Většina dětí, podle respondentů,

dokáže velmi dobře popsat možné patologické jevy, ovšem málokteré z dětí se proti nim chrání. Děje se tak ale hlavně ve skupině začínajících a mladších uživatelů. Svůj vliv zde opět může hrát vývoj dítěte. Děti chtějí, aby se s nimi jednalo jako s rovnocennými partnery dospělých, a proto už nechtějí neustále slyšet poučování a nevyhovuje jim takto přímé výchovné působení.

Až ti starší uživatelé, kolem 15 let, si riziko těchto jevů uvědomují a cíleně si upravují možnosti nastavení sdílení a soukromí svých účtů. Ti už jsou totiž zkušenější a cítí potřebu si svůj účet zabezpečit. Zkušenosti respondentů s dětmi ve věku 15 let korespondují s výsledky výzkumu EU Kids Online II²⁰⁸, jež uvádí, že české děti jsou v používání sociálních sítí více samostatné, což jim přináší více zkušeností. I samotnými respondenty jsou starší děti hodnoceny jako zkušenější uživatelé. Ostatní děti byly respondenty zařazeny do skupiny základních a pokročilých uživatelů. Přesto většina respondentů uvedla, že děti z jejich programů umí sociální sítě, zejména Facebook, používat daleko lépe, než oni samotní.

Někteří dotazovaní při svém působení mohou použít počítač a pracovat přímo na Facebooku. Nejvíce však dotazovaní vychovatelé volí metody diskuze, rozhovoru a poučení. Tyto metody se ale v praxi neprokazují jako efektivní. Vzhledem potřebám vyplývajících z vývojového období, v němž se děti nachází, je nelze považovat za adekvátní. Je tedy třeba nalézt vhodnou metodu, která předá dětem více, než pouhé informace. Jak uvedl Respondent 3, děti se nejlépe učí jeden od druhého. Kapitola 4 popisuje význam vrstevnické skupiny v období pubescence. Ve vrstevnické skupině děti uspokojují mnoho vývojových potřeb, dochází i k dalšímu rozvoji sociálního učení. Toho by mohlo být využito ve vzdělávání k posílení znalostí a dovedností ve vztahu k sociálním sítím zejména u dětí procházejících fází pubescence.

Podle Lucie Šťastné se mediální výchova v českém vzdělávacím systému odehrává převážně na základě zainteresovaného a aktivního přístupu k problematice sociálních sítí. Proto také zvolené metody směřující k tomuto výchovnému cíli vychází z vlastního pedagogického cítění. Skupina respondentů se v této záležitosti dělila na další dvě podskupiny. Ta první (R1, R2, R3, R5, R6, R7) považovala za důležité děti výchovně

²⁰⁸ Srov. EU KIDS ONLINE II *Klíčová zjištění* [online], London, [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <[http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf)>.

ovlivňovat v záležitosti sociálních sítí. Druhá podskupina (respondenti, kteří neposkytli rozhovor a R4) své výchovné působení tímto směrem nesměřují. Je tomu tak hlavně z důvodu, že tito respondenti nemají zkušenosti se sociálními sítěmi, nebo nepovažují za důležité se své zájmové činnosti věnovat tématu sociálních sítí.

Autoři Weeden, Cooke a McVey kladou při praxi důraz na to, aby pedagogové měli přehled, jak jsou dětmi sociální sítě používány, aby mohli lépe reagovat na jejich potřeby. Z výzkumu vyplynulo, že všichni dotazovaní, kteří poskytli rozhovor, mají přehled o tom, jak jsou sociální sítě využívány účastníky jejich činností. Dotazovaní také potvrdili, že tyto informace jim napomáhají při výchovném působení v rámci sociálních sítí a umožňují jim lépe reagovat na potřeby dětí.

Kapitola 2 popisuje některé způsoby využití sociálních sítí. Respondenti nejčastěji hovořili o možnosti setrvání v kontaktu. Několik respondentů uvedlo, že na sociálních sítích lze dohledat spoustu informací, někteří z nich využívají sociální sítě i jinak. Stejně tak všichni respondenti mají povědomí i o negativních jevech, které se na sociálních sítích objevují. Získané informace tedy odpovídají uvedeným možnostem v kapitole 2.

V této kapitole jsou současně uvedeny dnešní nejpoužívanější sociální sítě. Respondenti z uvedených sítí znali Facebook, Twitter, Google+, Instagram a LinkedIn. Pouze Respondent 6 mezi sociální sítě zařadil i YouTube. Ti ostatní ho nepovažují za sociální síť. Tato kapitola také dělí sociální sítě do třech kategorií podle zaměření. S tímto dělení sociálních sítí se dotazovaní nikdy nesetkali a jejich znalosti o sociálních sítích jsou velmi okrajové.

Z rozhovorů vyplynulo, že všichni dotazovaní mají zájem o rozšíření znalostí v oblasti sociálních sítí. Avšak pouze tři respondenti (R1, R2, R6) se účastnili semináře, který se věnoval i sociálním sítím. Dotazovaní uvedli, že tyto semináře byly teoretické. V tomto směru by bylo vhodné zprostředkovat pedagogům a vychovatelům působícím v zájmovém vzdělávání a vedoucím zájmových programů takový kurz, jež by jim umožnil prohloubit nejen teoretické znalosti, ale hlavně získat praktickou dovednost používat sociální sítě. Autoři McGonagle a Schumacher ve své studii hovoří o nizozemském systému vzdělávání pedagogů, jenž jim poskytuje mediální vzdělání, potřebné kompetence a umožňuje získání certifikátu media coach. V případě, kdy by bylo možné získat tento certifikát, pedagogové, vychovatelé a vedoucí zájmových činností by mohli nabýt potřebné zkušenosti s používáním sociálních sítí a zlepšit svoje

dovednosti. To by také mohlo vést ke zvýšení důslednosti v poskytování mediálního vzdělání dětem a jeho kvalita.

Výzkum také umožnil srovnání přístupů mezi třemi respondenty (R1, R2, R6) působící ve stejném zařízení zájmového vzdělávání. I v rámci jednoho zařízení lze sledovat určitou nejednotnost v přístupech. Do přátel na Facebooku si účastníky programu přidává pouze Respondent 6. Respondenti 1 a 2 kladou větší důraz na výchovu zkušeností, což velmi úzce souvisí s praxí pedagogiky volného času a zároveň s nizozemskou výchovnou myšlenkou „učení se zkušeností“. Respondent 6 při své práci využívá monitoring, což mu zlepšuje přehled o aktivitě účastníků na Facebooku, s nimiž pak v praxi vede neformální rozhovory. Tato analýza potvrzuje, že pokud by ve středisku panoval všeobecně platný postup, jak děti vychovávat, mohlo by jejich působení být efektivnější. K tomuto tématu se vhodně vyjádřil i Švancar, který tvrdí, že i mezi pedagogy by měl být jednotný přístup k sociálním sítím, jenž by umožnil využívat sociální sítě ku prospěchu jejich práce a fungování organizace. Naopak jednotnosti tito respondenti dosahují v záležitosti dalšího vzdělávání, protože všichni tři se účastnili seminářů obohacující jejich znalosti o problematice sociálních sítí.

Reflexe výsledků kvalitativního šetření vzhledem k teoretickým poznatkům poukázala na několik klíčových faktů. Jedním z nich je, že při výchovného působení s cílem ovlivnit užívání sociálních sítí, je velmi důležité zohlednit vývojové potřeby dětí procházejících fází puberty. Dotazovaní pedagogové, vychovatelé a vedoucí zájmových činností by proto měli volit spíše metody praktické, vyplývající z potřeb dětí a neulpívat pouze na prevenci patologických jevů. Pedagog, vychovatel či vedoucí zájmové činnosti by měl vést vrstevnickou skupinu tak, aby v ní probíhalo žádoucí učení a výchova. Také je důležité, aby vychovatel umožnil dětem získat zkušenost a praktické dovednosti. Respondenti, s nimiž proběhl rozhovor, mají velkou výhodu v tom, že vědí, na jaké konkrétní obsahy mají reagovat. Současně ale mají nižší mediální vzdělání, jež by jim umožnilo být v používání sociálních sítí zkušenější, než účastníci činností. Také bylo zjištěno, že sedm z dotazovaných má zájem o prohloubení znalostí a dovedností. Proto by bylo vhodné nabídnout jim kurz, který by se zaměřil na rozšíření teoretických poznatků, ale hlavně jim umožnil získat potřebné zkušenosti a dovednosti. Tento kurz by mohl probíhat po vzoru nizozemského kurzu, jehož cílem

je právě získání teoretických znalostí a praktických dovedností. Šest respondentů nemělo zkušenost se sociálními sítěmi, nebo do jejich činnosti sociální sítě nezařazovali. Tuto skupinu by bylo vhodné správně motivovat k tomu, aby aktivně přistupovali k sociálním sítím a ukázat jim, že i sociální sítě mohou být v zájmové činnosti přínosné jak pro ně, tak i pro děti.

Diplomová práce se zabývala způsobem mediální výchovy v zájmovém vzdělávání pouze na území Českých Budějovic. Nelze úplně zobecnit výsledky výzkumu na úroveň celorepublikovou, přesto by se tomuto výsledku měl klást větší důraz. České Budějovice patří k větším městům České republiky a místní vychovatelé a vedoucí zájmových činností mohli získat vzdělání či praxi i v jiných městech. Podobná situace tedy může panovat i v jiných částech České republiky.

Práce může sloužit jako teoretické východisko pro další výzkumy, jež by potvrdily či vyvrátily hypotézu, že obdobně probíhá mediální výchova i v jiných organizacích zájmového vzdělávání z České republiky. Budoucí bádání by se mělo zaměřit na přístupy a pedagogickou praxi pedagogů a vedoucích působících v zájmovém vzdělávání a vedoucích zájmových činností v České republice. Na místě jsou také výzkumy v oblasti samotného školství zabývající se přístupy a způsoby pedagogické praxe na základních školách v rámci mediální výchovy v České republice. Cílem těchto výzkumů by mělo být vytvoření uceleného popisu stavu současné mediální výchovy a reakcí na tento popis by mělo být vytvoření oficiálního a certifikovaného programu pro pedagogy a vychovatele, jenž by jim umožnil získat potřebnou odbornost k problematice sociálních sítí.

Seznam použitých zdrojů:

The successful Flickr photographer. New York: New Media Entertainment, 2010. ISBN 1609350081.

ABRAM, C. *Facebook for dummies*. 5th ed. New Jersey: John Wiley & Sons, 2013. ISBN 11-186-3312-1.

ARISTOTELÉS *Politika I: řecko-česky*. Přeložil Milan Mráz. Praha: OIKOYMENH, 1999. ISBN 80-86005-92-5.

ASAD, I. *Instant Profits with Snapchat: How to Use Snaps to Boost Your Sales Fast*. Dania: b. n, 2014. ISBN 978-0-9908123-3-3.

BARAN, S. J.; DAVIS, D. K. *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment, and Future*. 6th ed. Boston, MA: Wadsworth, 2012. ISBN 0495898872.

BAUSCH, P.; BUMGARDNER, J. *Flickr Hacks*. Sebastopol: O'Reilly Media, 2006. ISBN 05-961-0245-3.

BOCIJ, P. *Cyberstalking: Harassment in the Internet Age and How to Protect Your Family*. Westport, Conn.: Praeger, 2004. ISBN 02-759-8118-5.

BURGESS, J.; GREEN, J. *YouTube Online Video and Participatory Culture*. 2nd ed. Cambridge, England: Polity, 2009. ISBN 978-074-5675-350.

CAKIRPALOGLU, P. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-802-4740-331.

CAMPBELL, J. T.; SHELLY, G. B. *Discovering the Internet: Complete Concepts and Techniques*. 4th ed. Boston, Mass: Course Technology/Cengage Learning, 2012. ISBN 11-118-2072-4.

DUBSKÝ, J.; MURDZA, K.; URBAN, L. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. ISBN 9788024735634.

FITTON, L. *Twitter for Dummies*. 3rd ed. New Jersey: John Wiley & Sons, 2014. ISBN 978-1-118-95483-6.

GREIFFENSTERN, S. *The Influence of Computers, the Internet and Computer-Mediated Communication on Everyday English*. Berlin: Logos-Verl, 2010. ISBN 9783832524821.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8927-5.

HOLZNER, S. *Sams teach yourself Flickr in 10 minutes*. Indianapolis: Sams, 2010. ISBN 06-723-3095-4.

HOSKOVCOVÁ, S.; SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ, L. *Výchova k psychické odolnosti dítěte: silní pro život*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4722-061.

HURSON, A. *Advances in computers*. Amsterdam: Elsevier, 2014. ISBN 978-012-4202-320.

CHAYKO, M. *Portable Communities: The Social Dynamics of Online and Mobile Connectedness*. Albany: SUNY Press, 2008. ISBN 07-914-7600-6.

KADUSHIN, Ch. *Understanding social networks: theories, concepts, and findings*. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 9780195379471.

KAPLÁNEK, M. a kol. *Čas volnosti - čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.

KELSEY, T. *Social networking spaces: from Facebook to Twitter and everything in between : a step-by-step introduction to social networks for beginners and everyone else*. New York: distributed to the trade by Springer-Verlag, 2010. ISBN 1430225963.

KREJČÍŘOVÁ, D.; LANGMEIER, J. *Vývojová psychologie*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

LAMONT, I. *Twitter in 30 Minutes*, 2nd ed. b. m: IN 30 MINUTES Guides, 2014 ISBN 978-1939924292.

LINASCHKE, J. *Getting the Most from Instagram*. b. m: Peachpit Press, 2011. ISBN 978-0132875776.

MILLER, M. *The Ultimate Digital Music Guide*. London: Pearson Education, 2012. ISBN 07-897-4844-4.

NELSON, M. *Facebook all-in-one for dummies: the missing manual*. 2nd ed. New Jersey: John Wiley & Sons, 2014. ISBN 11-187-9178-9.

PINOLA, M. *LinkedIn in 30 minutes: how to create a rock-solid profile and build connections that matter*. b. m: i30 Media Corporation, 2013. ISBN 978-061-5815-589.

PROCHÁZKA, R. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-802-4744-513.

PURDY, K. *Google+: The Missing Manual*. Sebastopol: O'Reilly, 2012. ISBN 14-493-1187-3.

SAHLIN, D.; BOTELLO, C. *YouTube for Dummies*. Indianapolis: Wiley Publishing, 2007. ISBN 978-0-470-14925-6.

SHAPIRO, E. *Gender Circuits: Bodies and Identities in a Technological Age*. New York: Routledge, 2010. ISBN 978-041-5996-969.

SCHWARTZ, H. E. *Cyberbullying*. North Mankato: Capstone Press, 2013. ISBN 978-147-6515-731.

SINGER, D. G.; SINGER, J. L. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012. ISBN 9781412982429.

SLEZÁKOVÁ, L. *Ošetrovatelství pro zdravotnické asistenty*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4717-753.

SPIVET, B. *Using Social Networks*. New York: PowerKids Press, 2012. ISBN 97814488642636.

SUTHERLAND, A. *The Story of Facebook*. New York: Rosen Central, 2012. ISBN 97814488709506.

STRANGELOVE, M. *Watching YouTube: Extraordinary Videos by Ordinary People*. Buffalo: University of Toronto Press, 2010. ISBN 14-426-1067-0.

RUTLEDGE, P. A. *Sams Teach Yourself Google+ in 10 Minutes*. 2nd ed. Indianapolis: Sams Pub., 2012. ISBN 978-067-2336-133.

VANDER VEER, E. A. *Facebook: The Missing Manual*. Sebastopol: O'Reilly Media, 2008. ISBN 05-965-1769-6.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

WHITE, T. *Hadoop: The Definitive Guide*. 3rd ed. Sebastopol: O'Reilly, 2012. ISBN 978-1-449-31152-0.

WITTKOWER, D. *Facebook and Philosophy: What's on Your Mind?*. Chicago: Open Court, 2010. ISBN 08-126-9675-1.

WOLNY, P. *Foursquare and Other Location-Based Services: Checking in, Staying Safe, and Being Savvy*. New York: Rosen Central, 2012. ISBN 97814488561696.

ZACHAROVÁ, E.; ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4740-621.

ZELKOWITZ, M. *Advances in Computers: Social networking and the web*. Salt Lake City: Academic Press, 2009, ISBN: 978-0-12-374811-9.

Právní předpisy:

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění platném k 31. 8. 2012.

Kvalifikační práce:

DOBOSIOVÁ, M. *Vliv médií na výchovu a osobnost dětí na 1. stupni základní školy*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. Katedra speciální pedagogiky. Vedoucí práce V. Šnorek.

Odborné články:

Figuring out Foursquare. *FoodService Director*, 2011, Vol. 24, No. 10, p. 12.

BOYD, D. M.; ELLISON, N. B. Social Network Sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 2008, Vol. 13, p. 210-230.

DUFFY, M. Microblogging: Tumblr and Pinterest. *American Journal of Nursing*, 2013, Vol. 113, No. 6, p 61-64.

FALK, K. Pinterest. *Library Media Connection*, 2012, Vol. 31, No. 2, p43-43.

HANDS, A. Tech Services on the Web: Pinterest; <http://www.pinterest.com>. *Technical Services Quarterly*, 2013, Vol. 30, No. 3, p. 346-347.

HAUPT, J. Last.fm: People-Powered Online Radio. *Music Reference Services Quarterly*, 2009, Vol. 12, No. 1-2, p. 23-24.

KÜTER-LUKS, T.; HEUVELMAN, A.; PETERS, O. Making Dutch pupils media conscious: preadolescents' self-assessment of possible media risks and the need for media education. *Learning, Media and Technology*, 2011, Vol. 36, No. 3, p. 295-313.

OLDMEADOW, J.; QUINN, S. The Martinni Effect and Social Networking Sites: Early adolescents, mobile social networking and connectedness to friends. *Mobile Media & Communication*, 2013, Vol. 1, No. 2, p. 237-247.

VAN TWIST, M., VAN DER STEEN, M.; KLEIBOER, M.; SCHERPENISSE, J.; THEISENS, H. Coping with very weak primary schools: towards smart interventions in Dutch education policy. *A Governing Complex Education Systems Case Study*, 2013.

WEEDEN, S.; COOKE, B.; MCVEY, M. Underage children and social networks. *JRTE*, Vol. 45, No. 3, p. 249-262.

WEI, R. Mobile media: Coming of age with a big splash. *Mobile Media & Communication*, 2013, Vol. 1, No. 1, p. 50-56.

WELLMAN, B. Computer Networks as Social Networks. *Science*, 2011, Vol. 293, p. 2031-2034.

Elektronické zdroje:

ANG, B. *More turning to YouTube tutorials pick up assorted skills*, 12. 6. 2014 [online]. Singapore: Singapore Press Holdings, © 2015 [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <http://www.straitstimes.com/lifestyle/more-lifestyle-stories/story/more-turning-youtube-tutorials-pick-assorted-skills-20140622>.

Bezpečně online [online]. Praha: Národní centrum bezpečnějšího internetu, © 2012 [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.bezpecne-online.cz/uvod>>.

BEZPEČNÝINTERNET.CZ *Co jsou sociální sítě* [online]. [cit. 2014-11-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/socialni-site/co-jsou-socialni-site.aspx?kurz=true>>.

BOYD, D.; HARGITTAI, E.; SCHULT, J.; PALFREY, J. *Why Parent Hele Their Children Lie to Facebook about Age* [online]. Chicago: University of Illinois, © 2011 [cit. 2014-12-29]. Dostupné na WWW: <<http://webuse.org/pdf/boydHargittaiSchultzPalfreyFM11.pdf>>.

BUCK, S. *The Beginner's Guide to Instagram*, Posl. úprava listopad 2013 [online]. New York: Mashable, © 2005-2013 [cit. 2014-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://mashable.com/2012/05/29/instagram-for-beginners/>>.

CINEKID *English splash* [online]. Amsterdam: Cinekid, © 2014 [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.cinekid.nl/english/splash>>.

CINEKID *Cinekid Projects* [online]. Amsterdam: Cinekid, © 2014 [cit. 2015-01-12]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.cinekid.nl/english/projects>>.

ČERNÁ, M.; ČERNÝ, M. *Úvod do sociálních sítí: největší rizika*, 14. 3. 2012 [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, © 2012 [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/g/15077/UVOD-DO-SOCIALNICH-SITI-NEJVETSI-RIZIKA.html>>. ISSN: 1802-4785.

DROBILOVÁ, K. *Střediska volného času* [online]. Praha: MŠMT, © 2013-2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>>.

E-bezpečí [online]. Olomouc: Centrum PRVoK PdF, Univerzita Palackého v Olomouci, © 2008-2015 [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/>>. ISSN 2336-1360.

E-BEZPEČÍ *Kybergrooming*, 13. 9. 2008 [online]. Olomouc: Centrum PRVoK PdF, Univerzita Palackého v Olomouci, © 2015 [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/125-42>>. ISSN 2336-1360.

EU KIDS ONLINE II *Czech Republic*, Posl. aktualizace 16. 1. 2015 [online]. London: LSE, © 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/ParticipatingCountries/Czech%20Republic.aspx>>.

EU KIDS ONLINE II *Klíčová zjištění* [online]. London: LSE, 2011 [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <[http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsExecSummary/CzechExecSum.pdf)>.

EU KIDS ONLINE II *Netherlands*, Posl. aktualizace 18. 12. 2014 [online]. London: LSE, © 2014 [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/ParticipatingCountries/netherlands.aspx>>.

HOAX.CZ. *Co je to hoax* [online]. Josef Džubák & HOAX.cz, © 2000-2015 [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.hoax.cz/hoax/co-je-to-hoax>>.

KASPERSKY LAB *Muži a ženy přistupují k bezpečnosti na webu jinak* [online]. Moskva: Kaspersky Lab, © 1997-2015 [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <http://www.kaspersky.com/cz/about/news/virus/2014/Muzi_a_zeny_pristupuji_k_bezpecnosti_na_webu_jinak>.

KOHOUTOVÁ, V. *Klíče pro život – projekt, který doširoka otevřel dveře mimoškolní výchově a vzdělávání* [online]. Klíče pro život, © 2009-2013 [cit. 2014-12-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/pro-novinare/tiskove-zpravy/klice-pro-zivot>>.

KÖNIG, J. *25 facebookových přísloví*, 28. 6. 2014 [online]. Praha: Vodafone Czech Republic, © 2008-2015 [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://cilichili.cz/blog/25-facebookovych-prislovi/>>.

LAUSCHMANN, J. *Jak čeští rodiče přistupují k užívání sociálních sítí dětmi*, 17. 4. 2012 [online]. Tyinternety.cz, © 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.tyinternety.cz/novinky/jak-cesti-rodice-pristupuji-k-uzivani-socialnich-siti-detmi/>>.

MARTIN, D.; GLADDIS, K. *The Parrents Who Young Children Get on Facebook: Cameron Adviser Warns That Adults are Teaching Damaging Lesson About Honesty*, Posl. aktualizace 12. 7. 2013 [online]. Sydney: ninemsn Pty Ltd, © 1997-2014 [cit. 2014-11-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2361299/Parents-help-young-children-Facebook-Cameron-adviser-warns-adults-teaching-damaging-lesson-honesty.html>>.

MÁCA, R. *Děti a rizika sociálních sítí*, Posl. aktualizace 28. 8. 2014 [online]. Praha: Sirius, o.p.s., © 2011-2015 [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/deti-a-rizika-socialnich-siti-112.html>>. ISSN 1805-8876.

MCGONAGLE, T.; SCHUMACHER, N. *Media and Information Literacy Policies in the Netherlands 2013*, květen 2014 [online]. Amsterdam: University of Amsterdam, 2014 [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/NETHERLANDS_2014.pdf>.

Metodický portál rvp.cz [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, © 2012 [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://rvp.cz/>>. ISSN: 1802-4785.

MOOLENAAR, N. M.; DALY, A.; SLEEGERS, P. J. C. *Ties With Potential Social Network Structure and Innovative Climate in Dutch Schools* [online]. San Francisco: Academia, © 2015 [cit. 2015-01-05]. Dostupné na WWW: <http://www.academia.edu/203646/Ties_with_potential_Social_network_structure_and_innovative_climate_in_Dutch_schools?login=&email_was_taken=true&login=&email_was_taken=true>.

MOORHEAD, J.; RUSSEL, J. *Should kids be allowed on Facebook?*, 25. 5. 2011 [online]. London: Guardian News and Media Limited , © 2015 [cit. 2014-11-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.theguardian.com/technology/2011/may/25/should-children-be-allowed-on-facebook>>.

MY CHILD ONLINE FOUNDATION; KENNISNET FOUNDATION. *Media Education in Four EU Countries, Common Problems and Possible Solutions*, říjen 2013 [online]. Zoetermeer: Stichting Mijn Kind Online, Kennisnet, © 2013 [cit. 2015-01-03]. Dostupné na WWW: <http://www.kennisnet.nl/fileadmin/contentelementen/kennisnet/Dossier_mediawijsheid/Publicaties/rapport_media_onderwijs_EU.pdf>.

Národní centrum bezpečnějšího internetu [online]. Praha: Národní centrum bezpečnějšího internetu, © 2012 [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.ncbi.cz/>>.

PASTOROVÁ, M. *Mediální výchova – ukázka zpracování*, 21. 3. 2008 [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, © 2012 [cit. 2015-01-04]. Dostupné na WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2108/MEDIALNI-VYCHOVA---UKAZKA-ZPRACOVANI.html>>. ISSN: 1802-4785.

PEPOUŠŮV NÁPADNÍK *Učitel a sociální sítě*, 16. 7. 2014 [online]. PEPOUŠŮV nápadník, © 2015 [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://inapadnik.blogspot.cz/2012/03/ucitel-socialni-site.html>>.

PEW RESEARCH CENTER *Social Networking Popular Across Globe*, 12. 12. 2012 [online]. Washington, DC: Pew Research Center, © 2015 [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.pewglobal.org/2012/12/12/social-networking-popular-across-globe/>>.

Saferinternet.cz [online]. Praha: Národní centrum bezpečnějšího internetu, © 2013 [cit. 2015-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.saferinternet.cz/>>. ISSN: 1803-9219.

SINGH, K. *The Beginner's guide to Snapchat*, 4. 8. 2014 [online]. New York: Mashable, © 2005-2013 [cit. 2014-12-28]. Dostupné na WWW: <<http://mashable.com/2014/08/04/snapchat-for-beginners>>.

SUCHORADSKÝ, O. *Jak naplnit naše poslání*, 15. 9. 2011 [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, © 2012 [cit. 2014-12-02]. Dostupné na WWW: <<http://dedvseved.blogy.rvp.cz/prispevky/jak-naplnit-nase-poslani.html>>. ISSN: 1802-4785.

ŠŤASTNÁ, L.; WOLÁK, R.; JIRÁK, J. *Media and Information Literacy Policies in Czech Republic 2013*, květen 2014 [online]. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2014 [cit. 2015-01-11]. Dostupné na WWW: <http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/CZECH_2014.pdf>.

ŠVANCAR, R. *Sociální sítě: Prostor zaslíbený nebo zakázaný?* č. 37/100 [online]. Praha: Učitelské noviny, © 2010-2013 [cit. 2014-12-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5539&PHPSESSID=4ac63d6ebd32f9f5b3698c4a70f855b5>>.

THE HADDONFIELD SUN *Opinion: Schools Should Take Proactive Approach to Cell Phone, Social Media Education*, 22. 5. 2014 [online]. Las Vegas: Elauwit, © 2015 [cit. 2014-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.haddonfieldsun.com/2014/05/22/opinion-schools-should-take-proactive-approach-to-cell-phone-social-media-education/>>.

ULLAGADDI, S. *The 3 Types of Social Networks and What to Post on Them*, 28. 5. 2014 [online]. San Francisco: Klout, © 2014 [cit. 2014-11-16]. Dostupné na WWW: <<http://blog.klout.com/2014/05/3-types-social-networks-use/>>.

WEBB, A. *We post nothing about our daughter online*, 4. 9. 2013 [online]. New York: The Slate Group, © 2014 [cit. 2014-11-15]. Dostupné na WWW: <http://www.slate.com/articles/technology/data_mine_1/2013/09/facebook_privacy_and_kids_don_t_post_photos_of_your_kids_online.html>.

ZAŠKOLNÝ, J. *Facebook*, 20. 11. 2011 [online]. Jiří Zaškolný, © 2014 [cit. 2014-12-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.socialnisite.123abc.cz/facebook>>.

ZŠ SUŠICE, KOMENSKÉHO 59 *Mediální výchova* [online]. Sušice: ZŠ Sušice, Komenského 59, © 2005-2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.komenskeho.cz/medialni-vychova>>.

Seznam příloh

Příloha 1 Otázky polostrukturovaného rozhovoru

Přílohy

Příloha 1 Otázky polostrukturovaného rozhovoru

1) Sociální sítě a školské zařízení

- a. Jaká je dostupnost internetového připojení pro žáky ve Vašem školském zařízení zájmového vzdělávání prostřednictvím počítačů, tabletů či mobilních telefonů? Mohou se během kroužku připojit pomocí wifi? Nebo je wifi dostupná pouze zaměstnancům?
- b. Je používání chytrých telefonů při kroužku dovoleno? Používáte je nebo mají účastníci k dispozici počítač?
- c. Jak je v ŠVP Vašeho školského zařízení zájmového vzdělávání definován způsob výchovy k informovanému používání sociálních sítí? Je v něm zahrnuta mediální výchova?
- d. Jaké postupy jsou formulovány v plánu daného programu?
- e. Zprostředkovává školské zařízení semináře a školení ohledně přístupu k této problematice?
- f. Využíváte možnosti se účastnit na těchto seminářích? Kolikrát jste takový seminář absolvoval? Pomáhají vám tyto informace ke zlepšení efektivity vaší práce ve vztahu k výchově dětí k informovanému používání sociálních sítí?
- g. Co byste uvítal k rozšíření znalostí k dané problematice?
- h. Jak se snažíte vést účastníky činností k informovanému používání sociální sítě? Na co kladete důraz? Jaké používáte metody (rozhovor, diskuze, zprostředkování zkušenosti...)

2) Sociální sítě a pedagogové

- a. Jaký je váš názor na sociální sítě (jsou přínosné, zbytečné, špatné, užitečné...) a jakou roli zaujímají sociální sítě ve vašem životě?
- b. Jaké sociální sítě používáte? Jak často?
- c. Jak hodnotíte svoji dovednost orientovat se v prostředí sociálních sítí?
Žádná – nemáte zkušenost

Základní – přihlásíte se na účet, dokážete se podívat, co je nového

Pokročilý – dokážete vytvořit příspěvek, komunikujete s přáteli a přidáváte si přátel, hrají hry, reagujete na příspěvky

Zkušený – zakládáte skupiny, události, víte, jak upravit nastavení soukromí svého účtu

d. Jaké další druhy sociálních sítí znáte? Které další sociální sítě umíte používat (viz předchozí škála)?

3) Sociální sítě a děti

a. Mají děti ve Vašem programu účet na sociálních sítích?

b. Jaký je Váš názor na používání sociálních sítí dětmi?

c. Víte o věkovém omezení na Facebooku? Jsou děti z Vašeho programu na Facebooku registrovány i přes toto omezení?

d. Jaké sociální sítě děti z Vašeho programu nejvíce používají?

e. Dozvěděli jste se při své činnosti, k jakému účelu děti z Vašeho programu sociální sítě využívají? (hry/komunikace s přáteli/komunikace s rodinou/sledování videa/sledování fotek/skupiny se stejnými zájmy/čtení příspěvků)

f. Jak hodnotíte jejich dovednost orientovat se v prostředí sociálních sítí?

Žádná – nemají zkušenost

Základní – přihlásí se na účet, dokážou se podívat, co je nového

Pokročilý – dokážou vytvořit příspěvek, komunikace s přáteli a přidávání přátel, hrají hry, reagují na příspěvky

Zkušený – zakládají skupiny, události, ví, jak upravit nastavení soukromí svého účtu

g. Jak hodnotíte jejich dovednost chránit svůj účet a sebe před nevhodným obsahem, kontaktování cizí osobou nebo zneužívání

Žádná

Obeznamená – setkala se s prevencí, ale na sociální sítí si své soukromí nechrání

Uvědomělý – setkala se s prevencí a v praxi se jim snaží předcházet tím, že nezveřejňuje o sobě veškeré informace, dokáže upravit nastavení soukromí

Abstrakt

DOBOSIOVÁ, M. *Mediální výchova v zájmovém vzdělávání: Sociální sítě jako výzva pro výchovné pracovníky*. České Budějovice 2015. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce PhDr. Bedřich Jetelina, ThD.

Klíčová slova: sociální sítě, mediální výchova, pubescence, volný čas, zájmové vzdělávání

Diplomová práce se zabývá výchovnými přístupy a postoji k sociálním sítím v zájmovém vzdělávání v Českých Budějovicích. Teoretická část popisuje současné sociální sítě a přínosy pro jejich uživatele. Dále charakterizuje období pubescence, volný čas jako čas, kdy jsou sociální sítě nejvíce používány a zájmové vzdělávání. Práce obsahuje srovnání přístupů českého a nizozemského školství k mediální výchově

Výzkumná část obsahuje názory vedoucích působících v zájmovém vzdělávání na výchovu k používání sociálních sítí a jejich zkušenosti. Do výzkumu bylo zapojeno 9 škol a školských zařízení zájmového vzdělávání z Českých Budějovic. Polovina dotazovaných zařízení se této problematice nevěnuje. Druhá polovina vychovatelů se snaží děti vychovávat k uvědomění rizik, pochopení jejich pravidel a hovoří s nimi o obsahu, s nímž se děti na svých účtech setkávají. Jejich působení však podle dotazovaných v dětech zanechává pouze teoretické znalosti. Je tedy třeba najít způsob, jak vychovávat děti tak, aby se výchovné působení vychovatelů projevilo i ve způsobu používání sociálních sítí a obeznámili je i s dalšími možnostmi využití sociálních sítí.

Abstract

Media Education in Leisure Education: Social Networking Sites as a Challenge for Educators

Key words: social networking sites, media education, leisure time, puberty, leisure education

The master thesis deals with educational approaches and attitudes to social networking sites in leisure education in Czech Budweis. The theoretical background describes current social networking sites and benefits for their users. Next there are descriptions of puberty years, of leisure time as a time when social networking sites are used the most and of leisure education. The thesis includes comparison of Czech and Dutch approaches to media education in their educational systems.

The research part includes opinions of leaders working in leisure education in Czech Budweis about an educational influencing of using of social networking sites and their experiences. Into research were joined 9 schools and school institutions for leisure education from Czech Budweis. The first part of the respondents do not devote to education of using of social networking sites. The second half of the respondents is trying to educate children to be conscious about risks, to understand to rules of social networking sites. Leaders talk with the children about a content which the children see on their accounts. But the leader's influence causes just that the children know theoretical informations. So it is important to find a way how to teach children in a way that leader's educational approaches make them behave differently and make them know about other possibilities of using social networking sites.